

Cyprus Mental Health
Institute

ISSN 1302-7840
E-ISSN 2667-8225

Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi

Vol / Cilt 1. Issue / Sayı: 2, August / Ağustos 2019

- Kimlik Gücü İle Kolektif Eylem Arasındaki İlişkide Sosyal Adaletin Düzenleyici Rolü
The Role of Social Justice in Relation between Identity Power and Collective Action
Challenges of Occupational Safety Specialists' Scale: A Scale Development Study
İş Güvenliği Uzmanlarının Sorunları Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması
The Mediation Model of Actual-Ought Self-Discrepancy between Attachment Anxiety and Codependence
Bağlanma Kaygısı ile Eş Bağımlılık Arasındaki İlişkide Gerçeklik-Gereklilik Benlik Farklılığı Aracı Modeli
Genç Yetişkinlerde Yalnızlığın Yordayıcıları: Depresyon, Kaygı, Sosyal Destek, Duygusal Zeka
Predictors of Loneliness in Young Adults: Depression, Anxiety, Social Support, Emotional Intelligence
Sigara içen ve içmeyen bireylerin stresle başa çıkma tutumları açısından karşılaştırılması
Comparison of the smokers and non-smokers in terms of coping with stress behaviors
An Examination Of The Link Between Neuroticism, Victim Sensitivity and Forgiveness Among University Students
Üniversite Öğrencilerinde Nörotizm, Kurban Hassasiyeti ve Bağışlama arasındaki İlişkinin İncelenmesi
Comparison of Sexual Attitudes and Attachment Styles of Patients With Bipolar I Disorder, Borderline Personality Disorder and Healthy Controls
Bipolar I Bozukluk, Borderline Kişilik Bozukluğu ve Sağlıklı Kontrollerin Bağlanma Stilleri ve Cinsel Tutumlarının Karşılaştırılması
A Review of Problem and Pathological Gambling in North Cyprus
Kuzey Kıbrıs'ta Problem ve Patolojik Kumar Üzerine Bir Derleme
Cloninger'in Mizaç ve Karakter Boyutları ile Depresyon Arasındaki İlişki: Gözden Geçirme Çalışması
The Relationship Between Cloninger's Temperament And Character Dimensions And Depression: Review

Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology

Kıbrıs Türk Psikiyatri Dergisi

Vol.1, Issue 2, August 2019 / Cilt.1, Sayı 2, Ağustos 2019

TRI-ANNUAL / DÖRT AYDA BİR YAYIMLANIR

EDITORIAL IN CHIEF / YAYIN YÖNETMENİ

Prof. Dr. Mehmet Çakıcı

DEPUTY EDITORS / YAYIN YÖNETMENİ YARDIMCILARI

Prof. Dr. Kültegin Ögel

Prof. Dr. Zihniye Okray

Asst. Prof. Dr. Meryem Karaaziz

Asst. Prof. Dr. Ece Müezziz

EDITORIAL ADVISORY BOARD / YAYIN DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Ebru Çakıcı, Lefkoşa-Cyprus

Prof. Dr. Orhan Doğan, İstanbul-Turkey

Prof. Dr. Fatmagül Cirhinlioğlu, Sivas-Turkey

Prof. Dr. Figen Karadağ, İstanbul-Turkey

Prof. Dr. Tamer Aker, İstanbul-Turkey

Prof. Dr. Yasemin Özkan, Ankara-Turkey

Prof. Dr. Lut Tamam, Adana-Turkey

Prof. Dr. Zafer Cirhinlioğlu, Sivas-Turkey

Prof. Dr. Elif Gökçearslan Çiftçi, Ankara-Turkey

Assoc. Prof. Dr. Rabia Bilici, İstanbul-Turkey

Assoc. Prof. Dr. İrem Erdem Atak, İstanbul-Turkey

Assoc. Prof. Dr. İbrahim Taymur, Bursa-Turkey

Assoc. Prof. Dr. Ülgen H. Okyayuz, Lefkoşa-Cyprus

Assoc. Prof. Dr. Elif Mutlu, İstanbul-Turkey

Assoc. Prof. Dr. İpek Sönmez, Lefkoşa-Cyprus

Asst. Prof. Dr. Besedova Petra, H. Kralove-Czech Rep.

Asst. Prof. Dr. Zafer Bekiroğulları, London-England

Asst. Prof. Dr. Kuzeymen Balıkçı, Lefkoşa-Cyprus

Asst. Prof. Dr. Çiğdem Dürüst, Girne-Cyprus

Asst. Prof. Dr. Aslı Niyazi, Güzeyurt-Cyprus

Asst. Prof. Dr. Asuman Bolkan, Girne-Cyprus

Asst. Prof. Dr. Hüseyin Bayraktaroğlu, Lefkoşa-Cyprus

Asst. Prof. Dr. Deniz Ergün, Lefkoşa-Cyprus

Asst. Prof. Dr. Hande Çelikay Söyler, İzmir-Turkey

Dr. Nur Laila Effendy, Mandala-Indonesia

Dr. Bingül Subaşı, Lefkoşa-Cyprus

Dr. Akile Berfu Zorba, Mağusa-Cyprus

Dr. Fatoş Özeylem, Mağusa-Cyprus

Prof. Dr. Nesrin Dilbaz, İstanbul-Turkey

Prof. Dr. Zeynep Şimşek, İstanbul-Turkey

Prof. Dr. Özlem Kararımak, İstanbul-Turkey

Prof. Dr. Antonio Prunas, Milano-Italy

Prof. Dr. Alim Kaya, Mağusa-Cyprus

Prof. Dr. Turgay Biçer, İstanbul-Turkey

Prof. Dr. Münevver Yalçınkaya, Lefkoşa-Cyprus

Prof. Dr. Mustafa Necmi İlhan, Ankara-Turkey

Assoc. Prof. Dr. Tayfun Doğan, İstanbul-Turkey

Assoc. Prof. Dr. Aylin Özbek, İzmir-Turkey

Assoc. Prof. Dr. Merih Altıntaş, İstanbul-Turkey

Assoc. Prof. Dr. Bahar Baştuğ, Ankara-Turkey

Assoc. Prof. Dr. Derya Şaşman Kaylı, Manisa-Turkey

Assoc. Prof. Dr. Sibel Dinçyürek, Mağusa-Cyprus

Assoc. Prof. Dr. Tutku Akter Göktaşan, Girne-Cyprus

Asst. Prof. Dr. Sultan Okumuşoğlu, Lefkoşa-Cyprus

Asst. Prof. Dr. Ezgi Ulu, Lefkoşa-Cyprus

Asst. Prof. Dr. Füsün Gökçaya, Lefkoşa-Cyprus

Asst. Prof. Dr. Linda Fraim, Girne-Cyprus

Asst. Prof. Dr. Ayhan Çakıcı Eş, Lefkoşa-Cyprus

Asst. Prof. Dr. Nuriye Sancar, Lefkoşa-Cyprus

Asst. Prof. Dr. Başak Bağlama, Lefkoşa-Cyprus

Asst. Prof. Dr. Ömer Gökel, Lefkoşa-Cyprus

Asst. Prof. Dr. Güley Bilgi Abatay, Girne-Cyprus

Dr. Utku Beyazıt, Antalya-Turkey

Dr. Ahmet Yıldırım, Ankara-Turkey

Dr. Gülcem Sala Razi, Lefkoşa-Cyprus

Dr. Zümrüt Gedik, İzmir-Turkey

Dil Editörü / Language Editor: MSc. Asra Babayigit

Dış İlişkiler Editörü / Foreign Relations Editor: MSc. Bade Yaya

İstatistik Editörü / Statistics Editor: MSc. Ayşe Buran

Web Editörü / Web Editor: BSc. Tuğçe Özbahadır

Sahibi / Owner: Ebru Çakıcı

Sorumlu Yazı İşleri Md / Managing Editor: Asra Babayigit

Düzenleme / Editing: Tugay Fatmaoğulları

Dizgi / Typesetting: Mehmet Eş

Baskı / Press: Bolan Matbaa

Number: +90 542 855 33 93

E-mail: meh_cakici@yahoo.com

Orcid, Crossref, Creative Commons, Open Access, Cope, Citefactor, Scientific Indexing Services (SIS),

Research Bible, Dergipark, Türk Psikiyatri Dizini, Türk Medline, Idealonline, intihal.net, DRJI, ESJI

ULUSLARARASI KATILIMLI
ALKOL VE MADDE BAĞIMLILIĞI
KONGRESİ

ULUSLARARASI KATILIMLI ALKOL VE MADDE BAĞIMLILIĞI KONGRESİ “TEDAVİDE ALTERNATİF YAKLAŞIMLAR: YENİ UMUTLAR”

28-29-30 Kasım – 1 Aralık 2019
Acapulco Otel Resort Convention Spa, Kıbrıs

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

İletişim: Kübra ÖZSAT (+90 533 889 19 21) - Cansın İSKENDER (+90 533 885 14 74)
E-mail : ozsatk@gmail.com - cansin.neusd@gmail.com
Kongre Başkanı: Prof.Dr. Mehmet Çakıcı (mehmet.cakici@neu.edu.tr)
Websitesi: www.bagimlilikkongresi2019.org

INSTRUCTION FOR AUTHORS

GENERAL INFORMATION

The aim of the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology, Cyprus, Turkey and in the world, mainly Psychiatry and Psychology, to provide the scientific level of theoretical knowledge and clinical experience to create and promote a forum.

In the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology, original research articles, review articles, case reports, letters / debates, books and dissertations will be published.

The journal is published in every four months with 3 issues per year. Manuscripts (e-mails) are published after review of the editorial board and at least two reviewers, and after making necessary corrections.

Journal content;

- At the stage of submission, the application letter, title, authors and institutions, contact address, Turkish abstract and the title and summary of the manuscript should be written at the relevant stages.
 - Turkish abstract should be added to the works written in English.
 - In the main text of the manuscript it will be used as follows: Introduction, Materials and Methods, Results, Discussion, Acknowledgments, References, Tables and Figures.
- Manuscripts must not have been previously published or sent to another journal for publication.

Copyright Transfer Form;

- Manuscripts that are not accepted to be published are not returned, and the review reports of the manuscripts are sent to the author (s). The publication rights of the accepted articles are transferred to the journal by 'Copyright Transfer Form'.
 - For the published manuscripts, the first author is not paid any fees except for two print journal.
 - For accepted manuscripts, the authors are deemed to have accepted the correctness by the editor-in-chief.
- In case of studies presented previously in a congress / symposium, this should be stated as a footnote.

Ethics Committee;

- Local ethics committee approval should be obtained for researches. In the manuscripts that report the results of the experimental studies, there should be a sentence indicating that the informed consent of the volunteer or the patients were taken after all the procedure(s) is fully described. In the case of such a study, the authors must accept internationally recognized guidelines and Turkish provisions of the regulations and also send the approval of the Ethics Committee from the institution. Studies on animals should be made clear of what has been done to prevent pain and discomfort.

Writing Guidelines and Characteristics

- 1.) The language of the Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology is Turkish and English. Manuscripts should be written in a clear, fluent, simple language and long narratives should be avoided. Turkish equivalents of foreign words and abbreviations must be fully written in parenthesis where they crossed. Generic names of drugs should be used. Footnotes should not be used.
- 2.) The names of the authors should be placed at the bottom right of one line of the article title and the title, institution, address, telephone, e-mail address should be given with the asterisk (*). Authors / text-specific terminology and / or abbreviations should be explained in footnotes. The author (s) must be the person (s) who makes the work and writes directly. If the research has received financial support from an organization or has been presented in a congress, it should be placed on the last word of the title of the manuscript (*) and should be indicated as a bottom note.
- 3.) Articles are on one side of A4 paper size, 2.5 cm on all sides. It should be written with "Times New Roman" font with 12 pt and one and a half line spacing. The Turkish title should not exceed 19 words. Subheadings must be preceded by line spacing, no space between paragraphs and no paragraph indented. Footnotes should be used to provide additional information, not for source representation, should be numbered on the page, written in 10 pt and 1 line spacing and justified. The page numbers must also be placed at the bottom with 11 pt.
- 4.) Manuscripts should be sent by e-mail (3500 in the research articles, 3500 in the review and original articles, 2500 in the case report, letter in the editor, 500 words in the book and dissertation promotion). Accepted manuscripts are published in order.
- 5.) **First page:** Title of Turkish and English abstracts (150-250 words) written by the 3-8 key words should be added to the Index Medicus and Turkey Science Terms. The abstract should be organized according to introduction-method-results-discussion sections.
- 6.) **Research papers:** After the abstract, the sub-headings of the introduction-method and materials-results-discussion-references should be included, the latest information should be written on the subject, the method should be written clearly, the validity and reliability studies of the measurement tools used and the tests used for the evaluation, standard deviation, test values should be specified. In the discussion, the benefits of the results in clinical and theoretical aspects, application areas and innovations should be emphasized.

7.) In-article citations and bibliography in the journal should be presented according to international APA 6 format. For more information, see Resources in the web page.

8.) The visuals and note samples included in the articles should be numbered as Figure / Table 1. ... with their short explanations. All images should be sent in JPG format at a minimum resolution of 300 dpi to avoid any resolution problems. Placements in text can be changed according to page layout when required.

9.) **Table, graphics, figures and photos** should not be more than six, should be placed on a separate page, should be specified in the text. The dot should not be used in Arabic numerals and decimals.

10.) **Review articles:** The aim, the method used, the sources used, the results to be written should be indicated. (Up to 50 references)

11.) **Case report:** Typical or uncommon cases of clinical or theoretical education. (30 sources)

12.) **Translation, book and dissertation presentation:** Translation, book and thesis introductions should be short, an original copy of translation articles and thesis should be sent.

Reference in Text

References should be written in parentheses in the text by including the surnames and publication date of the manuscripts. If more than one source is to be shown, the (:) sign must be used between the references. References should be sorted alphabetically.

Single author References;

(Akyolcu, 2007)

References with two authors;

(Sayiner and Demirci, 2007, p. 72)

References with three, four and five authors;

For the first use in the text: (Ailen, Ciambune and Welch 2000, pp. 12 .13) In repeated use within the text: (Ailen et al., 2000).

References with six and more authors;

(Çavdar et al., 2003)

References in References Section

All references should be given in a separate section at the end of the text in alphabetical order.

Examples of literature writing are given below.

Book

a) Book Example

Onur, B. (1997). *Developmental Psychology*, Ankara: İmge Kitapevi.

b) Translation of Books

Schuckit MA. (1993). *Alcohol and Substance Abuse*. K Kamberoglu (trans.), Izmir: Kanyilmaz Matbaasi.

c) Multi Writer Turkish Book

Tonta, Y., Bitirim, Y. and Sever, H. (2002). *Performance evaluation in Turkish search engines*. Ankara: Total Informatics.

d) English Book

Kamien R., & amp; Kamien, A. (2014). *Music: An appreciation*. New York, NY: McGraw-Hill Education.

e) Section in English Book

Bassett, C. (2006). *Cultural studies*. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220 Bir237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

f) Section in Turkish Book

Erkmen, T. (2012). *Organizational culture: Functions, elements, the importance of business management and leadership*. M. Zencirkıran (Ed.), In the book of *Organizational Sociology* (pp. 233an263). Bursa: Dora Edition Publication.

Article

a) Article

Mutlu, B. and Savaşer, S. (2007). *Causes of stress in parents in the intensive care unit after surgery and attempts to reduce*. *Istanbul University Florence Nightingale Nursing Journal*, 15 (60), 179ing182.

b) More Than Seven Writers in Article

Lal, H., Cunningham, A. L., Godeaux, O., Chlibek, R., Diez-Domingo, J., Hwang, S.-J. ... Heineman, T. C. (2015). *Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults*. *New England Journal of Medicine*, 372, 2087 *Medicine*2096. <http://dx.doi.org/10.1056/nejmoa1501184>

Thesis, Presentation, Paper

a) Thesis

Yellow, E. (2008). *Cultural identity and policy: Interculturalism in Mardin*. (Unpublished PhD Thesis). Ankara University Institute of Social Sciences, Ankara.

b) Congress Presentation

Çepni, S., Bacanak, A. and Özsevgeç, T. (2001, June). *The relation of science teacher candidates attitudes towards science branches and their success in science branches*. Paper presented at the X. National Educational Sciences Congress, Abant İzzet Baysal University, Bolu. The author (s) is responsible for the content of the manuscript and the accuracy of the references. It can be cited for scientific purpose.

YAZARLARA BİLGİLER

GENEL BİLGİLER

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'nin amacı, Kıbrıs Türkiye ve Dünya'da Psikiyatri ve Psikoloji başta olmak üzere kuramsal bilgileri ve klinik deneyimleri bilimsel düzeyde sunmak, yaygınlaştırmak bir forum oluşturmaktır.

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'nde Psikiyatri ve Psikoloji ile ilgili alanlardaki araştırma, gözden geçirme/ derleme, olgu sunumu, eğitimde/ uygulamada ve psikiyatride yeni ufuklar açacak özgün yazılar/görüşler, çeviri yazılar, mektup/tartışma, kitap ve tez tanıtımı yayımlanır.

Dergi dört ay da bir, üç sayı olarak yayımlanır.

Dergiye gönderilen yazılar (e-posta) yayın kurulu ve en az iki danışmanın incelemesinden ve gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra yayımlanır.

Dergi yazım içeriği:

Gönderim aşamasında, başvuru mektubu, başlık, yazarlar ve kurumları, iletişim adresi, Türkçe özet ve yazımın İngilizce başlığı ve özeti ilgili aşamalarda yazılmalıdır.

İngilizce yazılan çalışmalara da Türkçe özet eklenmesi gerekmektedir.

Yazımın ana metnindeyse şu sıra kullanılacaktır: Giriş, Gereç ve Yöntem, Bulgular, Tartışma, Teşekkür, Kaynaklar.

Yazıların daha önce yayımlanmamış ya da yayımlanmak üzere başka dergiye gönderilmemiş olması gerekir.

Telif Hakkı Devir Formu:

Yayımlanması kabul edilmeyen yazılar geri verilmez, yazıların inceleme raporları yazar(lar)a gönderilir. Yayımlanması kabul edilen yazıların yayın hakları 'Telif Hakkı Devir Formu'yla dergiye devredilir.

Yayımlanan yazılar için birinci yazara iki dergi dışında herhangi bir karşılık ödenmez, bir ücret alınmaz.

Kabul edilen yazar(lar)ı, Türkçe ve İngilizce düzeltmenin yayın yönetmenince yapılmasını kabul etmiş sayılır.

Daha önce bir kongrede/sempozyumda sunulmuş olan çalışmalarda bu durum dipnot olarak belirtilmelidir.

Etik Kurul:

Araştırmalar için yerel etik kurul onayı alınmalıdır. Deneysel çalışmaların sonuçlarını bildiren yazılarda, çalışmanın yapıldığı gönüllü ya da hastalara uygulanacak prosedür(ler)in özelliği tümüyle anlatıldıktan sonra, onaylarının alındığını gösterir bir cümle bulunmalıdır. Yazarlar, bu tür bir çalışma söz konusu olduğunda, uluslararası alanda kabul edilen kılavuzlara ve T.C. ve/veya K.K.T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından getirilen yönetmelik ve yazılarda belirtilen hükümlere uyulduğunu belirtmeli ve kurumdan aldıkları Etik Komitesi onayını göndermelidir. Hayvanlar üzerinde yapılan çalışmalarda ağrı, acı ve rahatsızlık verilmemesi için neler yapıldığı açık bir şekilde belirtilmelidir.

YAZIM KURALLARI VE ÖZELLİKLERİ

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'nin dili Türkçe ve İngilizcedir. Yazılar anlaşılır, akıcı, yalın bir dille yazılmalı ve uzun anlatımlardan kaçınılmalıdır. Yabancı sözcüklerin ve kısaltmaların Türkçe karşılıkları ilk geçtikleri yerde parantez içinde tam olarak yazılmalıdır. İlaçların jenerik adları kullanılmalıdır. Yazılarda dipnot kullanılmamalıdır. Yazarların adları makale başlığının bir satır sağ altında yer almalı ve yıldız (*) dipnotla unvanı, kurumu, adresi, telefonu, e-posta adresi verilmelidir. Yazara/metne özgü terminoloji ve/veya kısaltmalar ilk kullanımlarında dipnotla açıklanmalıdır. Yazar(lar) doğrudan çalışmayı yapan ve yazan kişi(ler) olmalıdır.

Araştırma herhangi bir kuruluş tarafından maddi bir destek görmüşse veya bir kongrede tebliğ edilmişse makalenin başlığının son kelimesi üzerine (*) konularak dip not olarak belirtilmelidir.

Makaleler A4 kağıt boyutunun bir yüzüne, tüm kenarlardan 2,5 cm. boşluk bırakılarak, Times New Roman yazı karakteriyle, 12 punto ve 1,5 satır aralığıyla iki yana yaslı olarak yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce başlık 19 kelimeyi geçmemelidir. Alt başlıklar ve başlık sonrası paragraflar arasında boşluk olmamalı ve hiçbir paragraf girintili yazılmamalıdır. Dipnotlar kaynak gösterimi için değil ek bilgi vermek için kullanılmalı, sayfa altında numaralandırılmalı, 10 punto ve 1 satır aralığı ile iki yana yaslı olarak yazılmalıdır. Sayfa numaraları da 11 puntoyla, sağ alta yer almalıdır.

Yazılar e-posta ile gönderilmelidir (Araştırma yazılarında 3500, derleme ve özgün yazılarda 3500, olgu sunumunda 3000, editöre mektup, kitap ve tez tanıtımında 500 sözcüğü geçmemelidir). Kabul edilen yazılar sıraya alınarak yayımlanır.

Birinci Sayfa: Başlıklarıyla Türkçe ve İngilizce özetler (150-250 sözcük) yazılıp Index Medicus ve Türkiye Bilim Terimleri'ne göre 3-8 anahtar sözcük eklenmelidir. Özet, amaç-yöntem-sonuçlar-tartışma bölümlerine göre düzenlenmelidir.

Araştırma yazıları: Özetten sonra giriş-yöntem ve gereç-sonuçlar-tartışma-kaynaklar alt başlıklarını taşımalı, konuyla ilgili en son bilgiler yer almalı, yöntem açık olarak yazılmalı, kullanılan ölçüm araçlarının geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları ile değerlendirme için kullanılan testler, standart sapma, test değerleri belirtilmelidir. Tartışmada sonuçların klinik ve kuramsal yönlerden yararları, uygulanma alanları, getirdiği yenilikler vurgulanmalıdır.

Dergide makale içi atıflar ve kaynakça uluslararası APA formatına göre gösterilmelidir. Ayrıntılı bilgi için web sayfasında Kaynaklar bölümüne bakınız.

Makalelerde yer alan görseller ve nota örnekleri kısa açıklamalarıyla birlikte ortalananmış olarak Şekil/Tablo 1. ... şeklinde numaralandırılmalıdır. Tüm görseller, baskıda çözünürlük problemi olmaması için minimum 300 dpi çözünürlükte ve JPG formatında ayrıca gönderilmelidir. Metin içerisindeki yerleştirmeler, gerektiğinde sayfa düzenine göre değiştirilebilirler.

Tablo, grafik, şekil ve fotoğraflar altından çok olmamalı, ayrı bir sayfaya konmalı, yazıdaki yeri belirtilmelidir. Arabik rakamlar ve ondalıklarda nokta kullanılmamalıdır.

Kaynak sayısının 50 kaynağı aşmamasına dikkat edilmelidir.

Derleme yazıları: Amacı, kullanılan yöntem, yararlanılan kaynaklar, çıkarılan sonuçlar belirtilmelidir. Kaynak sayısının 50 kaynağı aşmamasına dikkat edilmelidir.

Olgu sunumu: Klinik veya kuramsal eğitim yönünden yararlı görülen tipik veya az görülen olguların kaynak sayısının 30 kaynağı aşmamasına dikkat edilmelidir.

Çeviri, kitap ve tez tanıtımı: Çeviri, kitap ve tez tanıtımları kısa olmalı, çeviri yazılarının ve tezin bir özgün kopyası gönderilmelidir.

Metin İçinde Kaynak Gösterme

Kaynaklar metinde parantez içinde yazarların soyadı ve yayın tarihi yazılarak belirtilmelidir. Birden fazla kaynak gösterilecekse kaynaklar arasında (;) işareti kullanılmalıdır. Kaynaklar alfabetik olarak sıralanmalıdır.

Tek yazarlı kaynak:

(Akyolcu, 2007)

İki yazarlı kaynak:

(Sayiner ve Demirci, 2007, s. 72)

Üç, dört ve beş yazarlı kaynak:

Metin içinde ilk kullanımda: (Ailen, Ciambrene ve Welch 2000, s. 12-13)
Metin içinde tekrarlayan kullanımlarda: (Ailen ve ark., 2000)

Altı ve daha çok yazarlı kaynak:

(Çavdar ve ark., 2003)

Kaynaklar Bölümünde Kaynak Gösterme

Kullanılan tüm kaynaklar metnin sonunda ayrı bir bölüm halinde yazar soyadlarına göre alfabetik olarak numaralandırılmadan verilmelidir.

Kaynak yazımı ile ilgili örnekler aşağıda verilmiştir.

Kitap

a) Kitap Örneği

Karasar, N. (1995). *Araştırmalarda rapor hazırlama* (8.bs). Ankara: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.

b) Kitap Çevirisi

Mucchielli, A. (1991). *Zihniyetler* (A. Kotil, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

c) Çok Yazarlı Türkçe Kitap

Tonta, Y., Bitirim, Y. ve Sever, H. (2002). *Türkçe arama motorlarında performans değerlendirme*. Ankara: Total Bilişim.

d) İngilizce Kitap

Kamien R., & Kamien, A. (2014). *Music: An appreciation*. New York, NY: McGraw-Hill Education.

e) İngilizce Kitap İçerisinde Bölüm

Bassett, C. (2006). *Cultural studies and new media*. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220-237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

f) Türkçe Kitap İçerisinde Bölüm

Erkmen, T. (2012). *Örgüt kültürü: Fonksiyonları, öğeleri, işletme yönetimi ve liderlikteki önemi*. M. Zenciriran (Ed.), *Örgüt sosyolojisi kitabı* içinde (s. 233-263). Bursa: Dora Basım Yayın.

Makale

a) Makale

Granqvist, P. ve Kirkpatrick, L. A. (2004). Religious conversation and perceived childhood attachment: a meta-analysis, *The International Journal for the Psychology of Religion*, 14(4), 223-250.

b) Yediden Fazla Yazarlı Makale

Rodriguez, E.M., Dunn, M.J., Zuckerman, T., Hughart, L., Vannatta, K., Gerhardt, C.A., Saylor, M., Schuele, C.M. ve Compas, B.E. (2011). Mother-child communication and maternal depressive symptoms in families of children with cancer: integrating macro and micro levels of analysis. *Journal of Pediatric Psychology*, 38 (7), 732-743

Tez, Sunum, Bildiri

a) Tezler

Karazaiz, M. (2017). Kıbrıs ve Türkiye Doğumlu Kumar Bağımlılarının Kumar Oynama Nedenlerinin ve Kültürlenme Tutum Farklılıklarının Karşılaştırılması. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefkoşa-KKTC.

b) Kongre Bildirisi

Çepni, S., Bacanak A. ve Özsevgeç T. (2001, Haziran). Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen branşlarına karşı tutumları ile fen branşlarındaki başarılarının ilişkisi. X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu *Yazıların içeriğinden ve kaynakların doğruluğundan yazar(lar) sorumludur. Kaynak gösterilecek bilimsel amaçla alıntı yapılabilir.*

CONTENTS / İÇİNDEKİLER

EDITORIAL / EDİTÖRDEN

Önsöz.....67

ORIGINAL ARTICLES / ARAŞTIRMALAR

Kimlik Gücü İle Kolektif Eylem Arasındaki İlişkide Sosyal Adaletin Düzenleyici Rolü

The Role of Social Justice in Relation between Identity Power and Collective Action

Orhan KAYA, Nihal MAMATOĞLU.....68

Challenges of Occupational Safety Specialists' Scale: A Scale Development Study

İş Güvenliği Uzmanlarının Sorunları Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması

Şeyhmus AKSOY, Nihal MAMATOĞLU.....76

The Mediation Model of Actual-Ought Self-Discrepancy between Attachment Anxiety and Codependence

Bağlanma Kaygısı ile Eş Bağımlılık Arasındaki İlişkide Gerçeklik-Gereklik Benlik Farklılığı Aracı Modeli

Cem MALAKÇIOĞLU.....85

Genç Yetişkinlerde Yalnızlığın Yordayıcıları: Depresyon, Kaygı, Sosyal Destek, Duygusal Zeka

Predictors of Loneliness in Young Adults: Depression, Anxiety, Social Support, Emotional Intelligence

Hüdanur ÖZDEMİR, Arkun TATAR.....93

Sigara içen ve içmeyen bireylerin stresle başa çıkma tutumları açısından karşılaştırılması

Comparison of the smokers and non-smokers in terms of coping with stress behaviors

Serdal IŞIKTAŞ, Merve KARAFİSTAN, Dilan AYAZ, Ayşegül Sare YILMAZ.....102

An Examination Of The Link Between Neuroticism, Victim Sensitivity and Forgiveness Among

University Students

Üniversite Öğrencilerinde Nörotizm, Kurban Hassasiyeti ve Bağışlama arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Işıl ÇOKLAR, Ali DÖNMEZ.....108

Comparison of Sexual Attitudes and Attachment Styles of Patients With Bipolar I Disorder, Borderline

Personality Disorder and Healthy Controls

Bipolar I Bozukluk, Borderline Kişilik Bozukluğu ve Sağlıklı Kontrollerin Bağlanma Stilleri ve Cinsel

Tutumlarının Karşılaştırılması

Tolga ŞAKAR, Ayhan ÇAKICI EŞ.....116

DERLEME / REVIEW

A Review of Problem and Pathological Gambling in North Cyprus

Kuzey Kıbrıs'ta Problem ve Patolojik Kumar Üzerine Bir Derleme

Mehmet ÇAKICI, Ebru ÇAKICI, Meryem KARAAZİZ, Asra BABAYİĞİT.....123

Cloninger'in Mizaç ve Karakter Boyutları ile Depresyon Arasındaki İlişki: Gözden Geçirme Çalışması

The Relationship Between Cloninger's Temperament And Character Dimensions And Depression: Review

Sinem CANKARDAŞ.....129

Editörden

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi Hızla İlerlerken

Sayın Meslektaşlarım,

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi olarak yeni sayımızı psikiyatri ve psikoloji alanındaki ilgili uzmanların bilgisine sunmaktan büyük mutluluk duymaktayız. Dergimizin yeni sayısını yayınlarken beklediğimiz üzerinde index katılımının gerçekleşmesinden de kıvanç duyuyoruz. Bu sayıda da pek çok akademisyen psikiyatri ve psikoloji alanıyla ilgili bilimsel yazılarını bizlerle paylaştılar. Eminiz ki pek çoğumuzun yaralanacağı ve öğreneceği yeni bilgilerden de bu sayıda faydalanmış olacağız.

Psikiyatri ve psikoloji alanında bilimsel dergiler son yıllarda giderek artmaktadır. Ancak, ülkemizde halen gelişmiş ve yaygın indexlere katılım ile ilgili bir açığın da bulunduğu aşikardır. Dergimizin en önemli hedefi de bu açığı kapatmaktır. Giderek artan sayıda index katılımı ve alan uzmanlarının gösterdiği ilgi nedeniyle Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi bu boşluğu en kısa zamanda dolduracak dergilerden biri olacaktır. Bu bakımdan uluslararası standartları ve yaygın kullanılan indexlerin kriterlerini karşılamak için gereken çalışmayı yürütmeye devam ediyoruz. Özellikle bilim kurulunun uluslararası kriterleri karşılayıp pek çok ülkeden bilim insanını da bulduyor olması derginin en önemli gücü olarak görülmektedir.

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi'ne gösterilen yoğun ilgi nedeniyle tüm meslektaşlarımıza teşekkür eder, katkılarınızın devamını dileriz.

Prof. Dr. Mehmet Çakıcı

Yakın Doğu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Lefkoşa-Kıbrıs

Kıbrıs Ruh Sağlığı Enstitüsü

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Kimlik Gücü İle Kolektif Eylem Arasındaki İlişkide Sosyal Adaletin Düzenleyici Rolü

Orhan KAYA¹, Nihal MAMATOĞLU²

Özet: Bu çalışmanın amacı, kimlik gücü ve kolektif eylem arasındaki ilişkide, sosyal adaletin düzenleyici rolünü incelemektir. Araştırmanın örneklemini Türkiye'nin farklı bölgelerinden kolay örneklem yöntemiyle sekiz üniversiteden 263 kadın, 242 erkek toplam 505 bireyden oluşturulmuştur. Katılımcıların yaş aralığı 18-32'dir. Araştırma sonunda sosyal adaletin; kimlik gücü ile kolektif eylemin bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemler boyutu arasındaki ilişkide düzenleyici bir rolü olduğu görülmüştür. Bu bulgu değerlendirildiğinde bireyin kolektif eyleme gitme olasılığının en yüksek olduğu durumun, bireyin hem kimlik gücünün hem sosyal adalet algısının düşük olduğu durum olduğu görülmüştür. Bireyin kolektif eyleme gitme olasılığının en düşük olduğu durum ise; bireyin kimlik gücünün düşük buna karşılık sosyal adalet algısının yüksek olduğu durum olarak tespit edilmiştir. Bu durum; bireyin, düşük düzeyde kimliklendiği sosyal grubu için çaba sarf etmesi; grup içinde öne çıkarak kendi algısında sosyal kimliğini güçlendirmesi şeklinde açıklanabilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal adalet, kolektif eylem, kimlik gücü.

The Role of Social Justice in Relation between Identity Power and Collective Action

Abstract: The aim of this study is to examine the moderator role of social justice in relation between identity power and collective action. In this study easy sampling method was used. The research sample composed of 263 female, 242 male, and totally 505 individuals from 8 universities of different regions of Turkey. The age range of participants is 18-32. The results showed that social justice has moderator role between identity power and collective action dimension that imposes legal responsibility to the individual. From here it can be said that person most likely take collective action when he/she has low identity power and low social justice perception. On the other hand it can be said that person least likely take collective action when he/she has low identity power and high social justice perception. It can be interpreted that person can enhance his/her social identity power by coming forward.

Keywords: Social justice, collective action, power of identity.

¹Dr., Anka Psikolojik Danışmanlık Merkezi, Edirne -Türkiye

² Pof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal University, Faculty of Science and Letters, Psychology Department, e-mail:

mamatoglunihal@yahoo.com

Address of correspondence/ Yazışma adresi: Dr. Orhan Kaya Anka Psikolojik Danışmanlık Merkezi, Edirne-Türkiye. Email: orhankaya21@gmail.com

Date of received/ Geliş Tarihi: 30.06.2019, **Date of acceptance/ Kabul Tarihi:** 27.07.2019

Citing/ Referans Gösterimi: Kaya, O. & Mamatoğlu, N. (2019). Kimlik Gücü İle Kolektif Eylem Arasındaki İlişkide Sosyal Adaletin Düzenleyici Rolü. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 1(2): 68-75 doi:10.35365/ctjpp.19.1.08

Giriş

Kolektif eylem, sosyal bilimlerin alanındaki birçok disiplinin tarafından incelenen önemli bir kavramdır. Birçok tanımı olmasına karşın yaygın olarak; toplumsal yaşamda dezavantajlı konumda olan yada diğer sosyal gruplara göre daha düşük statüde olan grupların genel durumunu düzeltmeye hizmet eden her türlü aktivite ve eylem olarak tanımlanır (Wright, Taylor ve Moghaddam, 1990). Sosyal psikoloji alanında kitle davranışlarına ilişkin çağdaş çalışmaların temelleri Le Bon'a dayanır. Le Bon kitleleri cani ve zalim olarak değerlendirir (Le Bon, 1997). Modern kolektif eylem tanımlamaları ise kolektif eylemin herhangi bir sosyal gruba aidiyet hisseden bireyin kimliklendiği grubun çıkarlarını gözetmek veya grubunu herhangi bir alanda geliştirmek amacıyla içine girdiği çaba olarak tanımlamaktadır (Wright vd., 1990). Van Zomeren, Postmes ve Spears (2008) meta-analiz çalışmasında literatürde kullanılan kolektif eylem tipini tutum, niyet ve davranış olarak sınıflamıştır. Öte yandan Kaya ve Mamatoğlu (2017) kolektif eylemin izinsiz gösteri vb. ile tanımlanan bireye yasal sorumluluk yükleyen ve sosyal medyada görüş paylaşmak vb. ile tanımlanan bireye yasal sorumluluk yüklemeyen eylemler olarak iki boyutu olabileceğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada önceki çalışmalardan farklı olarak gerçekleştirilen eylemin niteliğine dayanarak kolektif eylem; bireye yasal sorumluluk yükleyen ve yüklemeyen eylemler olarak iki boyut altında ele alınmaktadır. Kolektif eylem bireyin kimliklendiği sosyal grubun çıkarları için tek başına veya kalabalık halinde gerçekleşebilir. Bu noktada önemli olan belirli bir sosyal grubun çıkarını gözetmektir. Eylem şekli açıklık grevinden, dilekçe vermeye, yürüyüş düzenlemeye veya gösteriye katılmaya kadar değişkenlik gösterebilir (Wright vd., 1990).

Sosyal Kimlik Kuramı (SKK), Tajfel tarafından (Tajfel, 1978; Tajfel ve Turner, 1979) grup içi süreç ve tutumları açıklamak üzere geliştirilmiştir. SKK'na göre bireyin sergilediği davranış örüntüleri sadece öznel yapısıyla ilişkili değildir; bireyin içinde bulunduğu sosyal süreçler ve kimliklendiği grupların davranış, tutum ve eğilimleri de bireyin davranışlarını etkiler. Kuramın temel önermeleri şunlardır: (1) Bireyler olumlu benlik saygısı için çabalarlar (2) Bireyin benlik algısı belirli bir sosyal gruba ait hissetmekten gelir, bu sosyal kimliktir (3) pozitif bir sosyal kimlik belirli karşılaştırmalar yapmakla korunur ve geliştirilir, bu karşılaştırma bilişsel olarak uygun bir dış gruba yapılır. (4) Kimliklenen grubun üyeleri diğer gruplardaki üyelere göre daha olumlu değerlendirilir ve algılanır; işbirliği ve dayanışma konusunda içgrup üyeleri tercih edilmekle beraber grupla ilgili olumlu tutum ve davranışlar bu içgrup üyelerine atfedilir (Hogg ve Terry, 2001). Kolektif eylemi açıklayan üçlü mekanizma; SKK'nın grup normlarına sıkı bağlılık, gruba yönelik güçlü duygular ve grup üyesi olmanın kişiye sağladığı güç ile açıklanabilir. Sosyal kimlik bağlamında kolektif eyleme yönelme motivasyonu grup normlarına sıkı bağlılık aracılığıyla ortaya çıkarken; adaletsizlik algısı ve deneyimi gruba dayalı duygu deneyiminin aracılığı ile ortaya çıkar. Son olarak grup üyesi kişinin grubundan güç aldığını hissetmesi yeterlilik hissinin güçlendirir. Her kim grup üyelerini kolektif eyleme yönlendirmeyi amaçlarsa kolektif eylemi bu üçlü çerçevesinden harekete geçirmek durumundadır (Gamson, 1992).

SKK'na (Tajfel, 1978, Tajfel ve Turner, 1979) göre birey için önemli olan noktalardan bir tanesinin de birey dış gruplar ile kendini ait hissettiği grubu karşılaştırırken kendi grubunun toplumsal düzlemde diğer gruplardan daha saygın ve olumlu bir pozisyonda olduğunu görmek istemesidir. Bu durum bireyin kendi grubuna olan aidiyet düzeyine göre değişkenlik gösterir. Nitekim SKK, üyesi olduğu gruba düşük düzeyde kimliklenen dolayısıyla kimlik gücü düşük olan bireyin belirli bir davranış örüntüsü içinde hareket ettiğini vurgular. Bu davranış örüntüsü içerisinde sosyal grubunu terketme veya daha pozitif bir durumda olan yeni bir gruba dahil olma şeklinde ortaya çıkan sosyal yaratıcılık, sosyal hareketlilikle beraber aktivizm ve protestoyu kapsayan sosyal rekabete kadar devam edebilen bir yelpazede ortaya çıkabilmektedir (Tajfel ve Turner, 1979; Van Knippenberg ve Ellemers, 1990). Bu geniş davranış yelpazesinde birey ya toplumsal düzlemde daha pozitif ve olumlu bir gruba dahil olarak değerini dahil olduğu yeni grupla arttırmaya çalışır yada varolan dış gruplarla kolektif eylem yoluyla çatışmaya girerek kendini ve grubunu dezavantajlı ortamda daha değerli kılmaya çalışır.

Stürmer ve Simon'un (2004) tarama çalışması; kimlik ve kolektif eylem arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların politize olmayan sosyal kimliğe göre politize olmuş sosyal kimliğin kolektif eylemi daha iyi yordadığına işaret etmektedir. Bu durum bir sosyal kimlik ya da kimliklenmeden çok kimlik içeriğinin ne olduğunun önemine dikkat çekmektedir. Buna göre kimlik ve kolektif eylem arasındaki ilişkide sosyal durumlarla tanımlanan kimliğin daha çok otoriteye itaat eden bir kimliğe dönüştüğü düşünülebilir (Drury ve Reicher, 1999; Hercus, 1999). Bu çalışmada farklı olarak kimliğin içeriğine değil kimliğin gücüne odaklanılacaktır. Buna göre grubuyla güçlü bir şekilde kimliklenen ve düşük düzeyde kimliklenen bireyler sosyal dünyayı farklı nitelikte algılama eğiliminde olabilirler ve dolayısıyla kolektif eylem içinde olma konusunda farklı motivasyonlara sahip olabilirler (Veenstra ve Haslam, 2000). Buradan hareketle sosyal grubuyla zayıf bir şekilde kimliklenen kişi anlık ve potansiyel engellemeleri göz önünde bulundurarak gruba katılım gösterirken, güçlü bir şekilde kimliklenen bireylerin durumsal tehditlere aldırış etmeden gruba sıkı bir şekilde katılım gösterdikleri düşünülebilir (Ellemers, Spears ve Doosje, 1999).

SKK, sosyal kimliği değerlendirirken bireyin birçok kimliği barındırdığını gözardı etmez ve sosyal kimliğin bireyin sahip olduğu ve birbirlerinden çok uzaklaşmayan farklı kimliklerin bir tür koleksiyonu olduğunu vurgular (Christ ve ark., 2003; Lipponen, Helkama ve Juslin, 2003; Mamatoğlu, 2008; Mamatoğlu, 2010; Pratt, 2001; Reade, 2001; Van Dick, 2004; Van Knippenberg ve Van Schie, 2000). Genel olarak birey sahip olduğu kimlikleri aynı anda hisseder ve bu kimlikler birbirlerini dışlamaz (Hogg ve Abrams, 1988). Ancak etnik, mezhepsel, yöresel, siyasi hatta futbol takımı vb. kimlikler koleksiyonu içinde diğerlerinden daha öncelikli olarak bir kimliğe sahip olabilirler. Bu çalışmada belli bir sosyal kimlik grubu incelenmeyecek; pek çok farklı sosyal kimlik içinden bireyin kendisi için önemli olduğunu ifade ettiği kimlik, kimliğin içeriğine bakılmaksızın sadece

katılımcı açısından öncelikli olması ve bu kimliğin gücü değerlendirilerek ele alınacaktır.

Kolektif eylem literatüründe daha çok göçmenler (Gezici-Yalçın, 2007; Ufkes, Dovidio ve Tel, 2014), eşcinsel aktivistler (Simon, Loewy, Stürmer, Weber, Freytag, Habig ve Spahlinger 1998), sosyal adaletsizliğe uğramış öğrenciler (Lalonde ve Cameron, 1994), aktivist öğrenciler (Braungart ve Braungart 1990; Flacks, 1990) gibi normatif olmayan gruplarla yapılan çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmanın önemli yanlarında biri normatif öğrenci grubu ile gerçekleştirilerek kolektif eylemin normatif olmayan gruplar dışında da test edilmesidir.

Bu çalışmada kimlik gücü algısı ve sosyal adalet algısının kolektif eylem tutumu üzerindeki biricik etkilerine değil; sosyal adaletin, kimlik gücü algısı ve kolektif eylem tutumu arasındaki ilişkide düzenleyici rolüne odaklanılacaktır. Kimlik gücü, sosyal adalet ve kolektif eylem değişkenleri pek çok çalışmada ikili ilişkileri üzerinden çalışılmıştır (Drury ve Reicher, 2005; Ercan ve Eryılmaz, 2013; Kaya ve Mamatoğlu, 2017; Mummendey, Kessler, Klink ve Mielke, 1999; Ufkes, Dovidio ve Tel, 2014; Ülke, 2006; Van Zomeren, Postmes ve Spears, 2008). Zomeren'nin (2008) meta analizi potansiyel olarak hem kimlik hem sosyal adaletin kolektif eylemi yordayan değişkenler açısından düzenleyici rolünü test etmeye çalışmıştır. Örneğin sosyal adaletin duygusal ya da duygusal olmayan sosyal adalet; sosyal kimliğin politize olan ya da olmayan kimlik olmasının ortaya çıkarabileceği farklı durumlar test edilmiştir. Bu çalışmada ise; sosyal kimlik gücünün yüksek ya da düşük olması durumlarında sosyal adalet algısının genel olarak yüksek ya da düşük olması ile nasıl bir etkileşim içinde kolektif eylem tutumuna etki edeceği üzerinde durulacaktır. Bu çalışmada katılımcıların genel olarak kendilerini hangi sosyal kimlikle tanımladıkları ve bu kimliklerin kendileri için öncelik sıralamasının ne olduğu sorulmuştur. Ayrıca öncelikli kimliklerinin kendileri için ne denli önemli olduğu sorularak öncelikli kimliklerinin gücü değerlendirilmiştir. Buna göre sadece bireyin belli bir etnik, dini, mezhepsel ya da meslek grubu vb. herhangi bir sosyal grupla kimliklenmesi değil, bu kimliği ne kadar güçlü benimsediği sosyal adalet ya da adaletsizlik algısı ile birlikte kolektif eylem tutumu ile nasıl ilişkilenebilir sorusu bu çalışmanın temel sorusudur. Örneğin birey çok güçlü bir şekilde bir grupla kendini kimliklenmiş olarak ifade edebilir. Ancak grubunun herhangi bir adaletsizliğe uğradığına yönelik bir algısı yoksa kolektif eyleme yönelme tutumu azalabilir. Buna karşılık kişi güçlü bir şekilde kimliklendiği grubuna yönelik olarak adaletsizlik algısına sahip olması durumunda kolektif eyleme yönelme tutumu artabilir. Bu noktada çalışmanın temel hipotezi "kimlik gücü algısı ile kolektif eylem tutumu arasındaki ilişkide sosyal adalet algısının düzenleyici bir rolü vardır" diyebiliriz. Diğer bir hipotez olarak ise "kimlik gücü ve sosyal adalet algısının genel olarak kolektif eylem ile bireye yasal sorumluluk yükleyen ve yüklemeyen eylemleri yordar" olarak ortaya konulmuştur.

Öte yandan bu çalışmada önceki çalışmalardan farklı olarak kolektif eylem tutumu bireye yasal sorumluluk yükleyen ve yasal sorumluluk yüklemeyen eylemler olarak iki farklı boyutta incelenmektedir. Temel olarak bireyin kimlik gücü algısı ve sosyal adalet algısının kolektif eylem boyutu açısından farklılık göstereceği beklenebilir. Örneğin birey güçlü bir şekilde

kimliklendiği gruba yönelik adaletsizlik durumunda grubun değerini artırmak için; yasal olmayan kolektif eylemlere (izinsiz gösteri gibi) daha çok yönelirken; kimlik gücü algısı düştüğünde yasal engellemeler kolektif eyleme geçmesi üzerinde olumsuz etki yaratacaktır. Bu beklenti Ellemers, Spears ve Doosje'nin, (1999) kimliklenme ve kolektif eylem arasındaki ilişkiye durumsal tehditler yaklaşımı ile tutarlıdır.

Yöntem

Bu çalışmada nicel araştırma yönteminin kullanıldığı bir metodolojiye sahip olması nedeniyle nicel verilerden elde edilebilecek veri kaynakları kullanılmıştır. Araştırmada genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Örneklem

Bu çalışmanın temel amacı; kimlik gücü algısı ile kolektif eylem tutumu arasındaki ilişkide sosyal adalet algısının rolünü incelemektir. Çalışmanın evrenini üniversitelerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmanın örnekleme kolay örnekleme yöntemi ile; Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Gümüşhane Üniversitesi, Hakkari Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Muğla Üniversitesi ve Trakya Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerden oluşturulmuştur. Katılımcılar 263 (%52.1) kadın, 242 (%47.9) erkek olmak üzere 505 bireyden oluşmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla Demografik Bilgi Formu, Sosyal Adalet/sizlik Ölçeği (Yıldırım, 2011), Kolektif Eylem Ölçeği ve Kimlik Gücü Algısını ölçmeye ilişkin sorular kullanılmıştır.

Demografik Bilgi Formu

Demografik bilgi formunda katılımcılara yaş, cinsiyet, üniversite, fakülte/MYO, bölüm, sınıf, doğum yeri ve en çok yaşadıkları şehir soruları sorulmuştur.

Sosyal Adaletsizlik Ölçeği (SAÖ)

Bu çalışmada sosyal adalet algısını ölçmek için Ljubotina (2004) tarafından geliştirilen ve Yıldırım (2011) tarafından Türkçeye adapte edilen sosyal adalet/sizlik ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 5 aralıklı (1= Kesinlikle katılmıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum) Likert tipi ölçeğin Türkçeye uyarlanması çalışmasında yapılan analizler sonucunda ölçekteki ilk 5 maddenin faktör yük değerlerinin 0.58-0.82; madde toplam korelasyon değerlerinin ise .71-.78 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin toplam olarak açıkladığı varyans %53.87, iç güvenilirliği $\alpha = .78$ 'dir. Orijinali 10 madde olan bu ölçek Yıldırım tarafından yapılan uyarlama çalışmasında faktör yükü 0.40'tan az olan maddeler elenerek 5 maddeye düşürülmüştür. Mevcut çalışmada ölçeğin iç güvenilirliği $\alpha = .67$ olduğu görülmüştür.

Kolektif Eylem Ölçeği (KEÖ)

Kolektif eylem tutumunu değerlendirmeye yönelik Kolektif Eylem Ölçeği; Kaya ve Mamatoğlu (2017) tarafından geliştirilmiştir. Dokuz maddeden oluşan ölçek 6 aralıklı Likert tipi bir ölçekle değerlendirilmektedir (1= Hiç, 2=Nadiren, 3=Ara sıra, 4=Çoğunlukla, 5=Sıklıkla,

6= Çok sık). Ölçek; bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım (örn. politik kampanya (mesela bağış kampanyası) çalışmalarına katıldım....vb.) ve bireye yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım (örn. Yasadışı politik aktivitelere (örn. bir protestoda caddeleri trafığa kapatmak) katıldım.) olarak tanımlanan iki faktörlü bir yapıya sahiptir. Birinci faktörün açıkladığı varyans %52.77, ikinci faktörün açıkladığı varyans %12.26, ölçeğin açıkladığı toplam varyans %64.03'tür. Kolektif Eylem Ölçeği'nin bireye yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım alt faktörüne ait iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.85$, bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım alt faktörüne ait iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.77$ 'dir. Toplam ölçeğe ait toplam içsel tutarlılık katsayısı $\alpha=.88$ 'dir.

Kimlik Gücü Algısını Ölçmeye İlişkin Sorular

Bu çalışmada katılımcılara açık uçlu bir soru ile öncelikli kimlikleri sorulmuş (Kendimi tanımladığım öncelikli sosyal grubum: [(.....)]) ardından, kimlik gücü algısı; öncelikli kimlik olarak ifade ettiği sosyal kimliğinin (örneğin; dindar, milliyetçi, Arap, Beşiktaşlı, Adanalı, Alevi ...vb) kendisi için ne kadar önemli olduğuna ilişkin iki tutum sorusu sorularak değerlendirilmiştir. Bu sorular: "bu grubun üyesi olmak sizin için ne kadar önemli" ve "bu grup kendinizi tanımlarken ne kadar önemli" şeklindedir. Söz konusu iki ifade 6 aralıklı (1= hiç önemli değil, 6= Çok önemli) likert tipi bir ölçek üzerinden değerlendirilmektedir. Analizler sonucuna bu iki sorunun iç tutarlılık katsayısı $\alpha=.86$ olarak bulunmuştur.

İşlem

Çalışma, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (BAİBÜ) Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır. Ayrıca verilerin toplandığı üniversitelere dilekçe ile başvurulup gerekli resmi izinler alınmıştır.

Araştırmacı aldığı izne bağlı olarak ortamda öncelikle çalışmaya ilişkin kısa sözlü bir yönerge vermiştir daha sonra çalışma kapsamında hazırlanmış BAİBÜ etik kurulu tarafından kabul görmüş aydınlatılmış onam formu katılımcılara verilmiş ve formu okumaları sağlanmıştır. Bir sonraki adımda araştırmacı; demografik bilgi formu ve diğer ölçekleri aynı anda dağıtmış katılımcıların formları doldurmalarını beklemiştir. Veri toplama sırasında araştırmacı ve katılımcılar dışında kimse sınıf içinde bulunmamıştır. Çalışmaya dahil edilen katılımcı sayısı toplamda 520 olmuştur. Ancak katılımcılardan elde edilen veriler veri temizliği esasları (eksik doldurulan, tek tip cevaplanan vb.) dikkate alınarak düzenlenmiştir. Sonuç itibarı ile 505 katılımcının eksiksiz doldurduğuna hükmedilen veriler araştırma problemleri doğrultusunda uygun istatistiksel analiz teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu doğrultuda çalışmadan elde edilen veriler ilişkisel analizler kullanılarak incelenmiştir. Bu kapsamda öncelikli olarak verilerin dağılım durumu betimleyici analizler yapılarak incelenmiştir. Bir sonraki adımda araştırmada kontrol amacıyla kullanılan demografik değişkenler, kimlik gücü, sosyal adalet, kolektif eylem tutumu alt boyutları ve toplam ölçek puanı arasındaki ilişkiler korelasyon analizi yapılarak incelenmiştir. Son olarak araştırma amacına uygun olarak kolektif eylem tutumu alt boyutları ve toplam ölçek puanının kimlik gücü algısı ve sosyal adalet algısı tarafından yordayıcılığını test etmek regresyon analizleri yapılmıştır. Analizler için SPSS 21 paket program kullanılmıştır.

Bulgular

Bu çalışmada; kimlik gücü algısı, sosyal adalet algısı ve kolektif eylem tutumunu ölçmek için kullanılan ölçekler ve alt ölçeklerine ait betimleyici analiz sonuçları Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1: Betimleyici Analiz Sonuçları (Demografik Değişkenler, Sosyal Adalet/Sizlik ve Kolektif Eylem ve Alt Faktörleri)

	N	Min.	Max.	Ort.	S
Demografik Değişkenler					
Yaş	505	17	44	20.65	2.13
Cinsiyet	505	1	2	1.48	0.50
Sınıf	505	1	4	2.24	1.09
Sosyal Adalet/sizlik Ölçeği					
Sosyal Adalet	504	5	24	11.20	3.61
Kimlik Gücü Algısı	505	2	12	8.62	3.22
Kolektif Eylem Ölçeği					
B.Yasal. Sor. Yüklemeyen Eyl.	505	6	36	16.14	7.35
B.Yasal. Sor. Yükleyen Eyl.	505	3	18	6.49	3.88
Genel Kolektif Eylem	505	9	54	22.63	10.25

Bu çalışmada kontrol amacıyla kullanılan demografik değişkenler, kimlik gücü algısı, sosyal adalet kolektif eylem alt boyutları ve toplam ölçek puanı arasındaki ilişkiler Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2: Korelasyon Analizi Sonuçları (demografik değişkenler, kimlik işlevleri, kimlik gücü, sosyal adalet, kolektif eylem)

	1	2	3	4	5	6	7	8
1 Yaş	1							
2 Cinsiyet	.144**	1						
3 Sınıf	.454**	.037	1					
4 Sosyal Adalet/sizlik	-.63	.048	.006	1				
5 Kimlik Gücü Algısı	-.113	.086	.015	-.058	1			
6 Bireye Yasal Sorumluluk Yüklemeyen Eyl.	.007	.181**	.054	-.112*	.428**	1		
7 Bireye Yasal Sorumluluk Yükleyen Eyl.	.079	.193**	.021	-.256**	.200**	.630**	1	
8 Genel Kolektif Eylem	.035	.203**	.046	-.177**	.383**	.956**	.830**	1

**p<.01 *p<.05

Regresyon Analizi: Kimlik Gücü, Sosyal Adalet ve Kolektif Eylem Alt Boyutları

Kimlik gücü algısının kolektif eylem boyutlarını yordayıp yordamadığını sınamak için regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir (Tablo 3). Regresyon analizlerine ilk olarak demografik değişkenler (yaş, cinsiyet, sınıf) kontrol değişkeni olarak alınmış, kimlik gücü algısı ile ikinci bir blok oluşturulmuştur.

Yapılan regresyon analizleri sonunda kimlik gücü algısının bireye yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım ($\beta = .390$, $t = 9.809$, $SH = .091$, $p < .01$), bireye

yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım ($\beta = .163$, $t = 3.839$, $SH = .051$, $p < .01$) ve genel olarak kolektif eyleme katılım ($\beta = .342$, $t = 9.809$, $SH = .091$, $p < .01$) puanlarını anlamlı olarak yordadığı görülmüştür.

Benzer şekilde bireylerin sosyal adalet algısının; bireye yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım ($\beta = -.105$, $t = 2.659$, $SH = .081$, $p < .01$), bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım ($\beta = -.252$, $t = -5.962$, $SH = .045$, $p < .01$) ve toplam kolektif eyleme katılım ($\beta = -.171$, $t = 4.259$, $SH = .114$, $p < .01$) puanlarını anlamlı olarak yordadığı görülmüştür.

Tablo 3: Regresyon Analizi Sonuçları (Kimlik Gücü Algısı ve Sosyal Adalet Algısının Kolektif Eylem ve Alt Boyutlarını Yordaması)

		Bireye Yasal Sorumluluk Yükleyen Eylemler					Bireye Yasal Sorumluluk Yüklemeyen Eylemler					Kolektif Eylem Toplam Puan				
		B	SH	β	t	P	B	SH	β	t	p	B	SH	β	t	p
1	Yaş	-.179	.172	-.052	-1.046	.296	.106	.090	.058	1.171	.242	-.074	.238	-.015	-3.09	.757
	Cinsiyet	2.744	.653	.186	4.200	.000	1.432	.344	.184	4.162	.000	4.175	.908	.203	4.599	.000
	Sınıf	.473	.334	.070	1.416	.157	-.043	.176	-.012	-2.245	.807	.430	.464	.045	.926	.355
2	Kimlik Gücü	.891	.091	.390	9.809	.000	.196	.051	.163	3.839	.000	1.087	.128	.342	8.483	.000
	Sosyal Adalet	-.215	.081	-.105	-2.659	.008	-.271	.045	-.252	-5.962	.000	-.486	.114	-.171	-4.259	.000

Düzenleyici Regresyon Analizi: Kimlik Gücü Algısı, Sosyal Adalet ve Kolektif Eylem Alt Boyutları

Katılımcıların sosyal adalet algılarının; kimlik gücü algıları ile kolektif eyleme katılım tutumları arasındaki ilişkide düzenleyici rolünü araştırmak için düzenleyici regresyon analizleri yapılmıştır. Bu analizlerde; yaş, cinsiyet ve sınıf kontrol değişkenleri olarak alınmış, kimlik gücü algısı yordayıcı, kolektif eylem ölçeğini alt boyutları (bireye yasal sorumluluk yüklemeyen eylemler,

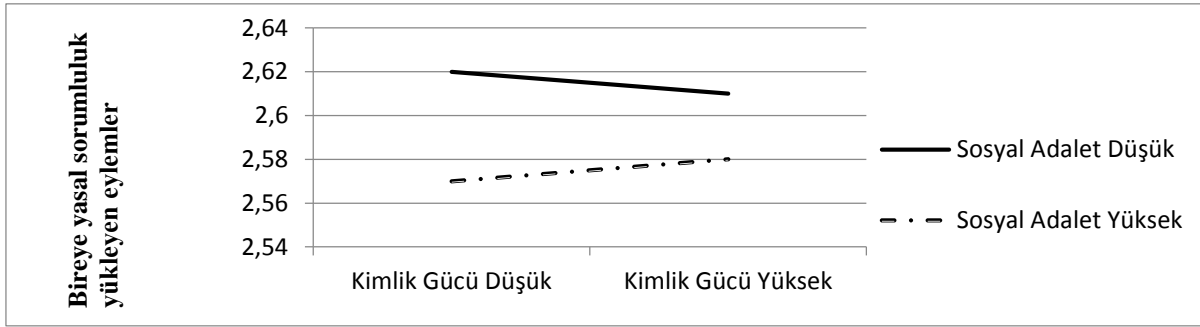
bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemler) ve toplam ölçek puanı yordanan değişkenler olarak ele alınmıştır. Sosyal adalet algısı ise düzenleyici değişken olarak değerlendirilmiştir. Yapılan analizler sonunda kimlik gücü algısı ile bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemler kolektif eylem alt boyutu arasındaki ilişkide sosyal adalet algısının düzenleyici rolü olduğu görülmüştür.

Tablo 4: Düzenleyici Regresyon Analizi Sonuçları (Kimlik Gücü Algısı, Sosyal Adalet ve Bireye Yasal Sorumluluk Yükleyen Eylemler Boyutu)

Değişkenler	B	β	T	P	R^2	değ R^2	F değ
1. Adım					0.04	0.03	6.920
Yaş	0.11	0.06	1.17	0.24			
Cinsiyet	1.43	0.18	4.16	0.00			
Sınıf	-0.04	-0.01	-0.24	0.81			
2. Adım					0.14	0.13	15.86
Kimlik Gücü	0.20	0.17	4.07	0.00			
Sosyal Adalet	-0.27	-0.25	-6.03	0.00			
3. Adım					0.16	0.15	15.28
Kimlik Gücü x							
Sosyal Adalet	-0.04	-0.14	-3.29	0.00			

Yapılan düzenleyici regresyon analizi sonunda elde edilen bulgular Tablo 4'de gösterilmiştir. Buna göre, kolektif eylem alt boyutlarından bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemler üzerinde, kimlik gücü algısı değişkeni ile sosyal adalet faktörünün etkileşiminin anlamlı olduğu görülmektedir ($\beta = -.14$, $t = -3.29$, $R^2 \text{ değ} = .016$, $F \text{ değ} = 15.28$, $p < .000$). Bu anlamlı sonucun basit regresyon eğrilerine göre (Grafik: 1) bireyin sosyal adalet algısının düşük olduğu durumda; kimlik gücü algısı düşük iken bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım tutumunun, kimlik gücü algısının yüksek olduğu duruma

göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Öte yandan, sosyal adalet algısının yüksek olduğu durumda; kimlik gücü algısı düşük iken bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım tutumu, kimlik gücü algısının yüksek olduğu duruma göre daha düşüktür. Genel olarak bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım en çok kimlik gücü algısının ve aynı zamanda sosyal adalet algısının düşük olduğu durumda ortaya çıkarmaktadır. Buna karşılık bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım tutumunun en düşük olduğu durum; kimlik gücü algısının düşük buna karşılık sosyal adalet algısının yüksek olduğu durumdur.

Şekil 1: Bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemler boyutu puanlarının yordanmasında kimlik gücü algısı değişkeni ve sosyal adalet arasındaki etkileşim

Tartışma

Kimlik gücü algısı ile kolektif eylem ve alt boyutları olan bireye yasal sorumluluk yükleyen ve bireye yasal sorumluluk yüklemeyen eylemler alt boyutları arasında pozitif ilişkiler olduğu görülmüştür. Bu bulgu Sosyal Kimlik Kuramı'nın temel sayıltıları ile açıklanabilir. Kurama göre birey kolektif eylem yoluyla çatışmaya girerek kendini ve grubunu dezavantajlı ortamda daha değerli kılmaya çalışır. Bu bağlamda, ait olduğu sosyal gruba kimliklenme düzeyi güçlü olan bireylerin, sosyal gruplarının bulunduğu duruma göre daha pozitif ve güçlü olmasını sağlamak için; hem bireye yasal sorumluluk yükleyen hem yüklemeyen hem de genel kolektif eylem tutumlarına yönelmeleri beklenebilir.

Mevcut çalışmada kolektif eylemin; kimlik gücü ve sosyal adalet algısı tarafından yordandığı yordandığı test edilmiştir. Bulgular, kimlik gücü algısının genel olarak kolektif eyleme katılımı anlamlı olarak yordadığını göstermiştir. Bir başka deyişle kimlik gücü ne kadar yüksek ise bireylerin kolektif eylemin yasal ve yasal görülmeyen tutumlarına o kadar çok yöneldiklerini göstermektedir.

Sosyal Kimlik kuramının temel sayıltılarını doğrulayan bu bulgu, yüksek kimlik gücüne sahip kişilerin yani grubuyla yüksek bir kimliklenmesi olan kişilerin grubun değerini yükseltmek için her tür kolektif eyleme geçme konusunda daha güçlü tutumlara sahip olduğunu oraya koymaktadır. Benzer şekilde araştırma sonunda bireylerin sosyal adalet algısının; bireye yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım, bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım ve toplam kolektif eyleme katılım puanlarını anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Bu durumun yine Sosyal Kimlik Kuramı'nın temel sayıltılarından grubun uğradığı adaletsizlik karşısında grup üyelerinin haklı bir gerekçe olarak yasal ve yasal görülmeyen kolektif eylem alt boyutları ve toplam ölçek puanını yordadığı düşünülebilir (Hogg ve Terry, 2001; Tajfel, 1978). Bu çalışmada kimlik gücü algısı ile kolektif eylem arasındaki ilişkide sosyal adalet algısının düzenleyici rolünü incelendiğinde; bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım üzerinde, sosyal adalet algısı ile kimlik gücü algısı etkileşiminin anlamlı olduğu görülmüştür. Bu durum, bireyin ait olduğu grubun toplumsal statüsünü olumlu yönde artırmak ve değerli kılarak hem grubunun hem kendi kimliğinin değerini artırmak istemesiyle açıklanabilir (Tajfel ve Turner, 1979; Wright, Taylor ve Moghaddam, 1990). Öte yandan daha önce bahsedildiği üzere grubuyla güçlü bir şekilde kimliklenen ve düşük düzeyde kimliklenen bireyler sosyal dünyayı farklı nitelikte algılaya eğilimindedir ve

kolektif eylem konusunda farklı motivasyonlara sahiptirler (Veenstra ve Haslam, 2000).

Bu çalışmada kimlik gücü algısının yüksek ve düşük olması kolektif eylem tutumuyla farklı ilişkiler ortaya çıkarması açısından motivasyonel beklenti farkını destekler. Bu temel sayıltıya ek olarak sosyal grubuyla zayıf bir şekilde kimliklenen bireylerin anlık ve potansiyel engellemeleri göz önünde bulundurarak gruba ve kolektif eyleme katılım göstermemesi beklenir (Ellemers, Spears ve Doosje, 1999). Bu çalışmada sosyal adalet algısının yüksek olduğu durumda kimlik gücü algısının düşük olması halinde bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemlere yönelme konusunda bireyi kısıtladığı görülmektedir.

Bu durumda yasal engellemeler durumu kimlik gücü algısı düşük kişiyi kolektif eylemden alıkoymaktadır. Sosyal adalet algısının yüksek olması kimlik gücü algısı düşük kişiye grubunun herhangi bir adaletsizliğe uğradığını söylemekte, sosyal ortamını adil algılayan kişi kimliğine ve grubuna yönelik bir tehdit algılamadığı için; kolektif eyleme yönelerek gereksiz olarak gördüğü yasalarla başını derde sokma riskini almamaktadır. Adil sosyal ortam algısı, kimlik gücü düşük bireyde kendisinin ve grubunun hakkının mevcut ortam tarafından aranabileceği fikrini de veriyor olabilir. Öte yandan düşük kimlik gücü algısı ve düşük sosyal adalet algısı durumunda; adaletsizlik ve kimlik dışındaki nedenlerle girişilecek eylemin yasal sorumluluğu olmasının düşük kimlik gücü algısına sahip kişileri kolektif eylem tutumuna yönelmekten alıkoymadığı aksine eyleme teşvik ettiği gözlenmektedir. Sosyal adalet algısının düşük olduğu durum bireye grubunun ve kendi kimliğinin tehdit altında olduğunu söylemekte; kişiyi grubunu ve kendi kimliğinin değerini artırmak için yasal sorumluluğu olan kolektif eylemler konusunda risk almaya yönlendirmektedir.

Burada belki de bilişsel olarak yapılan bir hesap ile hem adaletsizlik algısı hem düşük kimlik gücü algısı bireye kaybedecek bir şey olmadığını söylemekte; yasal sorumluluk riskini almaya yönlendirmektedir. Bulduğu sosyal ortamın adaletsizliği kişiye adalet arayışını kendisi ve grubu dışında yapabilecek başka taraflar olmadığına ikna etmekte ve eyleme geçirmektedir.

Bu çalışmada kimlik gücü ve kolektif eylem arasındaki ilişkide sosyal adaletin düzenleyici rolü olduğu görülmüştür. Bir anlamda sosyal adalet ya da adaletsizlik algısı kimlik gücü ile etkileşim içinde kolektif eylemi yordamaktadır. Zomeren ve arkadaşlarının (2008) çalışmasında, bir alt analiz olarak sosyal adaletin kimlik

ve kolektif eylem arasında düzenleyici olabileceği görülmüştür.

Bu çalışmada sosyal adaletin düzenleyici rolü kimlik ve kolektif eylem arasındaki ilişkiye güçlü bir destek sağlamaktadır. Yeniden belirtmek gerekirse bu çalışmada kimliğin niteliği yani etnik, siyasi vb. çeşidi değil kişinin öncelendiği kimliğinin algısal gücü üzerinde durulmaktadır.

Yine bu çalışmada, herhangi bir kimlik grubunun odağa alınmaması önceki çalışmaların aksine göçmenler, eşcinseller vb. gibi normatif olmayan gruplarla (Örn; Simon, Loewy, Stürmer, Weber, Freytag, Habig ve Spahlinger, 1998) çalışma yapılmaması; farklı kimliklerden gelen ve farklı kimlikleri önceleyen normatif bir grup olarak üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen ilk çalışma olması nedeniyle literatüre önemli bir katkı sunmaktadır. Buna göre kolektif eylem tutumu sadece siyasal, etnik, dini bir takım non-normative gruplarda ortaya çıkan bireysel veya belli bir gruba özgü bir tutum değildir. Kolektif eylem normatif gruplarda da gözlenebilen bir tutumdur. Araştırmacılar, kolektif eylem tutumunun öğrenci örneğinde anlamlı olarak ortaya çıkmasında, öğrenci gruplarının 2013 Gezi Parkı Olayları'ndan etkilenmesiyle ilgili olduğunu düşünmektedir (Elgin ve Mamatoğlu, 2014). Araştırmacılar özellikle bireye yasal sorumluluk yüklemeyen Facebook'ta yazışmak gibi eylemlerin, günümüz gençliği için bir tür eylem almak durumu olarak değerlendirildiği düşünülmektedir.

Sonuç

Bu çalışma ile kimlik gücü ve sosyal adalet algısının genel olarak kolektif eylem ile bireye yasal sorumluluk yükleyen ve yüklemeyen eylemleri yordadığı ortaya konulmuştur. Buna göre bu çalışmada sadece kimliğin değil kimlik gücünün kolektif eylem üzerinde etkili olabileceği görülmüştür. Ayrıca sosyal adalet ve adaletsizliğin kimlik gücü ve kolektif eylem arasında düzenleyici bir rolü olduğu bulunarak ilgili literature güçlü bir destek sunulmuştur. Son olarak kolektif eylemin sadece göçmenler, eşcinseller, siyasi veya etnik gruplar gibi belli ve non-normatif gruplara ait bir tutum olmadığı normatif bir grup olarak öğrenci örneğinde de ortaya çıktığı görülmüştür. Bundan sonraki çalışmalar, normatif grupta kolektif eylemi çalışarak bu çalışmanın bulgusunun genellebilirliğini test edebilir. Yine gelecek çalışmalar farklı kimlik gruplarında kimlik gücünün kolektif eyleme nasıl etki ettiğine odaklanabilir.

Mevcut çalışmanın birçok teknik nedenlerden ötürü sınırlılıkları vardır. Öncelikle bu çalışmada verilerin kolayda örneklem yöntemi ile sekiz üniversiteden toplanması çalışmanın hem gücünü azaltmıştır hemde genellenmesini sınırlandırmıştır. Araştırmanın sadece üniversite öğrencilerine yapılmış olması, Türkiye'nin yedi bölgesinden sekiz üniversiteden veriler toplanmışsa da elde edilen sonuçların ülkede varolan binlerce üniversite öğrencisine, toplumdaki bütün bireylere veya gençlere genellemesini kısıtlamaktadır. Zaman, insan ve mali kaynaklar gözetilerek Türkiye genelinde yapılacak bir çalışma ile araştırma sonuçları genişletilebilir.

Kaynaklar

Abrams, D. ve Hogg, M. A. (1988). Comments on the motivational status of self-esteem in social identity and intergroup discrimination. *European Journal of Social Psychology*, 18(4), 317-334.

Braungart, M. M. ve Braungart, G. R. (1990). The life-course development of left- and right-wing youth activist leaders from the 1960. *Political Psychology*, 11, 243-282.

Christ, O., van Dick, R., Wagner, U. ve Stellmacher, J. (2003). When teachers go the extra-mile: Foci of organizational identification as determinants of different forms of organizational citizenship behavior among school teachers. *British Journal of Educational Psychology*, 73, 329-341.

Drury, J. ve Reicher, S. (1999). The intergroup dynamics of collective empowerment: Substantiating the social identity model of crowd behavior. *Group Processes ve Intergroup Relations*, 2(4), 381-402.

Drury, J. ve Reicher, S. (2005). Explaining Enduring Empowerment: A Comparative and Study of Collective Action and Psychological Outcomes. *European Journal of Social Psychology*, 35, 35-38.

Duncan, E. L. (1999). Motivation for collective action: Group consciousness as mediator of personality, life experiences, and women's rights activism. *Political Psychology*, 20, 611-635.

Elgin, V. M. ve Mamatoğlu, N. (2014). Gezi parkı olayları: namus kültürü ve çatışma çözüm tarzları açısından bir değerlendirme. *Alternative Politics/Alternatif Politika*, 6(1).

Ellemers, N., Spears, R. ve Doosje, B. (1999). *Social identity* (p. 144). Oxford.

Ercan, L. ve Eryılmaz, A. (2013). Beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı kim başlatabilir? Kişilik özellikleri ve kimlik statüleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(29), 63-80.

Flacks, R. (1990). Social bases of activist identity: comment on braungart article. *Political Psychology*, 11, 283-292.

Gamson, W. A. (1992). The social psychology of collective action. In A. D. Morris ve C. M. Müller (Eds.), *Frontiers in social movement theory* (pp. 53-76). New Haven, CT: Yale University Press.

Gezici Yalçın, M. (2007). *Collective Action of Immigrants from Turkey Living in Germany*. Doctoral dissertation, Philipps-Universität Marburg.

Hercus, C. (1999). Identity, emotion, and feminist collective action. *Gender ve Society*, 13(1), 34-55.

Hogg, M. A. ve Abrams, D. (1988). *Social identifications: A social psychology of intergroup relations and group processes*. London, Routledge.

Hogg, M. A. ve Terry, D. (2001). *Attitudes, behavior and social context*. Philadelphia, PN: Psychology Press.

Kaya O. ve Mamatoğlu N. (2017). Kolektif eylem ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Nesne*, 5(9).

Kaya, O. ve Mamatoğlu, N. (2017). Relationships between social identity, perceived social justice and attitude towards participation in collective action. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(5), 1670-1682.

Klandermans, B. (1997). *The social psychology of protest*. Oxford, England: Blackwell.

- Knippenberg, A. V. ve Ellemers, N. (1990). Social identity and intergroup differentiation processes. *European review of social psychology, 1(1)*, 137-169.
- Lalonde, N. R. ve Cameron, E. J. (1994). Behavioral responses to discrimination: a focus on action. *In the psychology of prejudice: The Ontario symposium* (Vol. 7, pp. 257-288). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Le Bon, G. (1997). *Kitleler psikolojisi*. Çev. Y. Ender. İstanbul: Hayat Yayınevi.
- Lipponen, J., Helkama, K. ve Juslin M. (2003). Subgroup identification, superordinate identification and intergroup bias between the subgroups. *Group Processes and Intergroup Relations, 6*, 239-250.
- Ljubotina, D. (2004). Young people and social justice. *Croatian Journal of Social Policy, 11(2)*, 159-175.
- Mamatoğlu, N. (2008). Öğretmenlerde kimliklenme ve kimliklenmenin işe yönelik tutum ve algıları yordayıcılığı. *Türk Psikoloji Yazıları, 11(22)*, 47-62.
- Mamatoglu, N. (2010). Lider davranışları algıları ve örgütsel kimliklenme boyutları arasında çalışanın kişilik özelliklerinin düzenleyici rolü. *Türk psikoloji dergisi, 25(65)*, 82.
- Mummendey, A., Kessler, T., Klink, A. ve Mielke, R. (1999). Strategies to cope with negative social identity: predictions by social identity theory and relative deprivation theory. *Journal of Personality and Social Psychology, 76*, 229-245.
- Pratt, M. G. (2001). Social identity dynamics in modern organizations: An organizational psychology/ organizational behavior perspective. M. A. Hogg ve D. J. Terry, (Ed.), *Social identity processes in organizational context* (13-30). Philadelphia, PA: Psychology Press.
- Reade, C. (2001). Dual identification in multinational corporations: Local managers and their psychological attachment to the subsidiary versus the global organization. *International Journal of Human Resource Management, 12*, 405-424.
- Simon, B. ve Klandermans, B. (2001). Politicized collective identity: A social psychological analysis. *American Psychologist, 56*, 319-331.
- Simon, B., Loewy, M., Stürmer, S., Weber, U., Freytag, P., Habig, C., Kampmeier, C. ve Spahlinger, P. (1998). Collective identification and social movement participation. *Journal of Personality and Social Psychology, 74* (3), 646.
- Sturmer, S. ve Simon, B. (2004). Collective action: towards a dual-pathway model. *European Review of Social Psychology, 15* (1), 59-99.
- Tajfel, H. (1982). Social psychology of intergroup relations. *Annual review of psychology, 33(1)*, 1-39.
- Tajfel, H. (Ed.) (1978). *Social Categorization, Social Identity, and Social Comparison: Differentiation between Social Groups*. New York: Academic Press.
- Tajfel, H. ve Turner, C. J. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. G. Austin ve S. Worchel (Ed.), *The social psychology of inter-group relations*. (pp. 33-47). Monterey, CA: Brooks/Cole.
- Turner, J. C. ve Tajfel, H. (1986). The social identity theory of intergroup behavior. *Psychology of intergroup relations, 7-24*.
- Ufkes, G. E., Dovidio F. J. ve Tel, G. (2014). Identity and collective action among European kurds. *British Journal of Social Psychology*.
- Ülke, H.E. (2006). *Kişilik ve Adalet Algularının Sosyal Kayıtma Üzerindeki Rolünün Araştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). 19 Mayıs Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun
- Van Dick, R. (2004). My job is my castle: Identification in organizational contexts. C. L. Cooper ve I. T. Robertson, (Ed.), *International review of industrial and organizational psychology içinde* (171-203). Wiley: Chichester.
- Van Knippenberg, D. ve van Schie, E. C. M. (2000). Foci and correlates of organizational identification. *Journal of Occupational and Organizational Psychology, 73*, 137- 147.
- Van Stekelenburg, J. ve Klandermans, B. (2013). The social psychology of protest. *Current Sociology, 0011392113479314*.
- Van Zomeren, M., Postmes, T. ve Spears, R. (2008). Toward an integrative social identity model of collective action: a quantitative research synthesis of three socio-psychological perspectives. *Psychological Bulletin, 134* (4), 504-535.
- Veenstra, K. ve Haslam, S. A. (2000). Willingness to participate in industrial protest: Exploring social identification in context. *British Journal of Social Psychology, 39(2)*, 153-172.
- Wright, C. S. Taylor, M. D. ve Moghaddam, M. F. (1990). Responding to membership in a disadvantaged group: from acceptance to collective protest. *Journal of Personality and Social Psychology, 58* (6), 994.
- Yıldırım, F. (2011). Üniversite Gençliği Sosyal Adalet'ten Ne Anlıyor? Sosyal Adalet İlkelerinin Sosyal Adalet Algısı Üzerindeki Etkisi. *Aile Ve Toplum: Eğitim, Kültür Ve Araştırma Dergisi, 25* (7), 113-124.

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Challenges of Occupational Safety Specialists' Scale: A Scale Development Study

Şeyhmus AKSOY¹, Nihal MAMATOĞLU²

Abstract: The object of this study was to develop challenges of occupational safety specialists scale for Turkish sample. The universe of this research is occupational safety specialists who works in private sector. Scale consist of two parts that were the main challenges and organizational challenges part. 332 participants responded main challenges part and 314 participants responded organizational challenges part. The results of the Exploratory Factor Analysis (EFA) and Confirmatory Factor Analysis (CFA) showed that organizational challenges part have to be assessed as a separate scale from main challenges part. 6 factor was obtained for main challenges with 28 items which were named as 'insufficient awareness of employees' (13 items), 'providing lack of resources' (3 items), 'ignorance of employees' (3 items), 'unwillingness of employees to participation' (3 items), 'legislative challenges' (3 items) and 'law based challenges' (3 items). Additionally, 1 factor was obtained for organizational challenges part with 6 items. As a result, psychometrics specifics of both main challenges scale and organizational challenges scale showed that scales were valid and reliable for Turkish sample.

Keywords: challenges, organizational challenges, occupational safety specialist, scale development

İş Güvenliği Uzmanlarının Sorunları Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması

Özet: Bu çalışmanın amacı Türk örnekleminde bağlamında kullanılmak üzere iş güvenliği uzmanlarının sorunları ölçeği geliştirilmesidir. Bu araştırmanın evreni özel sektörde çalışan iş güvenliği uzmanlarıdır. Ölçek ana sorunlar ve organizasyonel sorunlar olmak üzere 2 bölümden oluşmaktadır. Ana sorunlar bölümü 332, organizasyonel sorunlar bölümü ise 314 katılımcı tarafından yanıtlanmıştır. Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonuçları organizasyonel sorunların ana sorunlardan ayrı bir ölçek olarak değerlendirilmesi gerektiğini göstermiştir. Ana sorunlar ölçeği 'işverenin yetersiz farkındalığı' (13 madde), 'yetersiz kaynak sağlanması' (3 madde), 'çalışanların önemsememesi' (3 madde), 'çalışanların katılım isteksizliği' (3 madde), 'mevzuattan kaynaklanan sorunlar' (3 madde) ve yasadan kaynaklanan sorunlar' (3 madde) olarak adlandırılan 6 faktörlü 28 soruluk bir yapı oluşturmuştur. Öte yandan, organizasyonel sorunlar için 1 (bir) faktörlü 6 soruluk bir yapı ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, ana sorunlar ve organizasyonel sorunlar ölçeklerinin psikometrik özellikleri göstermiştir ki, bu 2 ölçek Türk örnekleminde kullanılabilir geçerli ve güvenilir ölçeklerdir.

Anahtar Kelimeler: sorunlar, organizasyonel sorunlar, iş güvenliği uzmanı, ölçek geliştirme

¹ Sakarya University, Occupational Health and Safety Coordinatorship, e-mail: seyhmus.aksoy1@gmail.com

² Prof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal University, Faculty of Science and Letters, Psychology Department, e-mail: mamatoglunihal@yahoo.com

Address of correspondence/ Yazışma adresi: Şeyhmus Aksoy, Sakarya University, Sakarya-Turkey, E-mail: seyhmusaksoy@sakarya.edu.tr

Date of received/ Geliş Tarihi: 08.07.2019, **Date of acceptance/ Kabul Tarihi:** 26.07.2019

Citing/ Referans Gösterimi: Aksoy, Ş. & Mamatoğlu, N., (2019). Challenges of Occupational Safety Specialists' Scale: A Scale Development Study. *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 1(2): 76-84 doi:10.35365/tjpp.19.1.09

Introduction

In this study, researchers was aimed to develop psychometrically reliable and valid challenges of occupational safety specialists' scale for Turkish sample. Original form of scales are Turkish as could be seen in the Appendix.

In Europe, there has been considerable improvements in the area of occupational health and safety professions in the last 40 years (Atherley & Hale, 1975; Hale, Piney & Alesbury, 1986; Cattaruzza & Huguët, 1993). Requirements for employers to have professional recommendation on health and safety problems has been established at legislation level (European Commission, 1989). Safety professionals have crucial role in ensuring health and safety of workplaces. They generally have task of performing risk assessments, health and safety audits, develop safety prevention and reports of safety incidents (Leitão, Mc Carthy & Greiner, 2018). Safety professionals are also considered as problem solver in the organizations. They are entailed to solve wide range of health and safety issues by identifying risks and hazards and proposing solutions (INSHPO, 2017).

After 6331 no. OHS Law was enacted, Turkish occupational health and safety system has entered into rapid change with attributing parties' responsibilities, obligations and authorities. Although there are many positive ideas on OHS legislation of Turkey, some parties including judges consider OHS legislation as complex and detailed. Employers' complaint about rapid changes in OHS legislation, to be expected to apply legislation in short time. All parties agree with that present OHS legislation couldn't be properly comprehended and implemented (ÇSGB & ILO, 2017).

In this system, occupational safety specialists experience many challenges caused by employers, organizations, employees, law and legislation. Although, occupational safety specialists have to work independently, it is obvious that they are forced by considerable duties and responsibilities with limited authorization attributed from 6331 no. Law (ÇSGB & ILO, 2017). In addition to that, employees don't contribute to occupational health and safety works rather they ignore (Başkan Takaoğlu, Çelenk Kaya & Ölmezoğlu İri, 2018). When organizational problems are added to these challenges, working as an occupational safety specialist becomes harder. Leitão, Mc Carthy & Greiner (2018) claimed that occupational safety professionals work efficiently when supportive work organization ensured. This ultimately enhances OHS performance of organization. Additionally, in order to provide supportive work organization, occupational safety professionals should be ensured right of decision making and enough degree of autonomy (Leitão, Mc Carthy & Greiner, 2018). It is arguable that what extent occupational safety specialists use their authority because of receiving money from employers they audit. Occupational safety specialists also see themselves as weak to actively reduce work accidents in workplaces (Akboğa Kale et al., 2018). Also, because of recruiting occupational safety specialists with cheap salaries, Public Health and Safety Units lead OHS to away from the main purpose (Namal, Kanber & Kavas, 2016). For all of this reasons, works of occupational safety specialists exist on paper only, not in practice efficiently (ÇSGB & ILO, 2017). Güzey (2014) stated

that occupational safety specialists are the main responsible according to prosecutors in work accidents and deaths. Orhan (2014) also claimed that occupational safety specialists face challenges of job security and they need extra job security in order to work properly.

Even though studies on the psychological conditions of the safety professionals are limited, researches showed that psychosocial working condition such as support, demands and autonomy influences practitioner more than physical risks (Garrigou and Peissel-Cottenaz, 2008; Hovden et al., 2008; Jones, 2005). In national level, some researches have conducted descriptive studies on limited occupational safety specialists with a few variables which is already being discussed (Arslan & Ulubeyli, 2016).

Even many countries in Europe have obligation in their law to employ safety professionals, there is no consensus on the definition of safety professionals across Europe (Hale et al., 2005). Additionally, roles and tasks of safety professionals vary across the Europe (Hale & Guldenmund, 2006). Although safety practitioner, safety manager, safety officer, safety professional, safety coordinator is used in the literature "occupational safety specialist" is used in Turkish Occupational Health and Safety Legislation (Bıyıkçı, 2010). The regulation of task, authority, responsibilities and trainings of occupational safety specialists and 6331 no. Occupational Health and Safety Law were enacted in the near past (2012). Besides, the challenges of occupational safety specialists may vary culture to culture. Although challenges and constraints of safety professionals was investigated qualitatively by Dawson, Poynter & Stevens (1984), for this legislative and cultural reasons stated above, the scale of challenges of occupational safety specialists that is suitable for Turkish Occupational Health and Safety Legislation and Turkish culture was needed to be developed. Even though Başkan Takaoğlu, Çelenk kaya & Ölmezoğlu İri (2018) examined the challenges of occupational safety specialists qualitatively for Turkish sample, they have just listed the challenges of occupational safety specialist. In this study, researchers was aimed to develop psychometrically reliable and valid challenges of occupational safety specialists' scale for Turkish sample.

Object

Occupational safety specialists are expected as an actor of sector to guide in ensuring safety of employees, organization and workplace and to audit practices of OHS legislation (Akboğa Kale et al., 2018). Investigating challenges of occupational safety specialists and its consequences, antecedents and related variables facilitate to find way to handle with this challenges. This enhances work conditions of occupational safety specialists and in turn, health and safety performance of organizations. This scale will provide opportunity researchers to associate organizational challenges and sub-dimensions of challenges of occupational safety specialists with other variables quantitatively.

Methodology

Sample

Data have been collected from occupational safety specialists who work in private sector including consultants. Public sector occupational safety specialists excluded from this research since the obligation of

employing occupational safety specialist in public sector has been suspended to 2020. 332 occupational safety specialists participated to this study by using snowball sampling method. The mean age of the participants was 35.6 years in range of 21 years and 69 years. Participants consists of 72 A class (21.7%), 149 B class (44.9%) and 111 C class (33.4%) occupational Safety Specialist over 20 years 209 males (63%) and 123 females (37%). 202 of participants employed by Public Health and Safety Unit (60.8%), 122 participant working subject to an employer in company (33.7%) and 18 participants work as individual consultant (5.4%).

Instruments

Demographic Information Form

Demographic variables consist of gender, age, education status, service type, graduation field, specialization class, tenure working as an occupational safety specialists and whole working life, number of workplace, danger classes, weekly average working hours, and total employee number.

Challenges of Occupational Safety Specialists Scale

Challenges of occupational safety specialists scale consist of 2 parts as main challenges and organizational challenges with 34 items.

Psychological Safety Scale

Psychological safety perception of occupational safety specialists was measured with seven-item scale which has been developed by Edmondson (1999). Following sentences would be given as examples of this scale; "Members of this organization are able to bring up problems and tough issues", "No one in this organization would deliberately act in a way that undermines my efforts". Yener (2015) adapted psychological safety scale into Turkish sample by conducting psychometric analysis. Adapted psychological safety scale have two sub - dimension as tolerance which are reversed items of 1, 3 and 5 and initiative which are items of 2, 4, 6 and 7.

Procedure

1 open ended question related to challenges they confronted was sent in the online system to 5 occupational safety specialists to be responded. Challenges of occupational safety specialists were listed in light of responses of occupational safety specialists and related literature. Expert ideas was taken on theoretical suitability and comprehensibility of the items. At the last stage, scale was sent to one occupational safety specialists to get general information about items and 38 items was prepared for implementation.

Anonymous survey link was sent to occupational safety specialists via e - mail in the researchers' contact list and they have been asked to send the survey link to their contact / colleagues / friends to fulfill. Also, survey link shared in social media platforms of occupational safety specialists. Of 443 responses, 111 responses were disregarded because of the missing data and remaining 332 responses data was used for this study. Thus, 74% of response was reached rate was reached in a period of 2

weeks. Participants were asked to rate items on 6 point Likert-type (1 - totally disagree and 6 - totally agree) scale.

Results and Discussion

Content Validity

5 occupational safety specialists was requested to respond 1 open ended question related to challenges they confronted. They are asked 'what challenges do you confront as an occupational safety specialists' in the online system. Responses were analyzed within the related literature. In the first phase, 44 items (34 items for main challenges part and 10 items for organizational challenges part) were prepared according to responses. Then, this 44 items were sent to 3 professors in the area of law, psychology and engineering. After they reviewed theoretical suitability of items, 4 items were eliminated from main challenges part and 2 items were eliminated from organizational challenges part. Referees asked researchers to eliminate these 6 items because they thought that this 6 items wasn't measuring challenges of occupational safety specialists. The last version of scale was reviewed by a linguistic scientist in Sakarya University. After expert ideas was taken, researchers decided to add 'workplace(s) I service' phrase to employer and employee related items in order to provide precision to consultants about which employer and employee they consider while rating. Ultimately, scale was sent to one occupational safety specialist to get general information about items. As a result, 30 items of main challenges and 8 items of organizational challenges were involved into analyses.

Factor Construct of the Main Challenges Scale

Factorability of 30 items of main challenges scale was tested. The Barlett Sphericity value of main challenges scale was significant ($p=.00 < .05$) and KMO value was .94 which was very high. Direct oblimin rotation method was used for factor analysis of main challenges scale. The result of the rotation could be seen in the Table 1. 5 eigenvalue of factors recorded as above 1. Researchers has confronted that one sub - dimension which contains items of 23, 24, 25, 26, 27 and 28 has 2 two sub - dimensions (items of 23, 24, 25 and 26, 27, 28) according to results of maximum likelihood factor analysis of dimensions. Therefore, fixed number of factor selected as 6. As a result of this, the items of 26, 27 and 28 constituted a new factor. Even initial eigenvalue of sixth factor was 9.18, this factor has involved to the variance. This result was supported by results of structural equation modelling and this allocation complies with theoretical base of this research. Maximum Likelihood factor analysis was conducted with direct oblimin rotation. Initial eigenvalue results showed that first factor explained 46.3%, second factor explained 7.94%, third factor explained 4.70%, fourth factor explained 4.23% and fifth factor explained 4.03%, sixth factor explained 3.28% of the variance. All factor loadings met the minimum criteria except 2 items that factor loadings of them under .30 so 2 items were eliminated. Total 6 factors explained 70.57% of the variance.

Table 1: The Results of Direct Oblimin Factor Rotation of Main Challenges Scale

Items	Factor						% of Variance	Cumulative %
	1	2	3	4	5	6		
Challenges24	1.06						46.383	46.383
Challenges23	.62						7.949	54.332
Challenges25	.56						4.708	59.039
Challenges10		.88					4.223	63.262
Challenges4		.71					4.033	67.295
Challenges15		.70					3.28	70.575
Challenges9		.70						
Challenges12		.69						
Challenges5		.67						
Challenges8		.56						
Challenges14		.48						
Challenges13		.48						
Challenges6		.45						
Challenges22		.39						
Challenges11		.35						
Challenges7		.33						
Challenges17			.93					
Challenges16			.76					
Challenges19			.48					
Challenges27				.84				
Challenges28				.76				
Challenges26				.41				
Challenges21					.88			
Challenges20					.77			
Challenges18					.38			
Challenges2						.82		
Challenges1						.71		
Challenges3						.38		

Maximum likelihood factor analysis with direct oblimin rotation was also conducted to all sub - dimensions of

main challenges scale. Explained variances of each factors could be seen in the Table 2.

Table 2: Maximum Likelihood Factor Analysis of Dimensions of Main Challenges Scale

Items	Factor 6 Loadings	% of Variance	Items	Factor 2 Loadings	% of Variance	Items	Factor 3 Loadings	% of Variance
Challenges1	.850	75.272	Challenges4	.787	59.784	Challenges16	.875	80.743
Challenges2	.835		Challenges5	.684		Challenges17	.920	
Challenges3	.697		Challenges6	.499		Challenges19	.738	
			Challenges7	.482				
			Challenges8	.728				
			Challenges9	.733				
			Challenges10	.812				
			Challenges11	.703				
			Challenges12	.879				
			Challenges13	.856				
			Challenges14	.830				
			Challenges15	.867				
			Challenges22	.791				
Items	Factor 5 Loadings	% of Variance	Items	Factor 1 Loadings	% of Variance	Items	Factor 4 Loadings	% of Variance
Challenges18	.942	79.041	Challenges24	.973	70,737	Challenges27	.844	67.116
Challenges20	.820		Challenges23	.650		Challenges28	.777	
Challenges21	.727		Challenges25	.643		Challenges26	.525	

Factor 1, which is legislative challenges, covers the complexity and hardship in following of legislation to implement duties that comes from legislation. All parties agree with that present OHS legislation couldn't properly comprehended and implemented (ÇSGB & ILO, 2017). Factor 2, which is insufficient awareness of employer, is related to inhibiting and improper approach of employers to occupational health and safety implementations. Audits and workplace surveillance should be conducted in basis of objectiveness and away from financial concerns (Bıyıkçı, 2010). Intervention of employer is the considerable challenge that occupational safety specialists face. To be paid salary directly from employer

is the one of the threats for job independency of occupational safety specialists (Arslan ve Ulubeyli, 2016). Factor 3, which is unwillingness of employees to participation, involves the unwillingness of employees to OHS related activities. Factor 4, which is law based challenges, includes the challenges caused by 6331 no. OHS Law that specifies the responsibilities, obligations and authority of parties and have broader attributions and references on occupational health and safety implementations than legislation. Many articles in 6331 no. OHS law are contentious (Emiroğlu ve Koşar, 2012). According to Taşkıran (2016), one of the main reason to arbitrary attitude of employer is that occupational safety

specialists are exposed intense responsibilities. Factor 5, which is ignorance of employees, covers the improper approach of employees to OHS related rules, instructions and hazards at workplaces. Employees don't comply with rules and instructions, ignores occupational health and safety related events (Başkan Takaoğlu, Çelenk kaya & Ölmezoğlu İri, 2018). Factor 6, providing lack of resources, involves the approach of employers on providing lack of resources to employees regarding to their works (equipments, devices and tools) and OHS related personal protective equipments. Occupational health and safety investments regarded as an expense by the employers. Thus, employers doesn't willing to create a budget for occupational health and safety (Akın, 2012). Original form of scales are Turkish as could be seen in the Appendix 1. As a results of Spearman correlation coefficients, there was positive and significant ($p < .01$) correlations between all dimensions of main challenges scale.

Confirmatory Factor Analysis Results of Main Challenges Scale

In order to test validity of 6 factor of the main challenges scale, confirmatory factor analysis was employed. Factor loadings on 6 factor vary in range of .33 and 1.06. Participants were asked to rate items on 6 point Likert-type (1 - totally disagree and 6 - totally agree) scale. Chi square and model fit indexes are utilized in confirmatory factor analysis. To test model fit of scale, either a few of model fit indices or whole of model fit indexes could be used (Schumacker, 2006). There is no consensus in the literature on what model fit indices have to be used (İlhan ve Çetin, 2014).

Reported indexes varies according to consideration of researcher (Gerbing & Anderson, 1992). Confirmatory factor analysis showed that model fit of main challenges scale was in acceptable ranges. ($\chi^2 = 934,707$ DF=333, $\chi^2 / DF = 2.8$, $p < .001$, CFI = .904, RMSEA = .074, IFI: .904, PNFI: .756, PGFI: .674). Model of confirmatory factor analysis of the main challenges scale was shown in Figure 1.

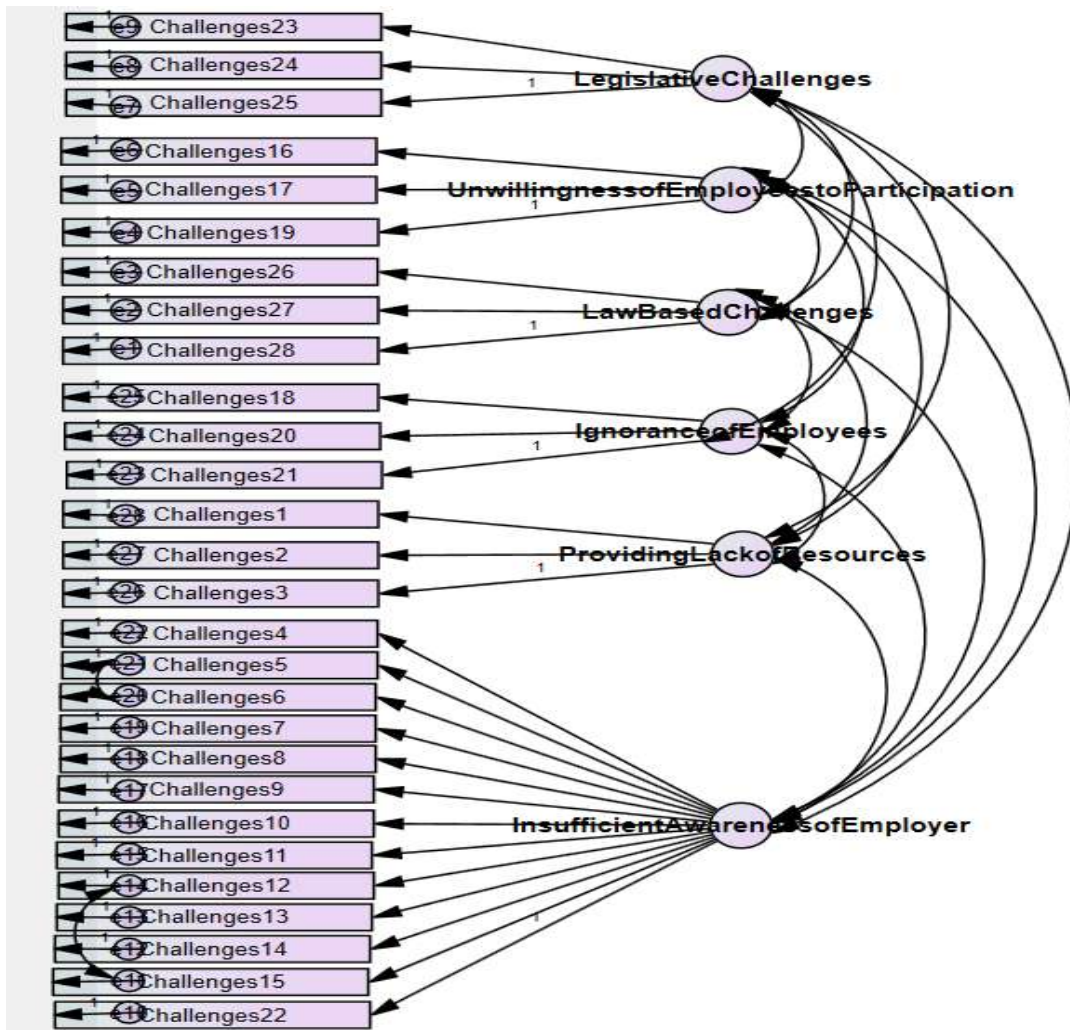

Figure 1. Model of Confirmatory Factor Analysis of Main Challenges Scale

Reliability Analysis of the Main Challenges Scale

Cronbach's alpha internal consistency coefficient of main challenges scale was observed as .954. Besides,

Cronbach's Alpha coefficients of sub-dimensions of main challenges scale could be seen in the Table 3.

Table 3: Reliability Analysis of the Main Challenges Scale

	Mean	Std. Deviation	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted	Internal Consistency Coefficient
Legislative Challenges					
Challenges24	3.21	1.47	.74	.589	
Challenges23	3.24	1.56	.57	.769	
Challenges25	3.58	1.56	.57	.774	
Total					.789
Insufficient awareness of employer					
Challenges10	4.38	1.50	.79	.934	
Challenges4	4.32	1.59	.77	.935	
Challenges15	4.00	1.49	.82	.934	
Challenges9	4.47	1.51	.71	.937	
Challenges12	4.07	1.56	.83	.933	
Challenges5	4.12	1.64	.69	.937	
Challenges8	3.69	1.64	.70	.937	
Challenges14	3.87	1.53	.78	.934	
Challenges13	3.79	1.50	.81	.934	
Challenges6	4.40	1.54	.51	.943	
Challenges22	3.92	1.55	.63	.935	
Challenges11	3.67	1.51	.67	.938	
Challenges7	3.35	1.60	.49	.944	
Total					.941
Unwillingness of Employees to Participation					
Challenges17	3.35	1.55	.81	.784	
Challenges16	3.42	1.56	.79	.809	
Challenges19	3.88	1.51	.69	.892	
Total					.881
Law Based Challenges					
Challenges27	4.88	1.26	.65	.580	
Challenges28	4.39	1.40	.61	.611	
Challenges26	4.86	1.44	.46	.753	
Total					.747
Ignorance of Employees					
Challenges21	3.79	1.48	.81	.741	
Challenges20	3.54	1.54	.75	.810	
Challenges18	3.65	1.32	.67	.871	
Total					.866
Providing Lack of Resources					
Challenges2	3.12	1.43	.73	.735	
Challenges1	2.94	1.52	.72	.744	
Challenges3	3.32	1.48	.63	.829	
Total					.835
Internal Consistency Coefficient of the Main Challenges Scale					.954

Factor Construct of Organizational Challenges Scale

8 items of the organizational challenges scale were involved into analyses. Organizational challenges part was initially thought as integrated to main challenges part but as a result of structural equation modelling, organizational challenges scale was divided from main challenges scale. Organizational challenges part was conducted with notification for participants that they were expected to consider their organization instead of organization they service because participants who are working as a consultants may be confused in terms of whether they consider their consulting organization or organization they service. Scale was implemented to 314 occupational safety specialists. All factor loadings met the minimum criteria except 2 items that factor loadings

under .30 so 2 items were eliminated. Thus, factorability of 6 items of organizational challenges scale was examined. The Barlet Sphericity value of organizational challenges scale was significant ($p=.00 < .05$) and KMO value was .846 which was very high. Direct oblimin rotation method was used for factor analysis of organizational challenges scale. Only one eigenvalue of factor recorded as above 1 in the Total Explain table. Initial eigenvalue results showed that first factor explained 52.9% of the variance. These indications supported that the items were loaded to one factor. The results of direct oblimin factor rotation of organizational challenges scale was shown in the Table 4.

Table 4: The Results of Direct Oblimin Factor Rotation of Organizational Challenges Scale

Items	Factor Loadings	% of Variance	Cumulative %
3. I am not appreciated after achieved successfull work.	.716	52.967	52.967
4. My authority is limited as an occupational safety specialist.	.712		
5. Assigned tasks and responsibilities are too much to me as an occupational safety specialist.	.706		
1. Carrier opportunity is limited in my position.	.680		
2. My salary is inadequate against risks that I am exposed to.	.633		
6. I will be one of the primary charged people in case of occupational accident.	.503		

Reliability Analysis of Organizational Challenges Scale

Organizational challenges scale has a .818 Cronbach’s alpha value, which represents high level of internal

consistency. Reliability analysis of organizational challenges scale could be seen in the Table 5.

Table 5: Reliability Analysis of Organizational Challenges Scale

Items	Mean	Std. Deviation	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Career opportunity is limited in my position.	4.45	1.58	.59	.787
My salary is inadequate against risks that I am exposed to.	5.35	1.21	.56	.794
I am not appreciated after achieved successfull work.	4.19	1.57	.64	.775
My authority is limited as an Occupational Safety Specialist	4.75	1.51	.63	.778
Assigned tasks and responsibilities are too much to me as an Occupational Safety Specialist	5.10	1.19	.62	.783
I will be one of the primary charged people in case of occupational accident.	5.15	1.34	.45	.815
Internal Consistency Coefficient of the Organizational Challenges of Scale				.818

Convergent Validity Analysis

In this study psychological safety scale was used to test the convergent validity of main challenges scale and organizational challenges scale. The correlations between scales were shown in Table 6. As could be seen in Table 6, insufficient awareness of employer negatively correlated with tolerance ($r = -.383, p < .05$) and initiative ($r = -.334, p < .05$). This result showed that occupational safety specialists who confront insufficient awareness of

employer challenges, feel less tolerance and less supported to take initiative in organizations. Unwillingness of employees negatively correlated with tolerance ($r = -.353, p < .05$) and initiative ($r = -.205, p < .05$), indicated that occupational safety specialists who confront unwillingness of employees challenges, feel less tolerance and less supported to take initiative in organizations.

Table 6: The Correlations Between Sub - Dimensions of Psychological Safety, Main Challenges and Organizational Challenges

Spearman's rho	1	2	3	4	5	6	7	8	Tolerance	Initiative	Total Psychological Safety
1 Insufficient Awareness of Employer	-	.713**	.776**	.728**	.336**	.423**	.951**	.549**	-.383**	-.334**	-.034
2 Unwillingness of Employees to Participation		-	.724**	.588**	.304**	.300**	.798**	.423**	-.353**	-.205**	.077
3 Ignorance of Employees			-	.662**	.323**	.395**	.867**	.456**	-.319**	-.280**	-.027
4 Providing Lack of Resources				-	.292**	.326**	.793**	.386**	-.325**	-.273**	-.016
5 Legislative Challenges					-	.399**	.483**	.234**	-.234**	.000	.144**
6 Law Based Challenges						-	.529**	.414**	-.224**	-.102	.079
7 Total Main Challenges							-	.551**	-.405**	-.300**	.016
8 Organizational Challenges								-	-.387**	-.298**	-.005

Ignorance of employees negatively correlated with tolerance ($r=-.353$, $p<.05$) and initiative ($r=-.280$, $p<.05$), showed that occupational safety specialists who confront ignorance of employees challenges, feel less tolerance and less supported to take initiative in organizations. Providing lack of resources negatively correlated with tolerance ($r=-.325$, $p<.05$) and initiative ($r=-.273$, $p<.05$). This result showed that occupational safety specialists who confront providing lack of resources challenges, feel less tolerance and less supported to take initiative in organizations. Legislative challenges negatively correlated with tolerance ($r=-.234$, $p<.05$) and total psychological safety ($r=.144$, $p<.05$), showed that occupational safety specialists who confront legislative challenges, feel less tolerance and occupational safety specialists experience more legislative challenges in psychologically safer organizations. Law based challenges negatively correlated with tolerance ($r=-.224$, $p<.05$). This result revealed that occupational safety specialists who confront law based challenges, feel less tolerance in organizations. Total main challenges negatively correlated with tolerance ($r=-.405$, $p<.05$) and initiative ($r=-.300$, $p<.05$), indicated that occupational safety specialists who confront total main challenges, feel less tolerance and less supported to take initiative in organizations. Organizational challenges negatively correlated with tolerance ($r=-.387$, $p<.05$) and initiative ($r=-.298$, $p<.05$). This result revealed that occupational safety specialists who confront organizational challenges, feel less tolerance and less supported to take initiative in organizations. As a result, findings showed the expectancy of researchers on the relationship between main challenges, organizational challenges and psychological safety. Therefore, psychological safety

would be taken into account in challenges researches as complimentary part.

Conclusion

In this study, researchers was aimed to develop psychometrically reliable and valid challenges of occupational safety specialists' scale for Turkish sample. Psychometric results of this scales were shown that both main challenges scale and organizational challenges scale was suitable for Turkish sample. Main challenges scale have 6 factors that measures challenges stemming from employers, employees, 6331 no. Occupational Health and Safety Law and legislation with 28 items and organizational challenges scale have 1 factor with 6 items. As a result, investigating the challenges of occupational safety specialists, as an one of the main actor in occupational health and safety area, will contribute the health and safety performance of organizations and in turn, health and safety of employees.

Suggestions

Psychometrically valid and reliable main challenges scale and organizational challenges scale for Turkish sample was developed within this study. In the following studies, researchers may investigate the challenges of the other health and safety professionals in Turkey such as occupational physicians or occupational nurses. Researchers may also integrate this scale to qualitative challenges studies and associate with other variables. This scale would be implemented to all occupational safety specialists regardless of sector, thus this may allow researchers to develop sector specific solutions for occupational safety specialists.

References

- Akboğa Kale et al.(2018). İş güvenliği uzmanlığı sisteminin gelişimi üzerine bir alan çalışması. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1 -14.
- Akın, L. (2012). Sendikaların İş Sağlığı ve Güvenliğinin Sağlanmasına Katkısı. *Çalışma ve Toplum*, 34, 101-123.
- Arslan, V. & Ulubeyli, S. (2016). A field research for problems of occupational safety experts. *Çalışma ve Toplum*, 1321-1340.
- Atherley, GRC and Hale, AR. (1975). Prerequisites for a profession in occupational safety and hygiene. *Annals of Occupational Hygiene*, 18, 321-334.
- Başkan Takaoğlu, Z, Çelenk Kaya, E & Ölmezoğlu İri, N. (2018). The problems of occupational safety specialists. *Gümüşhane University Journal of Health Sciences*, 7(2), 1-9.
- Biyikci, E.T. (2010). İş sağlığı ve güvenliğinin sağlanmasında iş güvenliği uzmanlığı (*Yüksek Lisans Tezi*). Uludağ Üniversitesi, Bursa, Turkey.
- Cattaruzza, E and Huguet, M. (1993). Training of prevention experts: summary report. Paris: International Social Security Association, *Section on Education and Training in Prevention, Caisse Regionale d'Assurance Maladie d'Ile de France*.
- ÇSGB, ILO (2017). İş Güvenliği Uzmanlarının Görev ve Sorumluluklarının Yürütülmesi ile ilgili Araştırma. Ankara, Turkey.
- Dawson S., Poynter P. & Stevens D. (1984). Safety Specialists in Industry: Roles, Constraints and Opportunities. *Journal of Occupational Behaviour*, 5(4), 253- 270.
- Emiroğlu, C. & Koşar, L. (2012). İş sağlığı ve güvenliği kanunu üzerine. *TTB Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*, 43, 2-15.
- European Commission. (1989). *Directive concerning the execution of measures to promote the improvement of the safety and health of workers at their work and other subjects (framework directive)*. Official Journal of EC, 12 June.
- Garrigou, A., Peissel-Cottenaz, G., 2008. Reflexive approach to the activity of preventionists and their training needs: results of a French study. *Safety Science*, 46, 1271–1288.
- Gerbing, D.W. & Anderson, J.C. (1992). Monte Carlo evaluations of goodness of fit indices for structural equation models. *Sociological Methods and Research*, 21(2), 132-160.
- Güzey, Z. (2014), 6331 sayılı yasa çerçevesinde iş güvenliği uzmanlarının sorunları, *Mühendis ve Makina Dergisi*, 55(155).
- Hale, A.R, Bianchi G., Dudka, G., Hameister, W., Jones, R., Perttula, P. & Ytrehus I. (2005). Surveying the role of safety professionals: objectives, methods & early results. *Safety Science Monitor*, 9 (1).
- Hale, A.R, Guldenmund F.G. (2006). Role and tasks of safety professionals: some results from an international survey. *Safety science group*.
- Hale, A.R., Piney, M and Alesbury, R. (1986). *The development of occupational hygiene and the training of health and safety professionals*. *Annals of Occupational Hygiene*, 30(1), 1-18.
- Hovden, J., Lie, T., Karlsen, J.E., Alteren, B., (2008). The safety representative under pressure. A study of occupational health and safety management in the Norwegian oil and gas industry. *Safety Science*, 46, 493–509.

INSHPO (International Network of Safety and Health Practitioner Organisations). (2017). *The Occupational Health and Safety Professional Capability Framework: A global framework for practice*. International Network of Safety and Health Practitioner Organisations (INSHPO). Park Ridge, IL, USA.

Ilhan, M. & Çetin, B. (2014). Lisrel ve Amos programları kullanılarak gerçekleştirilen yapısal eşitlik modeli (yem) analizlerine ilişkin sonuçların karşılaştırılması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(2), 26-42.

Jones, R., (2005). In: IOSH (Ed.), *What Practitioners Do - A Survey of UK Registered Safety Practitioners to Determine Their Roles and Tasks*. IOSH, Leicestershire.

Leitão, S, Mc carthy, V.J.C. & Greiner, B.A. (2018). Health and safety practitioners health and wellbeing — the link with safety climate and job demand-control-support. *Accident Analysis and Prevention*, 119, 131-137.

Appendix 1. İş Güvenliği Uzmanlarının Sorunları Ölçeği (Turkish)

Aşağıda yeralan anket özel sektörde çalışan İş Güvenliği Uzmanlarının iş hayatında karşılaştıkları durumların araştırılması amacıyla hazırlanmıştır. Anket 36 sorudan oluşmaktadır. Lütfen ankette belirtilen durumlarla ne sıklıkta karşılaştığınızı; 1 - Kesinlikle Katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3 -Kısmen Katılmıyorum, 4 - Kısmen Katılıyorum, 5 - Katılıyorum, 6 - Kesinlikle Katılıyorum şeklinde işaretleyiniz

Lütfen işyerinizde aşağıda verilen önermeler ile karşılaştığınızı düşünüyorsanız;		1	2	3	4	5	6
1	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde işveren, çalışanları gerekli makine, ekipman, cihaz, araç ve gereçleri sağlamadan çalıştırır.	()	()	()	()	()	()
2	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde işveren, çalışanları uygun Kişisel Koruyucu Donanımları sağlamadan çalıştırır.	()	()	()	()	()	()
3	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde işveren, İSG saha gözlem ve denetim raporlarını dikkate almaz.	()	()	()	()	()	()
4	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde işveren, nitelikli İSG eğitimleri sunmak yerine sadece yasal yükümlülüğünü yerine getirme eğilimindedir.	()	()	()	()	()	()
5	İşveren, maaşını ödediği için kendisine aykırı hareket etmemem gerektiğini hissettirir.	()	()	()	()	()	()
6	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde, İSG eğitimleri işverenin istediği yer ve zamana göre planlanır.	()	()	()	()	()	()
7	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde işveren, onaylı deftere istemediği tedbir ve önerileri yazmama müsaade etmez.	()	()	()	()	()	()
8	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde işveren, İSG yükümlülüklerinin farkında değildir.	()	()	()	()	()	()
9	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde işveren, Kişisel Koruyucu Donanımları tedarik ederken ergonomikliği ve koruyucu özelliklerinden önce maliyetini düşünür.	()	()	()	()	()	()
10	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde işveren, İSG kapsamında hazırladığım formları, talimatları, prosedürleri ve planları yalnızca yasal yükümlülüğün yerine getirilmesi amacıyla kullanır.	()	()	()	()	()	()
11	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde işveren, çalışanların görev dağılımını yaparken sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluklarını gözardı eder.	()	()	()	()	()	()
12	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde işveren, İSG yatırımlarını gereksiz maliyet olarak görür.	()	()	()	()	()	()
13	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde işveren, risk değerlendirme sonuçlarına göre etkin önlemler almaz.	()	()	()	()	()	()
14	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde işveren, İSG tedbirlerine uyulup uyulmadığını takip etmez.	()	()	()	()	()	()
15	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde işveren, İSG eğitimlerini zaman kaybı olarak değerlendirir.	()	()	()	()	()	()
16	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde çalışanlar, İSG eğitimlerine gerekli katılımı sağlamazlar.	()	()	()	()	()	()
17	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde çalışanlar, Acil Durum Tatbikatlarına gerekli katılımı sağlamazlar.	()	()	()	()	()	()
18	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde çalışanlar, iş güvenliği emir ve talimatlarına uymazlar.	()	()	()	()	()	()
19	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde çalışanlar, İSG eğitimlerini zaman kaybı olarak değerlendirirler.	()	()	()	()	()	()
20	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde çalışanlar, tehlike ile karşılaştıklarında işverenden önlem alınmasını istemezler.	()	()	()	()	()	()
21	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde çalışanlar, karşılaştıkları tehlikeli durum ve olayları önemsemeyizler.	()	()	()	()	()	()
22	Hizmet verdiğim işyer(ler)inde İSG'ye ilişkin tedbirler denetim dönemleri ile sınırlı kalır.	()	()	()	()	()	()
23	İSG mevzuat güncellemelerinin takibi zordur.	()	()	()	()	()	()
24	İSG mevzuatının anlaşılması zordur.	()	()	()	()	()	()
25	İSG mevzuatı fazla ayrıntılı olmasından dolayı tümüyle uygulanması zordur.	()	()	()	()	()	()
26	İSG kanunu yasanın uygulanmasını büyük ölçüde İş Güvenliği Uzmanına yüklemektedir.	()	()	()	()	()	()
27	İSG Kanunu çalışanların işyerinde psikolojik iyilik hallerinin sağlanması açısından yetersizdir.	()	()	()	()	()	()
28	İSG Kanunun önemli ölçüde teknik önlemler üzerinde durması kazaların önlenmesinde yetersizdir.	()	()	()	()	()	()
Lütfen aşağıdaki durumları hizmet verdiğiniz işyerlerine göre değil, bağlı olduğunuz organizasyona göre değerlendiriniz. (OSGB'de çalışıyorsanız OSGB'nizi değerlendiriniz). Firmaya bağlı olarak çalışıyorsanız bağlı olduğunuz firmayı değerlendiriniz). Bireysel iş güvenliği danışmanlığı yapıyorsanız lütfen bu kısmı boş bırakınız.							
1	Bulduğum pozisyonda kariyer imkanı kısıtlıdır.	()	()	()	()	()	()
2	Aldığım riske göre maaşım yetersizdir.	()	()	()	()	()	()
3	İşimde elde ettiğim başarıların sonunda takdir edilmem.	()	()	()	()	()	()
4	İş Güvenliği Uzmanı olarak yetkilerim sınırlıdır.	()	()	()	()	()	()
5	İş Güvenliği Uzmanı olarak üzerime yüklenen görev ve sorumluluklar fazladır.	()	()	()	()	()	()
6	İş kazası meydana geldiğinde asli kusurlulardan biri olarak görüleceğimi bilirim.	()	()	()	()	()	()

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

The Mediation Model of Actual-Ought Self-Discrepancy between Attachment Anxiety and Codependence

Cem MALAKÇIOĞLU¹

Abstract: In this study, it was aimed to investigate the mediating role of actual-ought self-discrepancy between attachment anxiety and codependence among a group of international university students in Turkey who are fluent in English. Considering the high intensity of agitation-related emotions in individuals with codependence, it is hypothesized that discrepancies between actual and ought to self-states scores are mediating the relationship between preoccupied-anxious attachment style and codependence scores. Data was collected between March and May 2016 from 67 (34 females, 33 males) university students with at least one dysfunctional significant other. They were recruited via e-mails and web-based online survey applications. The age range of the participants is between 18 and 25 ($M=21$, $SD=2.074$). In addition to a short socio-demographic information form, three self-report instruments were administered to participants: The Revised Adult Attachment Scale (RAAS), the Self Concept Questionnaire – Conventional Constructs (SCQ-CC), and the Codependent Questionnaire (CdQ). Regression and mediation analyses were utilized, and it was found that actual-ought self-discrepancies scores to mediate the relationship between preoccupied-anxious attachment and codependence scores. The results of the study are expected to have important implications for clinical interventions and prevention programs in addressing the attachment insecurities and emotion regulation difficulties of the individuals with codependence.

Key Words: Attachment, Self-Discrepancy, Codependence, Emotion Regulation, Intimate Relationships

Bağlanma Kaygısı ile Eş Bağımlılık Arasındaki İlişkide Gerçeklik-Gereklik Benlik Farklılığı Aracı Modeli

Özet: Bu çalışmada, Türkiye’de öğrenim gören ve İngilizcesi akıcı olan bir grup uluslararası yabancı öğrenci arasında gerçeklik-gereklik benlik farklılığının bağlanma kaygısı ile eş-bağımlılık arasındaki ilişkide oynadığı aracı rolü araştırılmıştır. Gerginlik içeren duyguların, eş-bağımlılığa sahip bireylerde yoğun yaşanmasını dikkate alarak, gerçeklik-gereklik benlik farklılığı puanlarının bağlanma kaygısı ile eş-bağımlılık puanları arasındaki ilişkide aracı rolü oynadığı hipotezi ortaya koyulmuştur. Araştırmanın verileri 2016 yılı Mart ve Mayıs ayları arasında, hayatlarında en az bir yeterince işlevsel olmayan kişi bulunan 67 (34 kadın, 33 erkek) üniversite öğrencisinden İnternet uygulamaları ve e-posta aracılığıyla elde edilmiştir. Katılımcıların yaşları 18 ile 25 arasındadır ($Ort.=21$, $SS=2.074$). Kısa bir sosyo-demografik bilgi formuna ek olarak, katılımcılar üç ölçme aracını doldurmuşlardır: The Revised Adult Attachment Scale (RAAS), the Self Concept Questionnaire – Conventional Constructs (SCQ-CC), ve the Codependent Questionnaire (CdQ). Verilerin incelenmesinde, regresyon ve aracı değişken analizleri kullanılmıştır ve sonuç olarak gerçeklik-gereklik benlik farklılığı puanlarının kaygılı bağlanma ve eş-bağımlılık puanları arasındaki ilişkide aracı rolü oynadığı bulunmuştur. Bu araştırmanın sonuçlarının, bağlanma ve duygu düzenleme sorunları olan karşılıklı bağımlılık ilişkisine sahip kişilere yardım etmek için klinik uygulamalarda ve önleme çalışmaları geliştirme ve uygulama açısından faydalı olacağı umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, Benlik Farklılığı, Eş Bağımlılık, Duygu Düzenleme, Yakın İlişkiler

¹Dr. İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Sanat ve Beşeri Bilimler Fakültesi, İstanbul-Türkiye.

Address of correspondence/Yazışma adresi: Dr. Cem Malakçioğlu, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Sanat ve Beşeri Bilimler Fakültesi, İstanbul-Türkiye. Email: cem.mamalkcioglu@medeniyet.edu.tr

Date of received/ Geliş Tarihi: 22.06.2019, **Date of acceptance/ Kabul Tarihi:** 22.07.2019

Citing/ Referans Gösterimi: Malakçioğlu, C. (2019). The Mediation Model of Actual-Ought Self-Discrepancy Between Attachment Anxiety and Codependence. *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 1(2): 85-92 doi:10.35365/ctjpp.19.1.10

Introduction

The term “codependence” has been commonly used in various contexts in psychopathology from substance abuse to abusive relationships since the early 1980s. It is originated from “co-alcoholic” (Doweiko, 2009), and has been used to make reference to particular behavioral patterns and attitudes, such as enabling and over-enthusiastic assisting to dependence behavior, that are typically found in significant others of alcoholics (Cermak, 1986; Wegscheider-Cruse, 1985). The term “codependent” literally assumes that both parties in the relationship are dependent: The substance-dependent partner is obviously dependent on the substances of choice and the codependent individual is dependent on the need to take care of the substance-dependent person. Codependency can be applied to all types of close relationships (Calderwood & Rajesparam, 2014), emphasizing the strong emotional bonds between individuals.

Attachment behaviors are motivated by strong emotional needs to form, strengthen and maintain the attachment bonds that connect individuals to their attachment figures; and attachment styles refer to relatively stable and universal individual differences in seeking protection, compassion, comfort, and relief from attachment figures (Rholes & Simpson, 2004). Attachment figures can either ignore or invest on these needs (Daire, Jacobson & Carlson, 2012). Based on three main attachment styles (secure, avoidant, and anxious-ambivalent; Ainsworth, 1982), Bartholomew and Horowitz (1991) developed a four-group model of attachment styles in adulthood. They named the individual’s model of self as dependence, and the model of other as avoidance dimensions; and dichotomized each dimension as positive (Low) and negative (High). High dependence with low avoidance is named as preoccupied-anxious adult attachment, which implies preoccupation with relationships.

Preoccupied-anxious attachment involves the appraisal of proximity seeking behaviors that direct the individual toward struggling to reach closeness to the attachment figure by persistently expressing anxiety, suffering, and neediness (Shaver & Mikulincer, 2004). The main mechanism activated by the preoccupied-anxiously attached individual to ensure the protection and comfort by the attachment figure is the hyperactivating strategies. Some of these strategies include: hypervigilant monitoring of potential dangers, intense protest behaviors (exaggerated crying, throwing objects, shouting with anger) regarding real or perceived threats, physical and psychological proximity seeking (Shaver & Mikulincer, 2004), which are commonly present in codependence.

In 1987, Tory Higgins developed a theory that explains how different types of discrepancies between mental representations of the self are related to

different types of emotional vulnerabilities. The main purpose of the self-discrepancy theory is to predict what kinds of incompatible beliefs about the self and others will induce what kinds of negative emotional reactions (Higgins, 1987). According to the self-discrepancy theory, there are two-dimensional domains of self-state representations: Domain of the self (Actual, Ideal, Ought), and domain of the standpoint on the self (Own, Significant Other) (Higgins, 1987). Within each domain of the self, there can be many different and continuous perspectives on the self. These perspectives can be grouped into two main categories: “own” personal standpoint and “significant other” standpoint (mother, father, sibling, intimate partner). Also, individuals may have many other standpoints for each significant other at the same time.

Actual self-states are representations of what the individual or others believe who the individual actually is. Ideal self-states are defined as representations of the individual’s beliefs about his or her own or a significant other’s hopes, wishes, or aspirations for the individual, whereas ought self-states are defined as representations of an individual’s beliefs about his or her own or a significant other’s beliefs about the individual’s duties, responsibilities, or obligations (Higgins, 1987). All these types of self-states – actual, ideal, ought – exist simultaneously, however in different forms and contents.

According to the self-discrepancy theory, different types of self-discrepancies represent different kinds of negative experiences that are typically linked to different types of psychological distress (see Figure 1). Particularly, discrepancies between the actual/own self-state (self-concept) and the ideal self-states (ideal self-guides) indicate the lacking of positive consequences, which are linked to dejection-related emotions, such as sadness and disappointment; on the contrary, discrepancies between the actual/own self-state (self-concept) and ought self-states (ought self-guides) indicate the presence of negative consequences, which are linked to agitation-related emotions, such as fear, worry and restlessness (Higgins, 1987). In addition, discrepancies between self-guides (ideal and ought to self-states) are associated with confusion-related emotions (e.g., confused about identity, unsure of self, muddled) (Higgins, 1987). For instance, individuals with narcissistic personality may have more ideal self-guides than ought to self-guides (Barnett & Womack, 2015) that means they may have some problematic issues related to their self-esteem. In other words, they may experience more disappointment since they either over-idealize or over-devalue their self-guides. Therefore, different personality structures seem to exhibit distinct self-discrepancies.

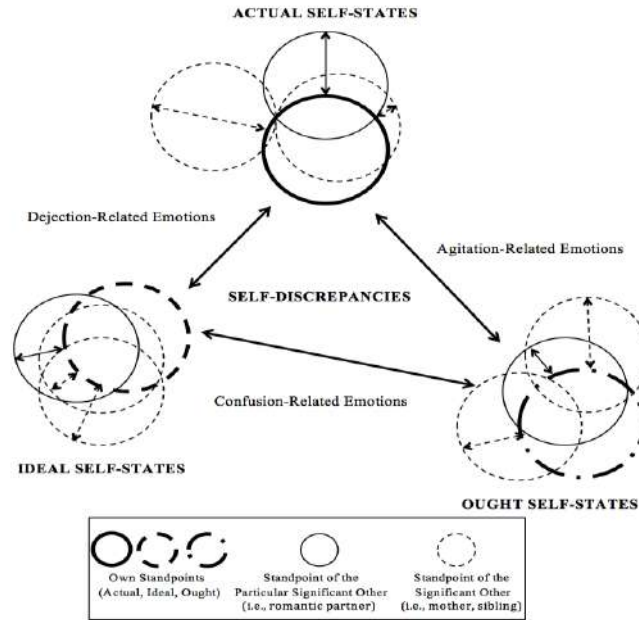

Figure 1. Self-state representations, self-discrepancies, and associated negative emotions.

Among all, discrepancies between an individual's self-concept (actual/own) and his or her self-guides (ideal/own, ideal/other, ought/own, ought/other) are defined as the most important set of self-discrepancies, mainly because they place the self-concept at the center (Higgins, 1987). Also, it seems that the self-discrepancy theory becomes especially useful when looking into a relationship with a particular significant other. As the individual grows, the regulatory impact of internalized mental representations of security (internal working models of attachment) becomes more important (Mikulincer, Gillath, & Shaver, 2002). Therefore, self-state representations of Higgins (1987) resemble (Bowlby's, 1980) internal working models of attachment.

It seems that Tory Higgins artfully differentiated the internal working models of attachment security by categorizing the self-states and linking them to the particular affective outcomes. Indeed, security-based self-representations are products of the internalization of security-enhancing interactions with attachment figures (Mikulincer & Shaver, 2004). Thus, a securely attached individual would not have any significant self-discrepancies. That is, his or her actual, ideal, ought self-states are expected to overlap to the most part, as opposed to highly discrepant self-states of an insecurely attached individual, such as an individual with codependence (see Figure 1). However, there is no research available that shows the important links between these concepts.

All in all, the framework provided by the attachment theory and the self-discrepancy theory together may help us to understand how individuals with codependence get strongly attached to their dysfunctional partners or significant others. For

example, since individuals with codependence experience intense agitation-related emotions more than other negative emotions, it appears that they have significantly high actual-ought self-discrepancies. From the attachment theory perspective, a statistically significant positive correlation between preoccupied-anxious attachment and codependence was hypothesized in this study. Furthermore, it was predicted that this relationship is mediated by high actual-ought self-discrepancies, from the self-discrepancy theory perspective.

Method

Participants and Procedure

In this study, 67 university students (34 females, 33 males) with at least one dysfunctional significant other were recruited via e-mails and web-based online survey applications. The age range of the participants is between 18 and 25 ($M=21, SD=2.074$) in the current study. All participants included in the study are older than 18 years old. Two selection rules applied were their ages and being university students. Since all participants are older than 18 years old, informed consents were obtained from them. Participants have filled out a short socio-demographic information form and three instruments during a single session via their e-mails and the Internet applications that took approximately 15 minutes in total.

They have not been required to state their names or any other identification data on the forms and instruments. There was a consent statement before they began answering similar to: "This study is about... (Explanations of the study)... If you do not want to volunteer in participation to this study, please do not answer any item of the psychological

instruments included in the following pages. Please do not write your name, initials or any other identification anywhere. It is important to truthfully answer all questions being asked. Please try to do not skip or leave any questions unanswered. When you finish, send it over to the researcher. Thanks for your time and attention.” No deception was used in the study.

Instruments

Three self-report instruments were administered to participants in the current study: the Revised Adult Attachment Scale (RAAS), the Self Concept Questionnaire – Conventional Constructs (SCQ-CC), and the Codependent Questionnaire (CdQ).

The Revised Adult Attachment Scale (RAAS): The RAAS (Collins, 1996) is an 18-item self-report instrument used to assess three attachment styles in adults: Preoccupied-Anxious, Fearful-Avoidant, and Dismissing-Avoidant Attachments. The number of items in both original scale (AAS, Collins & Read, 1990) and the revised scale (Collins, 1996) are the same. There are three subscales: Preoccupied-Anxious Attachment (6 items), Fearful-Avoidant Attachment (6 items), Dismissing-Avoidant Attachment (6 items). Participants are asked to rate items such as “I find it relatively easy to get close to others” on a 5-point Likert scale from 1=*not at all characteristic of me*, to 5=*very characteristic of me*. Each subscale score ranges from 6 to 30, with higher scores indicating higher levels of attachment anxiety or avoidance. In the current study, only preoccupied-anxious attachment subscale total scores are used. Preliminary results suggest that the RAAS has good internal consistency for each subscale: Preoccupied-Anxious ($\alpha=.85$), Fearful-Avoidant ($\alpha=.78$), Dismissing-Avoidant ($\alpha=.77$); and moderate to good test-retest reliability (.52, .71, .68, consecutively) (Collins, 1996). Attachment styles are constructed as relatively stable constructs (Bowlby, 1982), but they tend to change depending on the working models of attachment (Bowlby, 1988). Some significant life events or interactions between personality factors may result in significant changes in attachment styles. Therefore, moderate levels of test-retest reliability are expected to occur.

The Self Concept Questionnaire – Conventional Constructs (SCQ-CC): The SCQ-CC (Watson & Watts, 2001) is a 28 item self-report instrument used to measure the discrepancies between the actual, ought, and ideal self-states (Higgins, 1987). The participants rate the same 28 personality characteristics (i.e., cheerful, organized) on a 7-point Likert scale from 1=*never*, to 7=*always* for the three different self-states. Therefore, they rate $28 \times 3 = 81$ items in total. The discrepancy scores are calculated by taking the mean of the 28 absolute difference scores based on each self-state ratings. The mean discrepancy scores range from 1 to 7, with higher scores indicating the higher self-state discrepancies (Actual-Ought, Actual-Ideal, and Ought-Ideal self-

discrepancies). Each self-discrepancy domain is a subscale, and corresponding mean scores are considered as subscale scores. In the current study, only the actual-ought self-discrepancy to mean scores are used. Preliminary results suggest that the SCQ-CC has good internal consistency for Real (Actual)-Ideal (RI) self-discrepancy subscale ($\alpha=.82$), and RO=Real (Actual)-Ought (RO) subscale ($\alpha=.90$), but reliability and validity data of Ideal-Ought subscale (IO) is not reported (Watson, Bryan, & Thrash, 2010). Test-retest reliability data are also good and above .70 both for RI (.77), and RO (.72) (Watson, Bryan, & Thrash, 2010). Convergent and discriminant evidence was found that the RI and RO constructs are distinct constructs. Using many clinical anxiety and depression scales, such as the STAI (State-Trait Anxiety Inventory), the BDI (Beck Depression Inventory) as reference criteria, test-criterion evidences for validity of the SCQ-CC are obtained (Watson, Bryan, & Thrash, 2010). Although the face and construct validity seem to be good, the content validity of the SCQ-CC should be studied. In other words, it should be evidenced that the 28 characteristics included in the SCQ-CC are significantly representing every aspect of all three self-states of an individual.

The Codependent Questionnaire (CdQ): The CdQ (Roehling & Gaumond, 1996) is a 36 item self-report instrument used to measure four different aspects of the codependence construct: Intimacy (10 items), Responsibility (9 items), Control (10 items), and Enmeshment (7 items). Participants are asked to rate items such as: “I tend to place the needs of others ahead of my own” on a 5-point Likert scale from 1=*I never feel this way* to 5=*I always feel this way*. Therefore, the CdQ total score ranges from 36 to 180, with higher scores indicating greater codependence. Although it is possible to calculate four subscale scores (I=Intimacy, R=Responsibility, C=Control, E=Enmeshment), only the total score was used in the current study. Preliminary results suggest that the CdQ has good overall internal consistency ($\alpha=.86$). However, the internal consistency alphas for subscales range moderately from $\alpha=.62$ to $\alpha=.77$ [$\alpha=.67$ (I), $\alpha=.77$ (R), $\alpha=.65$ (C), $\alpha=.62$ (E)] (Roehling & Gaumond, 1996). Similarly, 3-week test-retest reliability of the total scale is high enough (.80), as well as the two subscales .85 (R) and .79 (E), whereas 3-week test-retest reliability of the other two subscales are lower: .68 (I) and .46 (C). Good criterion validity of the CdQ total scale and subscales were reported, correlating with the codependence ratings of the therapists (.52) (Roehling & Gaumond, 1996). That is, the CdQ total scale measures a construct that therapists define codependence. In addition, the concurrent validity with the MCMI (Millon Clinical Multiaxial Inventory) was reported as high enough. Thus, the CdQ can be used as a reliable and valid clinical measure.

Socio-Demographic Information Form: It was developed by the researcher to collect some socio-demographic data about participants of the study, such

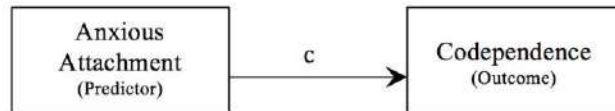
as their ages and gender. This very short information form was given with other data collection instruments. All participants were required to fill out this form.

Data Analysis

The current study utilized linear simple regression to examine the relationship between preoccupied-anxious attachment and codependence, and linear multiple regression was utilized to examine the mediation of actual-ought self-discrepancy on this relationship, as shown in the Figure 2. The predictor variable is the

RAAS preoccupied-anxious attachment subscale score, the mediating variable is the SCQ-CC actual-ought self-discrepancy subscale mean score, and the outcome variable is the CdQ codependence total score. Since all variables of the study are continuous, a parametric approach was used to analyze the data in the current study. SPSS 24.0 was used to analyze the data. Results of the linear and multiple regression analyses are compared in order to determine the mediating effect of the actual-ought self-discrepancy scores between anxious attachment and codependence scores of the participants in this study.

a) Direct Pathway

b) Indirect or Mediated Pathway

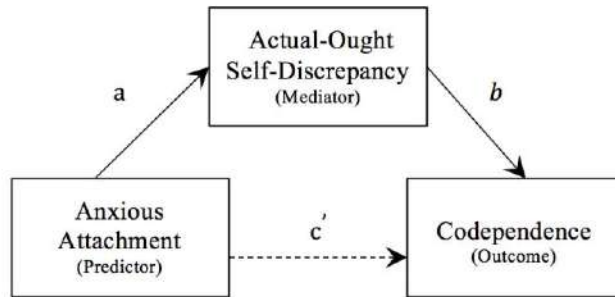

Figure 2. Direct pathway (a) and mediation model of actual-ought self-discrepancy between anxious attachment style and codependence (b).

Results

Results of the tests obtained with the data collection instruments are shown in Table 1. KMO and Bartlett tests indicated that data is suitable for the regression analyses. Along with the analysis, all three scales used

to collect data in this study show good total variance explanation approximately between 50% and 60%. Finally, internal consistency reliability coefficients (Cronbach α) of all scales are high enough, ranging between .85 and .91; that means data collected with these instruments has yielded reliable results.

Table 1. Analyses results for the Instruments

Tests	RAAS	SCQ-CC	CdQ
KMO and Bartlett	0.902 ($p<.001$)	0.852 ($p<.001$)	0.901 ($p<.001$)
Total Variance Explained	59.96%	50.16%	54.75%
Internal Consistency Reliability	$\alpha=.85$	$\alpha=.91$	$\alpha=.86$

Pearson’s correlation analyses are also applied in order to evaluate the relationship between variables of the study. As a result of correlation analyses,

statistically significant ($p<.001$) positive correlations between them are found (Table 2).Among all, the correlation between actual-ought self-discrepancy and codependence scores be the highest (.701).

Table 2. Correlations between variables

	Attachment Anxiety	Actual-ought Self-discrepancy
Attachment Anxiety		.511*
Codependence	.475*	.701*

* $p<.001$

As shown in Table 2, a statistically significant ($p<.001$) positive relationship occurs between preoccupied-anxious attachment and codependence

($r=.475$). Furthermore, as a result of multiple regression analysis, it was found that this relationship

is mediated by the actual-ought self-discrepancy variable (see Figure 3).

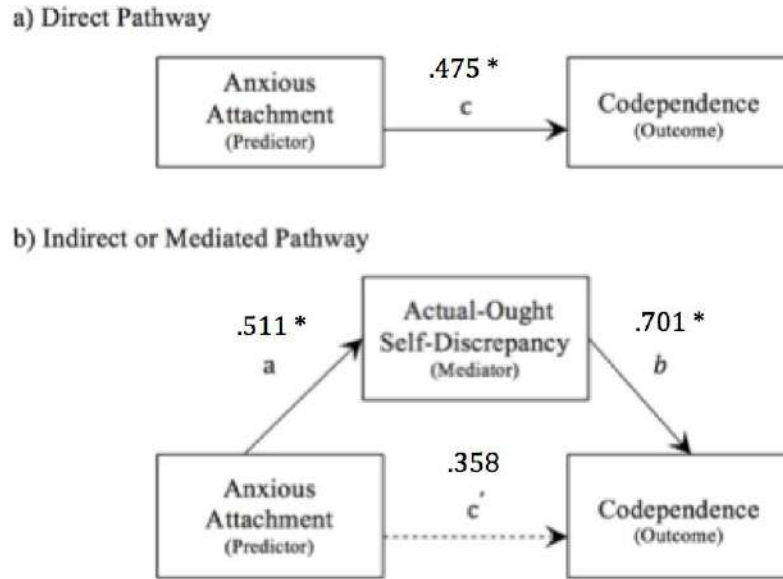

Figure 3. Correlations between variables according to regression analyses (* $p < .001$).

As can be seen in Figure 3, to show the statistical significance of the mediation of actual-ought self-discrepancy (the multiple regression, $R^2 = .614$) in comparison to the direct pathway between predictor variable and outcome variable (the linear regression, $R^2 = .472$), the RAAS preoccupied-anxious attachment subscale total score and the SCQ-CC actual-ought self-discrepancy mean score are added to form a linear multiple regression. In other words, addition of the actual-ought self-discrepancy variable to the regression model increased the explained variance percentage from 47.2% to 61.4%; that is a 14.2% difference, and it can be accepted as a significant change.

In the first step, linear regression analyses show that every one-unit increase in codependence (outcome variable) is associated with a 0.46-unit increase in attachment anxiety (predictor variable) ($\beta = 0.459$; $p < 0.001$). In the second step, actual-ought self-discrepancy is added to the regression as a second predictor variable; accordingly, this change has caused a decrease in the effect of attachment anxiety to codependence ($\beta_1 = 0.353$; $p < 0.005$). In this instance, every one-unit increase in codependence (outcome variable) is associated with a 0.35-unit increase in attachment anxiety (predictor variable), and a 0.59-unit increase in actual-ought self-discrepancy ($\beta_2 = 0.592$; $p < 0.001$); that is to say, actual-ought self-discrepancy mediates the relationship between attachment anxiety and codependence. Therefore, hypothesis of the study was accepted to be valid.

Discussion

The purpose of this study is to examine the relationships between preoccupied-anxious attachment style, actual-ought self-discrepancies, and codependence. The results of the study show that there is a statistically significant positive correlation between preoccupied-anxious attachment and codependence. This finding is parallel to some other recent studies (Knudson & Terrell, 2012; Lampis, Cataudella, Busonera, & Skowron, 2017). In addition, actual-ought self-discrepancies tend to be greater in individuals with higher codependence. There are also other research mentioning such a discrepancy between real and ought standpoints of the selves (Gan & Chen, 2017; Winter, 2018). Therefore, it can be concluded that actual-ought self-discrepancies strengthen the relationship between preoccupied-anxious attachment and codependence.

Based on a comprehensive literature review, this study is the first one that aims to examine the relationships between preoccupied-anxious attachment styles, actual-ought self-discrepancies, and codependence. Although it is well known that individuals with codependence are strongly attached to their dysfunctional significant others and they are suffering from agitation-related emotions (e.g., separation anxiety and fear of losing their partners), there is a lack of research to study codependent relationships from the attachment theory and the self-discrepancy theory perspectives. As the results of this study indicate, high actual-ought self-discrepancies seem to explain the high levels of agitation-related emotions (Higgins, 1987) in individuals with codependence.

Additionally, the statistically significant positive correlation between codependence and preoccupied-anxious attachment style shows the lack of internalized working models of attachment (e.g., Mikulincer, Gillath, & Shaver, 2002) in individuals with codependence. That is, since their primary goal is to minimize the risk of separation and guarantee the external source of attachment, individuals with codependence allow their partners to do whatever they want as long as the partners are around. In addition, individuals with codependence may believe that it will be easier to control the situation by letting it to occur in their proximity. However, this seems far from solving their insecurity problems. For one thing, although the dysfunctional partner is controlled on one occasion, the worries about the future of the relationship are always present in their minds. In fact, the attachment system hyper activation of preoccupied-anxiously attached individuals' results in extreme negative emotionality during the times of separation distress (Shaver & Mikulincer, 2004). Likewise, it seems that hyper activating strategies result in agitation in individuals with codependence, mainly because of the lack of an effective regulation of emotions with the dysfunctional partner. Thus, each partner in a codependent relationship re-enables each other's problematic behavior patterns.

However, although this study emphasizes all these significant explanations to the codependent relationships for the first time, the mediation model of actual-ought self-discrepancies between attachment anxiety and codependence focuses on only one dimension of the codependent relationships. That is, there can be many other mediators and moderators (internal and external factors) to be included in a more comprehensive model of codependence. Therefore, further studies of codependence should include more predictor variables to increase the internal validity. Furthermore, larger samples from populations with various demographic characteristics (e.g., age, gender, ethnicity, SES) should be recruited to increase the external validity of further studies. Moreover, this study was carried out with a relatively small group of young people ($n=67$) who were in available access to the researcher.

In addition, it is important to note here that the predominance of actual-ought self-discrepancies does

not rule out the presence of other kinds of self-discrepancies and other types of negative emotions in individuals with codependence. Additionally, in order to better understand the dynamics of codependence, the attachment styles and self-discrepancies of dysfunctional significant others should also be studied in the future. However, the dysfunctional behavior patterns of the significant others can be domestic violence, abusive sexual behaviors, gambling, substance abuse, etc. Thus, variety of dysfunctional behaviors seems to make the study of dysfunctional significant others more complicated. Last but not least, different methods of the variables – other than self-report measures – should be used in further research to diminish errors of measurement.

Conclusion

Findings of this study will provide mental health professionals with useful information to design and implement better prevention and treatment programs in order to help individuals with codependence. Codependence is evidently a very complex psychological construct, but it is definitely worth studying because there are so many people who are suffering from codependent relationships in different parts of the world. Therefore, future researchers are seriously encouraged to carry out research on codependence and related constructs. For example, one commonly proposed similarity among individuals with codependence is that they are all raised in dysfunctional families. If so, why these individuals continue to form and maintain relationships with dysfunctional others in their adulthood? In this context, examining the past and current family dynamics of the individuals with codependence in addition to the early formative relationships with their primary caregivers can give us significant hints in understanding the underlying developmental mechanisms to eventually develop better treatment methods of codependence. All in all, both the attachment theory and the self-discrepancy theory can have many implications in clinical practice and research including individuals with codependence, as well as individuals with other types of dysfunctional behaviors that involve problems in attachment securities and emotion regulation.

References

- Ainsworth, M. D. S. (1982). Attachment: Retrospect and prospect. In C. M. Parkes & J. Stevenson-Hinde (Eds.), *The place of attachment in human behavior* (pp. 3-30). New York: Basic Books.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the Strange Situation*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Barnett, M. D., & Womack, P. M. (2015). Fearing, not loving, the reflection: Narcissism, self-esteem, and self-discrepancy theory. *Personality and Individual Differences*, 74, 280-284.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-244.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and anger*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Vol. 3. Loss: Sadness and depression*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment (2nd ed.)*. New York: Basic Books.

- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Clinical applications of attachment theory*. London:Routledge.
- Calderwood, K. A., & Rajesparam, A. (2014). Applying the codependency concept to concerned significant others of problem gamblers: Words of caution. *Journal of Gambling Issues*, 29, 1-16.
- Cermak, T. (1986). Diagnostic criteria for co-dependency. *Journal of Psychoactive Drugs*, 18, 15-20.
- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54, 644-663.
- Collins, N. L. (1996). Working Models of Attachment: Implications for Explanation, Emotion, and Behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71 (4), 810-832.
- Daire, A. P., Jacobson, L., & Carlson, R. G. (2012). Emotional stocks and bonds: A metaphorical model for conceptualizing and treating codependency and other forms of emotional overinvesting. *American Journal of Psychotherapy*, 66 (3), 259-278.
- Doweiko, H. E. (2009). *Concepts of chemical dependency (7th ed.)*. Belmont: Thomson Higher Education.
- Gan, M., & Chen, Serena (2017). Being Your Actual or Ideal Self? What It Means to Feel Authentic in a Relationship. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 43 (4), 465-478.
- Higgins, E. T. (1987). Self-discrepancy theory: A theory relating self and affect. *Psychological Review*, 94, 319-340.
- Knudson, T. M., & Terrell, H. K. (2012). Codependency, perceived interparental conflict, and substance abuse in the family of origin. *The American Journal of Family Therapy*, 40 (2), 245-257.
- Lampis, J., Cataudella, S., Busonera, A., & Skowron, E. A. (2017). The role of differentiation of self and dyadic adjustment in predicting codependency. *Contemporary Family Therapy*, 39 (1), 62-72.
- Mikulincer, M., Gillath, O., & Shaver, P. R. (2002). Activation of the attachment system in adulthood: Threat-related primes increase the accessibility of mental representations of attachment figures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, 881-895.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2004). Security-Based Self-Representations in Adulthood: Contents and Processes. In Rholes, S. & Simpson, J. (Eds.), *Adult Attachment: Theory, Research and Clinical Implications* (pp.159-195). Guilford Press: NY.
- Rholes, W. S., & Simpson, J. A. (2004). Attachment theory: Basic concepts and contemporary questions. In Rholes, S. & Simpson, J. (Eds.), *Adult Attachment: Theory, Research and Clinical Implications* (pp.3-16). Guilford Press: NY.
- Roehling, P. V., & Gaumond, E. (1996). Reliability and validity of the codependent questionnaire. *Alcoholism Treatment Quarterly*, 14, 85-95.
- Shaver, P. R., & Mikulincer, M. (2004). Attachment theory: Basic concepts and contemporary questions. In Rholes, S. & Simpson, J. (Eds.), *What do self-report attachment measures assess?* (pp.17-54). Guilford Press: NY.
- Watson, N., & Watts, R. H., Jr. (2001). The predictive strength of personal constructs versus conventional constructs: Self-image disparity and neuroticism. *Journal of Personality*, 69, 121-143.
- Watson, N., Bryan, C., & Thrash, T. M. (2010). Self-Discrepancy: Comparisons of the psychometric properties of three instruments. *Psychological Assessment*, 22, 878-892.
- Watson, N., Bryan, B. C., & Thrash, T. M. (2016). Self-discrepancy: Long-term test-retest reliability and test-criterion predictive validity. *Psychological Assessment*, 28 (1), 59-69.
- Wegscheider-Cruse, S. (1985). *Choice-making for spirituality seekers, co-dependents and adult children*. Pompano Beach, FL: Health Communications.
- Winter, K. (2018). Experiences and expertise of codependency: Repetition, claim-coupling, and enthusiasm. *Public Understanding of Science*, 28 (2), 146-160.

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Genç Yetişkinlerde Yalnızlığın Yordayıcıları: Depresyon, Kaygı, Sosyal Destek, Duygusal Zeka

Hüdanur ÖZDEMİR¹, Arkun TATAR²

Özet: Bu çalışmada, genç yetişkinlerde yalnızlığın yordayıcısı olan olguların belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda önce, yalnızlık, depresyon, kaygı, algılanan sosyal destek ve duygusal zeka arası ilişkiler incelenmiş, daha sonra farklı sosyo-demografik grupların yalnızlık puanları karşılaştırılmıştır. Çalışmaya, 18-25 yaş aralığında 213 kadın ve 226 erkek olmak üzere toplamda 439 kişi katılmıştır. İlk aşamada, tüm grupta yalnızlık puanının yordanması için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmış, analizler katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre oluşturulan gruplar için ayrı ayrı olacak şekilde tekrar edilmiştir. Sonuçlara göre, tüm grupta Durumluk Kaygı, Sürekli Kaygı, CES Depresyon Ölçeği, UKMH Duygusal Zeka Testi'nin "Olumlu İfade" alt boyutu ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği "Arkadaş" alt boyutu toplam puanı UCLA Yalnızlık Ölçeği toplam puanını %66,0 oranında yordamaktadır. Çalışmada sonraki aşama olarak, farklı sosyo-demografik grupların yalnızlık puanları çok yönlü varyans analizi (ANOVA) ile karşılaştırılmış ve grupların yalnızlık puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bununla birlikte, cinsiyet ve eğitim düzeyine göre oluşturulan gruplar arasında etkileşim olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: yalnızlık, depresyon, kaygı, algılanan sosyal destek, duygusal zeka

Predictors of Loneliness in Young Adults: Depression, Anxiety, Social Support, Emotional Intelligence

Abstract: The present study aimed to determine the constructs that predict loneliness in young adults. For this purpose, the relations between loneliness, depression, anxiety, perceived social support and emotional intelligence were examined, and loneliness scores of different socio-demographic groups were compared. The study conducted with 213 female and 226 male, a total of 439 participants between the ages of 18 and 25. In the first place, multiple linear regression analysis was performed in order to predict loneliness scores in the whole group, and the regression analysis was repeated in different groups which were generated based on the socio-demographic characteristics of the participants. Results of the regression analysis showed that State Anxiety, Trait Anxiety, CES Depression Scale, Positive Expressivity subscale of the IPIP Emotional Intelligence Test, and Friend subscale of the Multidimensional Perceived Social Support Scale predicted total score of the UCLA Loneliness Scale significantly; the prediction ratio for the loneliness was calculated 66.0%. Afterwards, loneliness scores of different socio-demographic groups were compared using multi-way analysis of variance (ANOVA), and no significant differences were found between the groups. In addition, there was significant interaction observed between groups that were generated based on gender and education level.

Key Words: loneliness, depression, anxiety, perceived social support, emotional intelligence

¹Psk., FSM Vakıf Üniversitesi, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı, İstanbul Türkiye. Email: hudaozdemir@gmail.com

²Doç. Dr., FSM Vakıf Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul-Türkiye

Address of correspondence / Yazışma adresi: Hüdanur Özdemir, FSM Vakıf Üniversitesi, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı, İstanbul-Türkiye. E-mail: hudaozdemir@gmail.com

Date of received/ Geliş Tarihi:15.06.2019, **Date of acceptance/ Kabul Tarihi:** 27.07.2019

Citing/ Referans Gösterimi:Özdemir H. & Tatar, A., (2019). Genç Yetişkinlerde Yalnızlığın Yordayıcıları: Depresyon, Kaygı, Sosyal Destek, Duygusal Zeka. *Kıbrıs Türk Psikiyatrisi ve Psikoloji Dergisi*, 1 (2): 93-101 doi:10.35365/ctjpp.19.1.11

Giriş

Yalnızlık kavramı, bireyin, sahip olduğu sosyal çevrenin genişliği ve kalitesine ilişkin öznel algısı ile sahip olmayı arzu ettiği sosyal çevrenin nitelik ve nicelik açısından tatmin edici düzeyde örtüşmemesi durumunda yaşadığı olumsuz deneyimlere işaret etmektedir (Lee ve Ko, 2018; Perlman ve Peplau, 1984; Russell, Cutrona, McRae ve Gomez, 2012). Bazı bireyler sosyal çevrelerinden belirgin bir şekilde soyutlanmış olmalarına rağmen kendilerini yalnız hissetmediklerini, bazıları ise kişiler arası etkileşim açısından zengin bir sosyal çevreye sahip olmalarına rağmen kendilerini yalnız hissettiklerini belirtmektedirler (Lykes ve Kimmelmeier, 2014). Yalnızlık deneyimlerinde görülen bu türden bireysel ve durumsal farklılıklar, yalnızlığın çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir (Rokach, 2001; 2012). Bu bağlamda yalnızlığın kavramsallaştırılmasında üç temel bileşen üzerinde durulmaktadır. En temel bileşen, kişiler arası ilişkilerde yakın bağlanmanın bulunmamasından kaynaklı olarak oluşan yoksunluk durumudur. Bireylerin zaman perspektifleriyle ilişkili olan ikinci bileşen, geleceğe yönelik iyimser/ kötümser yorumları ve yalnızlık durumunun zaman içerisinde geçip geçmeyeceğine ilişkin öznel değerlendirmeleri içermektedir. Üçüncü bileşen ise üzüntü, keder, suçluluk, utanç, hayal kırıklığı, umutsuzluk gibi duygusal deneyimleri kapsamaktadır (de Jong-Gierveld, 1987; 1998; de Jong-Gierveld ve van Tilburg, 2006a).

Yalnızlığı açıklamaya ve ölçümünü gerçekleştirmeye yönelik olarak ortaya konulan modellerde içsel, gelişimsel ve durumsal yalnızlık olmak üzere üç farklı yalnızlık türü tanımlanmaktadır (Tiwari, 2013). İçsel yalnızlık, kişilik özellikleri, kontrol odağı, benlik saygısı, suçluluk hissi ve başa-çıkma stratejileriyle ilişkilidir. Gelişimsel yalnızlık, kişisel yetersizlikler, gelişimsel bozukluklar, zihinsel / fiziksel engeller, yaşam şartları ve yoksulluk gibi faktörlerle ilişkilidir. Durumsal yalnızlık ise kişiler arası çatışmalar, göçler, kazalar, felaketler ve diğer çevresel faktörlerle ilişkilidir (Mushtaq, Shoib, Shah ve Mushtaq, 2014). Yalnızlığın açıklanmasında diğer bir sınıflamayı ise sosyal yalnızlık ve duygusal yalnızlık oluşturmaktadır (Weiss, 1973). Sosyal yalnızlık sosyal iletişim ağının (social network) yetersizliğinden kaynaklanan sosyal izolasyonu, duygusal yalnızlık ise bağlanma nesnesinin/ figürünün yokluğundan kaynaklanan hoşnutsuzluk duygusunu ifade etmektedir (de Jong-Gierveld ve van Tilburg, 2006b; 2008; Lee ve Ko, 2018; Perlman ve Peplau, 1981).

Yalnızlık (loneliness) olgusunu, sosyal bir ortamda tek başına (alone) olmaktan ayıran en önemli faktör, yalnızlığın, temelde birey tarafından istenmeyen bir durum olarak algılanması ve sosyal izolasyon sürecine olumsuz duyguların eşlik etmesidir (van Winkel ve ark., 2017). Bu yönüyle yalnızlık, depresyon ve kaygıya yatkınlık oluşturmada, bilişsel işlevlerde zayıflamaya yol açmakta ve ölüm riskini arttırmaktadır (Lee ve Ko, 2018). Diğer insanlarla ilişki kurmada ve kişiler arası ilişkileri sağlıklı bir şekilde sürdürmede güçlük çeken, problem çözme becerileri zayıf, benlik algısı tutarsız ve benlik saygısı düşük olan bireylerin daha yalnız hissettikleri, bu nedenle de özellikle depresyon ve kaygı açısından daha kırılgan (vulnerable) oldukları belirtilmektedir (Mushtaq ve ark., 2014). Ayrıca, yalnız bireylerde depresyon ve kaygı semptomları daha yoğun olarak görülmekte ve bu kişiler diğer insanlara oranla daha mutsuz, üzgün ve

çaresiz hissetmektedirler (Singh ve Misra, 2009). Diğer taraftan, algılanan sosyal destek düzeyinin artmasına bağlı olarak algılanan yalnızlık düzeyi azalmakta ve gelecekte her şeyin daha iyi olacağına ilişkin iyimserlik düzeyi de artış göstermektedir (Alpass ve Neville, 2003; Daniel, 2013; Ozsaker, Muslu, Kahraman, Beytut, Yardımcı ve Basbakal, 2015; van Winkel ve ark., 2017). Bununla birlikte, kişiler arası etkileşim sürecinde ortaya çıkan duygusal deneyimler de algılanan yalnızlık düzeyi üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Bu bağlamda, yalnızlığın, duygusal zeka ve pozitif duygulanım ile ters, aleksitimi ile pozitif yönde ilişki gösterdiği bildirilmektedir (Lee ve Ko, 2018; Saklofske, Austin ve Minski, 2003).

Yalnızlığın açıklanması ve ilişkili olduğu yapıların belirlenmesi amacıyla yapılan pek çok çalışmanın genel olarak çocukluk, ergenlik ve ileri yetişkinlik dönemlerine odaklandığı ve mevcut araştırmaların çoğunlukla çocuklardan, ergenlerden ve yaşlılardan oluşan örneklem gruplarıyla yürütüldüğü görülmektedir (Besevegis ve Galanaki, 2010; Demir ve Tarhan, 2001; Eskin, 2001; Houghton, Hattie, Wood, Carroll, Martin ve Tan, 2014; Kang, Park ve Wallace, 2018; Mahon, Yarcheski, Yarcheski, Cannella ve Hanks, 2006; Seepersad, 2004; Spence, Jacobs ve Bifulco, 2018). Buna karşın erken yetişkinlik döneminde yalnızlığı açıklamaya yönelik görece daha az sayıda betimsel çalışma bulunmaktadır (Cooper, Balandin ve Trembath, 2009; Kafetsios ve Sideridis, 2006; Le Prevost ve ark., 2018; Ozsaker ve ark., 2015; Qualter, Vanhalst, Harris, Van Roekel, Lodder, Bangee ve ark., 2015; Rokach, 2005). Bu doğrultuda bu çalışma kaygı, depresyon, algılanan sosyal destek ve duygusal zeka ile yalnızlık arasındaki ilişkilerin genç yetişkinlerden oluşan örneklem grubunda incelenmesi amacıyla yürütülmüştür. Bu amaçla, söz konusu olguların genç yetişkinlerde yalnızlığı ne oranda açıkladığının belirlenmesi ve farklı sosyo-demografik özelliklere göre oluşturulan grupların yalnızlık düzeylerinin karşılaştırılması planlanmıştır.

Yöntem

Katılımcılar

Çalışmaya 213'ü kadın (%48,5) ve 226'sı (%51,5) erkek olmak üzere 18-25 yaşları arasında 439 kişi katılmıştır. Katılımcıların 100'ü (%22,8) lise ve altı düzeylerde, 339'u (%77,2) ise üniversite düzeyinde eğitim gördüğünü; 321'i (%73,1) öğrenci olduğunu, 77'si (%17,5) gelir getiren bir işte çalıştığını ve 41'i (%9,3) gelir getiren herhangi bir işte çalışmadığını; 423'ü bekar (%96,4) ve 15'i (%3,4) evli olduğunu; 358'i (%81,5) yaşamının büyük bir bölümünü il / büyükşehirde geçirdiğini, 81'i (%18,5) ise yaşamının büyük bir bölümünü kasaba / ilçe veya köyde geçirdiğini bildirmiştir. Ayrıca katılımcıların 97'si (%22,1) 2 ve daha az sayıda kişi, 129'u (%29,4) 3 kişi, 108'i (%24,6) 4 kişi ve 99'u (%22,6) 5 ve daha fazla sayıda kişi ile aynı evde birlikte yaşadıklarını bildirmişlerdir. Soruyu cevaplamayan kişi sayısı ise 6'dır (%1,4).

Gereçler

Çalışmada UCLA Yalnızlık Ölçeği, Uluslararası Kişilik Madde Havuzu-Duygusal Zeka Testi (UKMH-DZT), Durumluluk-Sürekli Kaygı Ölçeği, CES Depresyon Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

ile birlikte katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanan anket formu uygulanmıştır.

UCLA Yalnızlık Ölçeği-Gözden Geçirilmiş Formu, 4'lü Likert tipi (1 = Ben Bu Durumu Hiç Yaşamadım, 4 = Ben Bu Durumu Sık Sık Yaşarım) cevaplama seçeneği içeren 20 maddeden oluşmaktadır (Russell, Peplau ve Cutrona, 1980). Ölçekten elde edilen yüksek puan, yalnızlık duygusunun yoğun yaşandığını göstermektedir. Türkçeye çeviri çalışmasında UCLA Yalnızlık Ölçeği gözden geçirilmiş Türkçe formu için 0,96 düzeyinde Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı hesaplandığı bildirilmiştir (Demir, 1989). Ayrıca, kriter bağıntılı geçerlik kapsamında UCLA Yalnızlık Ölçeği toplam puanının, Beck Depresyon Envanteri toplam puanı ile 0,77 ve Çok Yönlü Depresyon Envanteri Sosyal İçedönüklük alt ölçeği toplam puanı ile 0,82 düzeyinde ilişkili olduğu bildirilmiştir (Demir, 1989).

Durumluluk - Sürekli Kaygı Envanteri, 4'lü Likert tipi cevaplama seçeneği içeren (1 = Hiç, 4 = Tamamen) 40 maddeden oluşmaktadır. Envanterin 20 maddelik ilk yarısı durumluluk kaygıyı, 20 maddelik ikinci yarısı ise sürekli kaygıyı değerlendirmektedir. Durumluluk Kaygı Ölçeği'nin maddelerinden 10'u, Sürekli Kaygı Ölçeği'nin maddelerinden 7'si ters yönlü olarak puanlanmaktadır. Her iki ölçekten de 20-80 arasında toplam puan elde edilmektedir. Yüksek puanlar kaygı düzeyinin yüksekliğine işaret etmektedir (Spielberger, Gorsuch ve Lushene, 1970). Envanterin Türkçeye çeviri çalışmasında, Durumluluk Kaygı Ölçeği için 0,94 ile 0,96 ve Sürekli Kaygı Ölçeği için 0,83 ile 0,87 arasında değişen düzeylerde iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları hesaplandığı bildirilmiştir. Bunun yanı sıra asıl uygulamadan 10, 15, 30, 120 ve 360 gün ara ile yürütülen test-tekrar test uygulamaları arasında Sürekli Kaygı Ölçeği için 0,71 ile 0,86 arasında, Durumluluk Kaygı Ölçeği için 0,26 ile 0,68 arasında değişen düzeylerde korelasyon katsayısı hesaplandığı bildirilmiştir (Öner ve Le Compte, 1985).

CES Depresyon Ölçeği, 4'lü Likert tipi cevaplama seçeneği içeren (0 = Hiçbir Zaman-Nadiren, 3 = Çokça-Çoğu Zaman) 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten 0 ile 60 arasında toplam puan elde edilmekte, yüksek puan depresyon düzeyinin yüksekliğine işaret etmektedir (Radloff, 1977). Ölçeğin Türkçeye çeviri çalışması kapsamında yürütülen asıl uygulamada 0,84, tekrar test uygulamasında 0,88 düzeyinde Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı hesaplandığı bildirilmiştir. Bunun yanı sıra iki uygulama arasında 0,69 düzeyinde ilişki olduğu belirtilmiştir. Ayrıca kriter bağıntılı geçerlik kapsamında, CES Depresyon Ölçeği ile Beck Depresyon Envanteri arasında 0,77 düzeyinde korelasyon katsayısı hesaplandığı bildirilmiştir (Tatar ve Saltukoğlu, 2010).

Uluslararası Kişilik Madde Havuzu Duygusal Zeka Testi (UKMH-DZT), 5'li Likert tipi cevaplama seçeneği içeren (1 = Hiç Uygun Değil, 5 = Çok Uygun) 68 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte "Duygulara Yaklaşım", "Duygu Temelli Karar Verme", "Empatik İlgisi", "Olumsuz İfade (İfade Edicilik)", "Olumlu İfade (İfade Edicilik)", "Karşılıklı Olarak Üzüntü" ve "Karşılıklı Olarak Neşe" olmak üzere yedi alt boyut bulunmaktadır. UKMH Duygusal Zeka Testi'nden elde edilen yüksek puan, duygusal zeka düzeyinin yüksekliğini göstermektedir (Barchard, 2001; Tatar, Saltukoğlu, Tok ve Bender, 2016). Testin Türkçeye uyarlama çalışmasında, ilk uygulamada, testin bütünü için 0,86 ve alt boyutları için

0,57-0,71 arasında; tekrar test uygulamasında, testin bütünü için 0,89 ve alt boyutları için 0,60-0,81 arasında Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları hesaplandığı bildirilmiştir. Ayrıca, 15 gün ara ile gerçekleştirilen test-tekrar test uygulamaları arasında testin bütünü için 0,81 ve alt boyutları için 0,67-0,80 arasında değişen düzeyde korelasyon katsayısı elde edildiği bildirilmiştir. Kriter bağıntılı geçerlik kapsamında ise UKMH Duygusal Zeka Testi genel toplam puanı ile Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zeka Ölçeği genel toplam puanı arasında 0,59 düzeyinde korelasyon katsayısı hesaplandığı belirtilmiştir (Tatar, Saltukoğlu, Tok ve Bender, 2016).

Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ÇBASDÖ)-Gözden Geçirilmiş Formu, 7'li likert tipi cevaplama seçeneği içeren (1 = Kesinlikle Hayır, 7 = Kesinlikle Evet) 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan "Aile", "Arkadaş" ve "Özel Bir İnsan" alt boyutları, algılanan sosyal desteğin kaynağına işaret etmektedir. Ölçekten 12-84 arasında toplam puan elde edilmekte ve yüksek puanlar algılanan sosyal destek düzeyinin yüksekliğini göstermektedir (Eker ve Arkar, 1995; Eker, Arkar ve Yaldız, 2001; Zimet, Dahlem, Zimet ve Farley, 1988) Ölçeğin Türkçeye çevirisinin gözden geçirildiği çalışmada ölçeğin bütünü için 0,89, Aile alt boyutu için 0,85, Arkadaş alt boyutu için 0,85, Özel Bir İnsan alt boyutu için 0,92 düzeyinde Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı hesaplandığı bildirilmiştir. Ayrıca, kriter bağıntılı geçerlik kapsamında, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği genel toplam puanının Beck Umutsuzluk Ölçeği ile -0,45, UCLA Yalnızlık Ölçeği ile -0,63, Aile ve Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (Eskin, 1993; Procidona ve Heler, 1983) Aile alt boyutu ile 0,61, Arkadaşlar alt boyutu ile 0,59 düzeyinde korelasyon gösterdiği bildirilmiştir (Eker, Arkar ve Yaldız, 2001).

Uygulama

Çalışmanın uygulaması iki aylık bir süreç içerisinde kolay örnekleme yöntemi kullanılarak ulaşılan kişilerle İstanbul ilinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul edenlere çalışma hakkında bilgi verildikten sonra, katılımcılardan "gönüllü olur" alınmıştır ve kimlik bilgisi alınmadan uygulama formları verilmiştir. Çalışmada dışlama kriteri olarak yaş alınmış, bu doğrultuda 18 yaşından küçük ve 25 yaşından büyük kişiler çalışmaya dahil edilmemiştir. Bir kişilik uygulama yaklaşık olarak 45-60 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Çalışmada ilk aşama olarak kullanılan ölçme araçlarından elde edilen puanların normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testi, betimleyici istatistik değerleri ve basıklık-çarpıklık (kurtosis-skewness) katsayılarının incelenmesi yoluyla belirlenmiştir. Daha sonra kullanılan ölçekler ve alt boyutları için Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. İkinci aşamada ise çalışmanın temel amacını karşılamak üzere UCLA Yalnızlık Ölçeği toplam puanı ile diğer ölçeklerden elde edilen toplam puanlar arasındaki korelasyonlar belirlenmiş ve UCLA Yalnızlık Ölçeği toplam puanı, tüm grupta ve katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre oluşturulan farklı bağımsız değişken gruplarında ayrı ayrı olacak şekilde çoklu doğrusal regresyon analiziyle yordanmıştır. Son işlem olarak ise sosyo-demografik değişken grupları, bir arada

alınarak UCLA Yalnızlık Ölçeği toplam puanı açısından çok yönlü varyans analizi (ANOVA) ile karşılaştırılmıştır.

Bulgular

Çalışmada, öncelikle, kullanılan ölçekler için güvenilirlik analizi yapılmış ve UCLA Yalnızlık Ölçeği için 0,90, Durumluk Kaygı Ölçeği için 0,89, Sürekli Kaygı Ölçeği için 0,84, CES Depresyon Ölçeği için 0,90, UKMH Duygusal Zeka Testi genel toplam puanı için 0,86 ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği genel toplam puanı için 0,91 düzeyinde Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Ayrıca, UKMH Duygusal Zeka Testi alt boyut toplam puanları için 0,52 ile 0,71 ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

alt boyut toplam puanları için 0,88 ile 0,94 arasında değişen iç tutarlılık güvenilirlik katsayıları elde edilmiştir. Daha sonra, UCLA Yalnızlık Ölçeği ile kullanılan diğer ölçekler arası korelasyon katsayıları hesaplanmış ve UCLA Yalnızlık Ölçeği toplam puanının, Durumluk Kaygı Ölçeği ile 0,53, Sürekli Kaygı Ölçeği ile 0,60, CES Depresyon Ölçeği ile 0,68, UKMH Duygusal Zeka Testi genel toplam puanı ile -0,49 ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği genel toplam puanı ile -0,48 düzeyinde ilişkili olduğu görülmüştür. Ayrıca, UKMH Duygusal Zeka Testi alt boyut toplam puanları için -0,19 ile -0,52 arasında, Çok Boyutlu Duygusal Zeka Testi alt boyut toplam puanları için -0,23 ile -0,58 arasında değişen korelasyon katsayıları hesaplanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Kullanılan Ölçeklerin İç Tutarlılık Güvenirlik ve UCLA Yalnızlık Ölçeği ile Korelasyon Analizi Sonuçları

n = 439	Cronbach Alfa	r
UCLA Yalnızlık Ölçeği	0,90	
Durumluk Kaygı Ölçeği	0,89	0,53***
Sürekli Kaygı Ölçeği	0,84	0,60***
CES Depresyon Ölçeği	0,90	0,68***
UKMH-DZT Duygulara Yaklaşım Alt Boyutu	0,64	-0,43***
UKMH-DZT Duygu Temelli Karar Verme Alt Boyutu	0,61	-0,00
UKMH-DZT Empatik İlgil Alt Boyutu	0,52	-0,37***
UKMH-DZT Olumsuz İfade (İfade Edicilik) Alt Boyutu	0,53	-0,19***
UKMH-DZT Olumlu İfade (İfade Edicilik) Alt Boyutu	0,71	-0,51***
UKMH-DZT Karşılık Olarak Üzüntü Alt Boyutu	0,52	-0,21***
UKMH-DZT Karşılık Olarak Neşe Alt Boyutu	0,61	-0,48***
UKMH-DZT Genel Toplam Puanı	0,86	-0,49***
ÇBASDÖ Aile Alt Boyutu	0,88	-0,43***
ÇBASDÖ Arkadaş Alt Boyutu	0,89	-0,58***
ÇBASDÖ Özel Bir İnsan Alt Boyutu	0,94	-0,23***
ÇBASDÖ Genel Toplam Puanı	0,91	-0,48***

***p<0,001

Çalışmada sonraki işlem olarak, yalnızlığın, durumluk kaygı, sürekli kaygı, depresyon, algılanan sosyal destek ve duygusal zeka ile yordanması için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda kurulan model istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur; $R^2 = 0,66$; $F(13,438) = 63,460$; $p<0,001$. Sonuca göre, modele alınan değişkenler UCLA Yalnızlık Ölçeği toplam puanının %66,0'lık kısmını açıklamaktadır. Sonuçlar incelendiğinde, Durumluk Kaygı Ölçeği ($t = -2,041$; $p<0,05$), Sürekli Kaygı Ölçeği ($t = 3,315$; $p<0,01$), CES Depresyon Ölçeği ($t = 8,323$; $p<0,001$), UKMH Duygusal Zeka Testi Olumlu İfade (İfade Edicilik) alt boyutu ($t = -2,623$; $p<0,01$) ve Çok Boyutlu Algılanan

Sosyal Destek Ölçeği Arkadaş alt boyutunun ($t = -6,594$; $p<0,001$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde modelde yer aldığı görülmektedir. Buna karşın, UKMH Duygusal Zeka Testi'nin Duygulara Yaklaşım ($t = -1,34$; $p>0,05$), Duygu Temelli Karar Verme ($t = 0,276$; $p>0,05$), Empatik İlgil ($t = -1,791$; $p>0,05$), Olumsuz İfade ($t = -1,290$; $p>0,05$), Karşılıklı Olarak Üzüntü ($t = -1,129$; $p>0,05$) ve Karşılıklı Olarak Neşe ($t = -1,254$; $p>0,05$) alt boyutları ile Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Aile ($t = 0,484$; $p>0,05$) ve Özel Bir İnsan ($t = 0,818$; $p>0,05$) alt boyutları UCLA Yalnızlık Ölçeği toplam puanının yordanması için kurulan modelde yer almamıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Tüm Grupta UCLA Yalnızlık Ölçeği Toplam Puanının Regresyon Analiziyle Yordanması

n = 439	β	T	R2	F
Durumluk Kaygı Ölçeği	0,078	2,041*		
Sürekli Kaygı Ölçeği	0,150	3,315**		
CES Depresyon Ölçeği	0,358	8,323***		
UKMH-DZT Duygulara Yaklaşım Alt Boyutu	-0,053	-1,434		
UKMH-DZT Duygu Temelli Karar Verme Alt Boyutu	0,008	0,276		
UKMH-DZT Empatik İlgil Alt Boyutu	-0,062	-1,791		
UKMH-DZT Olumsuz İfade (İfade Edicilik) Alt Boyutu	-0,042	-1,290	0,660	63,460***
UKMH-DZT Olumlu İfade (İfade Edicilik) Alt Boyutu	-0,109	-2,623**		
UKMH-DZT Karşılık Olarak Üzüntü Alt Boyutu	-0,042	-1,129		
UKMH-DZT Karşılık Olarak Neşe Alt Boyutu	-0,049	-1,254		
ÇBASDÖ Aile Alt Boyutu	0,020	0,484		
ÇBASDÖ Arkadaş Alt Boyutu	-0,278	-6,594***		
ÇBASDÖ Özel Bir İnsan Alt Boyutu	0,027	0,818		

*p<0,05; **p<0,01; ***p<0,001

Daha sonra, UCLA Yalnızlık Ölçeği toplam puanı, her bir sosyo-demografik değişken grubunda ayrı ayrı olacak şekilde çoklu doğrusal regresyon analiziyle yordanmıştır.

Farklı sosyo-demografik gruplarda elde edilen yordama yüzde değerleri tablo 3'te verilmiştir. Yapılan yordama işlemi sonucunda UCLA Yalnızlık Ölçeği toplam puanını

açıklama yüzdesi açısından en düşük yüzde değeri (%62,1) aynı evde iki ve daha az sayıda kişiyle birlikte yaşadığını bildiren grupta elde edilirken, en yüksek yüzde

değeri (%77,2) aynı evde beş ve daha fazla sayıda kişiyle birlikte yaşadığını bildiren grupta elde edilmiştir.

Tablo 3. UCLA Yalnızlık Ölçeği Puanının Sosyo-demografik Bağımsız Değişken Gruplarında Yordanma Oranları

Sosyo-demografik Değişkenler	Gruplar	R ²
Cinsiyet	Kadın	0,705
	Erkek	0,638
Eğitim Düzeyi	Lise ve Altı	0,754
	Üniversite	0,651
	Öğrenci	0,672
Gelir Getiren Bir İşte Çalışma Durumu	Çalışan	0,696
	Çalışmayan	0,712
	Kötü	0,767
Gelir Durumu	Orta	0,657
	İyi	0,714
	2 ve daha az sayıda kişi	0,621
Birlikte Yaşanılan Kişi Sayısı	3 Kişi	0,730
	4 Kişi	0,755
	5 ve daha fazla sayıda kişi	0,772
Yaşanılan Yer	İl / Büyükşehir	0,671
	Kasaba / İlçe / Köy	0,669

Çalışmada son aşama olarak bütün sosyo-demografik değişken grupları bir arada alınarak UCLA Yalnızlık Ölçeği toplam puanı açısından ANOVA ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, cinsiyet ($F(1,371) = 0,193$; $p>0,05$), eğitim düzeyi ($F(1,371) = 0,641$; $p>0,05$), medeni durum ($F(1,371) = 0,512$; $p>0,05$), çalışma durumu ($F(2,371) = 0,032$; $p>0,05$),

gelir durumu ($F(2,371) = 0,768$; $p>0,05$), birlikte yaşanılan kişi sayısı ($F(3,371) = 2,162$; $p>0,05$) ve yaşanılan yere göre oluşturulan grupların ($F(1,371) = 0,424$; $p>0,05$) UCLA Yalnızlık Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yoktur.

Tablo 4. Sosyo-demografik Değişken Gruplarının UCLA Yalnızlık Ölçeği Toplam Puanı Açısından ANOVA ile Karşılaştırma Sonuçları

Değişkenler	F	Kısmi η^2
Ana Etki	1,236	0,164
Cinsiyet (2 grup)	0,193	0,001
Eğitim Düzeyi (2 grup)	0,641	0,002
Medeni Durum (2 grup)	0,512	0,001
Çalışma Durumu (3 grup)	0,032	0,000
Gelir Durumu (3 grup)	0,768	0,004
Birlikte Yaşanılan Kişi Sayısı (4 grup)	2,162	0,017
Yaşanılan Yer (2 grup)	0,424	0,001
Cinsiyet x Eğitim Durumu	7,848**	0,021
Cinsiyet x Medeni Durum	0,485	0,001
Cinsiyet x Çalışma Durumu	1,456	0,008
Cinsiyet x Gelir Durumu	0,976	0,005
Cinsiyet x Birlikte Yaşanılan Kişi Sayısı	1,283	0,010
Cinsiyet x Yaşanılan Yer	0,225	0,001
Eğitim Düzeyi x Medeni Durum	0,175	0,000
Eğitim Düzeyi x Çalışma Durumu	0,147	0,001
Eğitim Düzeyi x Gelir Durumu	0,836	0,004
Eğitim Düzeyi x Birlikte Yaşanılan Kişi Sayısı	2,516	0,020
Eğitim Düzeyi x Yaşanılan Yer	0,268	0,001
Medeni Durum x Çalışma Durumu	0,395	0,002
Medeni Durum x Gelir Durumu	0,590	0,002
Medeni Durum x Birlikte Yaşanılan Kişi Sayısı	1,434	0,008
Medeni Durum x Yaşanılan Yer	0,837	0,002
Çalışma Durumu x Gelir Durumu	0,804	0,009
Çalışma Durumu x Birlikte Yaşanılan Kişi Sayısı	0,325	0,005
Çalışma Durumu x Yaşanılan Yer	0,681	0,004
Gelir Durumu x Birlikte Yaşanılan Kişi Sayısı	1,404	0,022
Gelir Durumu x Yaşanılan Yer	1,109	0,006
Birlikte Yaşanılan Kişi Sayısı x Yaşanılan Yer	1,120	0,009

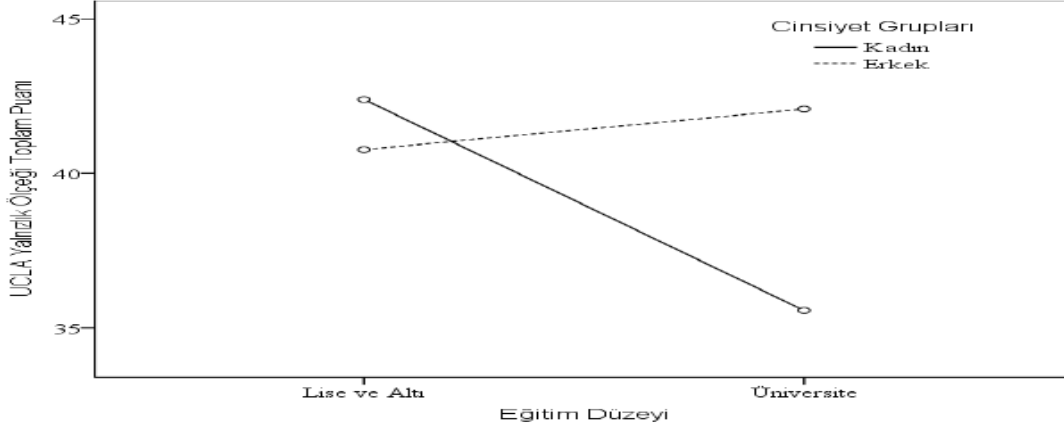
** $p<0,01$

Ayrıca, sosyo-demografik değişkenlere göre oluşturulan grupların birbirleri üzerindeki dağılımlarının UCLA Yalnızlık Ölçeği toplam puanı açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla değişkenler arası

etkileşimler incelenmiş, cinsiyet grupları ile eğitim düzeyi grupları birlikte alındığında UCLA Yalnızlık Ölçeği toplam puanı açısından gruplar arasında anlamlı düzeyde bir etkileşim olduğu ($F(1,371) = 7,848$; $p<0,01$;

kısmi $\eta^2 = 0,021$) görülmüştür. Bu sonuca göre, kadın grupta eğitim düzeyi lise ve altı grubun yalnızlık puanları, üniversite mezunu veya öğrencisi grubun yalnızlık puanlarından daha yüksektir. Erkek grupta ise durum tam tersi yöndedir ve eğitim düzeyi lise ve altı grubun

yalnızlık puanları, üniversite mezunu veya öğrencisi grubun yalnızlık puanlarından daha düşüktür (Şekil 1). Diğer sosyo-demografik değişken grupları arasında ise yalnızlık puanı açısından etkileşim gözlenmemiştir (Tablo 4).

Şekil 1. UCLA Yalnızlık Ölçeği Toplam Puanı Açısından Cinsiyet ile Eğitim Düzeyi Gruplarının Karşılaştırma Sonuçları

Tartışma

Sosyal izolasyon ve olumsuz duygular ile belirginleşen yalnızlık olgusunu açıklamak üzere yürütülen araştırmaların baskın olarak çocukluk, ergenlik ve ileri yetişkinlik / yaşlılık dönemlerine odaklandığı, buna karşın genç yetişkinlik dönemine yönelik betimsel çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir (Besevegis ve Galanaki, 2010; Cooper, Balandin ve Trembath, 2009; Demir ve Tarhan, 2001; Eskin, 2001; Houghton ve ark., 2014; Kang, ve ark., 2018; Ozsaker ve ark., 2015; Rokach, 2005). Bu doğrultuda bu çalışma 18-25 yaşları arasındaki genç yetişkin grupta depresyon, kaygı, algılanan sosyal destek ve duygusal zekanın, yalnızlığı ne oranda açıkladığını belirlemek ve sosyo-demografik özelliklerin yalnızlık ile ilişkisini incelemek amacıyla yürütülmüştür.

Bu amaçla, çalışmada önce yalnızlık ile depresyon, kaygı, algılanan sosyal destek ve duygusal zeka arasındaki ilişkiler incelenmiş, yalnızlığın en güçlü ilişkiyi depresyon ($r = 0,68$) ve kaygı ($r = 0,60$) ile gösterdiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, çalışmanın temel amacını karşılamak üzere, yalnızlık toplam puanının yordanması için kurulan regresyon modeline dahil edilen bağımsız değişkenlerde (duygusal zeka, kaygı, depresyon ve algılanan sosyal destek) meydana gelen değişimlere bağlı olarak yalnızlık puanlarının ne şekilde değiştiği incelendiğinde, genç yetişkinlerde yalnızlığın açıklamasında depresyonun katkısının ($\beta = 0,358$) diğer değişkenlere oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Yalnızlık, depresyon ve kaygı semptomlarının önemli ölçüde benzerlik gösterdiği ve çalışmada yalnızlığı değerlendirmeye yönelik olarak kullanılan ölçme aracının büyük oranda çökkün duygu duruma ilişkin ifadeler içerdiği göz önünde bulundurulduğunda (Durak ve Senol-Durak, 2010; Mushtaq ve ark., 2014), bu çalışmada, yalnızlığın en güçlü ilişkiyi depresyon ve kaygı ile göstermiş olması ve yalnızlığın yordanması işleminde depresyon ve kaygının ön plana çıkmış olması beklenen yönde bir sonuç olmuştur.

Bunun yanı sıra, duygusal zeka ile yalnızlık arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmalarda, iki olgu arasında negatif yönde bir ilişki bulunduğu ve duygusal zeka düzeyi arttıkça algılanan yalnızlık düzeyinin azaldığı bildirilmektedir (Lee ve Ko, 2018; Saklofske, Austin ve Minski, 2003). Benzer şekilde bu çalışmada da yalnızlığın duygusal zeka ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmüştür. Bununla birlikte UKMH Duygusal Zeka Testi alt boyutları arasında, yalnızlık ile en güçlü ilişkiyi Olumlu İfade Edicilik alt boyutunun ($r = -0,51$) gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca, yalnızlığı açıklamak amacıyla yapılan yordama işleminde de duygusal zeka boyutları arasından yalnızca olumlu ifade edicilik alt boyutunun modelde anlamlı olarak yer aldığı görülmüştür. Bu boyutun, pozitif duyguları ifade etme ve diğer insanlarla paylaşma becerisini ölçtüğü göz önünde bulundurulduğunda (Tatar, Saltukoğlu, Tok ve Bender, 2016), bu sonuçlar açıkça anlaşılır nitelikte görünmektedir.

Çalışmada ikincil bir amaç olarak sosyo-demografik değişkenlerin yalnızlık ile ilişkisi incelenmiştir. Bu doğrultuda önce her bir sosyo-demografik değişken için aynı işlemler yürütülerek regresyon analizi tekrarlanmıştır. Bu yolla, sosyo-demografik değişkenlere göre oluşturulan gruplar için elde edilen açıklama yüzdeleri incelenerek regresyon analizine alınan değişkenlerin, hangi grupta daha etkili sonuçlar ortaya koyduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Daha sonraki işlem olarak ise sosyo-demografik değişken grupları bir arada alınarak yalnızlık düzeyi açısından çok yönlü varyans analizleriyle karşılaştırılmıştır. Sonuçlara göre, depresyon, kaygı, algılanan sosyal destek ve duygusal zeka, yalnızlık toplam puanını bütün sosyo-demografik değişken gruplarında %62,1 ile %77,2 arasında değişen oranlarla açıklamaktadır. Bununla birlikte, kadın grup için erkek gruba oranla, eğitim düzeyi lise ve altı olan grup için eğitim düzeyi üniversite olan gruba oranla, gelir getiren bir işte çalışmayan grup için gelir getiren bir işte çalışan gruba oranla, gelir getiren bir işte çalışan grup için öğrencilerden oluşan gruba oranla, gelir durumu kötü

olan grup için gelir durumu iyi olan gruba oranla, gelir durumu iyi olan grup için gelir durumu orta düzeyde olan gruba oranla, yaşamının büyük bir bölümünü il veya büyükşehirde geçiren grup için yaşamının büyük bir bölümünü kasaba, ilçe veya köyde geçiren gruba oranla daha yüksek açıklama yüzdeleri elde edilmiştir. Ayrıca, katılımcıların aynı evde birlikte yaşadıkları kişi sayısına bağlı olarak oluşturulan gruplar için gerçekleştirilen işlemlerde, kişi sayısı arttıkça yalnızlığın yordanmasında elde edilen açıklama yüzdelerinin de arttığı görülmüştür. Grup karşılaştırmaları için yapılan varyans analizi sonuçlarında ise sosyo-demografik grupların yalnızlık düzeyleri arasında farklılık bulunmamıştır. Bunun yanı sıra, sosyo-demografik değişkenlerin yalnızlık üzerindeki ortak etkileri incelenmiş ve cinsiyet ve eğitim düzeyi gruplarının birbirleri üzerindeki dağılımlarının ölçülen özelliğin (yalnızlık) düzeyi açısından farklılaştığı görülmüştür. Etkileşim sonucuna göre, kadın grubunda, üniversite öğrencisi veya mezunu olan grubun yalnızlık puanlarının, lise ve altı düzeydeki eğitim grubundan daha düşük olduğu, buna karşın erkeklerde ise durumun tam tersi yönde olacak şekilde üniversite öğrencisi ve ya mezunu olan grubun yalnızlık puanlarının lise ve altı düzeydeki eğitim grubundan daha yüksek olduğu izlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde, sosyo-demografik bağımsız değişkenlerin yalnızlık ile ilişkisini belirlemek amacıyla iki farklı istatistiksel tekniğin birlikte kullanılmasının, genç yetişkinlerde yalnızlığın betimlenmesine yönelik daha detaylı sonuçlar elde edilmesine olanak sağladığı görülmektedir. Bu bağlamda, varyans analizi, gruplar arasında yalnızlık düzeyi açısından farklılık olup olmadığının belirlenmesinde ve sosyo-demografik grupların yalnızlık üzerindeki ortak etkilerinin ortaya konulmasında etkili olmuştur. Genç yetişkinlerde yalnızlığın ilgili değişkenlerle yordanmasında, regresyon analizinin her bir grupta ayrı ayrı tekrarlanması ise sosyo-demografik değişkenlerin etkisinin ve öneminin gösterilmesinde etkili olmuştur. Diğer taraftan, çalışma bulgularından hareketle, olgunun değerlendirilmesinde, ölçülen özellik (yalnızlık) açısından depresyon veya kaygı gibi yapılarla örtüşme göstermeyen alternatif ölçme araçlarının kullanılmasının, genç yetişkinlerde yalnızlığın daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda, yalnızlığın ölçümünde, büyük oranda olumsuz duygulara yer veren ve çökkün duyguduruma yönelik ifadeler içeren ölçme araçları yerine, yapının mutluluk, iyi oluş gibi farklı yönlerini de yansıtan ve ölçmeye olanak tanıyan farklı

ölçme araçlarının kullanılmasının, olgunun farklı açılardan incelenmesini sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, bu çalışmada, ilgili diğer çalışmalardan farklı olarak, diğer duygusal zeka ölçeklerine oranla daha az sayıda çalışmada kullanıldığı görülen ve duygusal zekanın farklı boyutlarını değerlendirmeye olanak tanıyan bir ölçme aracının (UKMH Duygusal Zeka Testi) kullanılmış olması, hem çalışmanın özgün yanını hem de alan yazındaki ilgili çalışma bulgularıyla karşılaştırmayı güçleştirmesi yönüyle sınırlılığını oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın en büyük sınırlılığı ise yalnızlığın yordanması ve sosyo-demografik özelliklerle ilişkisinin incelenmesi işlemleri için, katılımcıların, sosyo-demografik özelliklere göre oluşturulan gruplara sayıca dengeli dağılmamış olmasıdır. Diğer bir ifadeyle, bu çalışmanın katılımcıları her ne kadar cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum, gelir durumu, çalışma durumu ve yaşamın büyük bir bölümünün geçirildiği yer (il / büyükşehir veya kasaba / ilçe) açısından geniş bir yelpazede yer alacak şekilde seçilmiş olsa da oluşturulan bazı gruplardaki kişi sayıları dengeli görünmemektedir. Bu bağlamda, genç yetişkinlerde yalnızlığın daha iyi anlaşılmasına yönelik betimsel araştırmalar doğrultusunda yapılacak uygulamalar için, hedef grubu temsil edecek ve farklı sosyo-demografik grupları yansıtabilecek daha geniş bir örneklem grubuyla çalışılması önerilmektedir. Farklı sosyo-demografik grupların incelenmesinde özellikle farklı yaş grupların karşılaştırılması yalnızlığın anlaşılmasına, bu çalışmada yer verilmeyen farklı olgusal yapıların (örn. sosyal beceriler, kişilik özellikleri) alınması ise gençlerde yalnızlığın anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Ancak yöntemsel olarak da yalnızlığın incelenmesinde özellikle farklı yaklaşımların ve teorilerin test edilmesi yoluyla olgu gençlerde yeniden incelenebilir gibi görünmektedir. Özellikle genç grupta yalnızlığı açıklamaya yönelik farklı teorik yaklaşımların yol (path) analiziyle incelenmesi bu gruba yönelik farklı düzeyde bilgi sağlayacaktır. Ayrıca yine farklı sosyo-demografik grupların incelenmesi bağlamında yalnızlığın klinik ve klinik olmayan grupların karşılaştırılmasına olanak verecek şekilde incelenmesi de yararlı olacaktır. Son olarak depresyon, kaygı, duygusal zeka ve sosyal destek dışında, yalnızlıkla ilişkili olduğu bilinen diğer değişkenlerin (örn. sosyal beceri, benlik saygısı, kişilik özellikleri) araştırma tasarımına dahil edilmemiş olması bu çalışmanın bir sınırlılığı olarak görünmektedir. Bu nedenle yalnızlıkla ilişkisi bağlamında daha çok sayıda değişkenin birlikte alınmasının “olgunun yordanması” sürecinin yürütülmesine daha fazla katkı sağlayacaktır

Kaynaklar

Alpass, F. M. ve Neville, S. (2003). Loneliness, health and depression in older males. *Aging and Mental Health*, 7(3), 212-216.

Aylaz, R., Aktürk, Ü., Erci, B., Öztürk, H. ve Aslan, H. (2012). Relationship between depression and loneliness in elderly and examination of influential factors. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 55(3), 548-554.

Barchard, K. A. (2001). *Emotional and social intelligence: examining its place in the nomological network*. (Unpublished doctoral dissertation), University of British Columbia, Department of Psychology, Vancouver, Canada.

Besevegis, E. ve Galanaki, E. P. (2010). Coping with loneliness in childhood. *European Journal of Developmental Psychology*, 7(6), 653-673.

Cooper, L., Balandin, S. ve Trembath, D. (2009). The loneliness experiences of young adults with cerebral palsy who use alternative and augmentative communication. *Augmentative and Alternative Communication*, 25(3), 154-164.

Daniel, K. (2013). Loneliness and depression among university students in Kenya. *Global Journal of Human-Social Science: Arts and Humanities*, 13(4), 11-18.

- de Jong-Gierveld, J. (1987). Developing and testing a model of loneliness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(1), 119-128.
- de Jong-Gierveld, J. (1998). A review of loneliness: concept and definitions, determinants and consequences. *Reviews in Clinical Gerontology*, 8(1), 73-80.
- de Jong-Gierveld, J. ve van Tilburg, T. G. (2006a). Loneliness and social isolation. In D. Perlman, & A. Vangelisti (Eds.), *Cambridge handbook of personal relationships* (pp. 485-500). Cambridge: Cambridge University Press.
- de Jong-Gierveld, J. ve van Tilburg, T. G. (2006b). A 6-item scale for overall, emotional, and social loneliness: confirmatory tests on survey data. *Research on Aging*, 28(5), 582-598.
- de Jong-Gierveld, J. ve van Tilburg, T. G. (2008). A shortened scale for overall, emotional and social loneliness. *Tijdschrift voor Gerontologie en Geriatrie*, 39(1), 4-15.
- Demir, A. (1989). UCLA Yalnızlık Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7(23), 14-18.
- Demir, A. ve Tarhan, N. (2001). Loneliness and social dissatisfaction in Turkish adolescents. *The Journal of Psychology*, 135(1), 113-123.
- Durak, M., & Senol-Durak, E. (2010). Psychometric qualities of the UCLA Loneliness Scale-Version 3 as applied in a Turkish culture. *Educational Gerontology*, 36(10-11), 988-1007.
- Eker, D. ve Arkar, H. (1995). Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 10(34), 17-25.
- Eker, D., Arkar, H. ve Yıldız, H. (2001). Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 17-25.
- Eskin, M. (1993) Reliability of Turkish version of the Perceived Social Support from Friends and Family Scales, Scale for Interpersonal Behavior, and Suicide Probability Scale. *Journal of Clinical Psychology*, 49, 515-522.
- Eskin, M. (2001). Ergenlikte yalnızlık, baş etme yöntemleri ve yalnızlığın intihar davranışı ile ilişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 4(5), 5-11.
- Fees, B. S., Martin, P. ve Poon, L. W. (1999). A model of loneliness in older adults. *The Journals of Gerontology: Psychological Sciences*, 54(4), 231-239.
- Houghton, S., Hattie, J., Wood, L., Carroll, A., Martin, K. ve Tan, C. (2014). Conceptualising loneliness in adolescents: development and validation of a self-report instrument. *Child Psychiatry and Human Development*, 45(5), 604-616.
- Kafetsios, K. ve Sideridis, G. D. (2006). Attachment, social support and well-being in young and older adults. *Journal of Health Psychology*, 11(6), 863-875.
- Kang, H. W., Park, M. ve Wallace, J. P. (2018). The impact of perceived social support, loneliness, and physical activity on quality of life in South Korean older adults. *Journal of Sport and Health Science*, 7(2), 237-244.
- Le Prevost, M., Arenas-Pinto, A., Melvin, D., Parrott, F., Foster, C., Ford, D., et al. (2018). Anxiety and depression symptoms in young people with perinatally acquired HIV and HIV affected young people in England. *AIDS Care*, 30(8), 1040-1049.
- Lee, Y. ve Ko, Y. G. (2018). Feeling lonely when not socially isolated: social isolation moderates the association between loneliness and daily social interaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 35(10), 1340-1355.
- Lykes, V. A. ve Kimmelmeier, M. (2014). What predicts loneliness? Cultural difference between individualistic and collectivistic societies in Europe. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 45(3), 468-490.
- Lykes, V. A. ve Kimmelmeier, M. (2014). What predicts loneliness? Cultural difference between individualistic and collectivistic societies in Europe. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 45(3), 468-490.
- Mahon, N. E., Yarcheski, A., Yarcheski, T. J., Cannella, B. L. ve Hanks, M. M. (2006). A meta-analytic study of predictors for loneliness during adolescence. *Nursing Research*, 55(5), 308-315.
- Mushtaq, R., Shoib, S., Shah, T. ve Mushtaq, S. (2014). Relationship between loneliness, psychiatric disorders and physical health? A review on the psychological aspects of loneliness. *Journal of Clinical and Diagnostic Research*, 8(9), 1-4.
- Öner, N. ve Le Compte, A. (1985). *Durumluk - Sürekli Kaygı Envanteri el kitabı* (2. Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Perlman, D. ve Peplau, L. A. (1981). *Toward a social psychology of loneliness*. In S. Duck & R. Gilmour (Eds.), *Personal relationships in disorder*. London: Academic Press.
- Perlman, D. ve Peplau, L. A. (1984). Loneliness research: a survey of empirical findings. In L. A. Peplau & S. Goldston (Eds.), *Preventing the harmful consequences of severe and persistent loneliness* (pp. 13-46). Washington: U.S. Government Printing Office.
- Procidano, M. E. ve Heller, K. (1983). Measures of perceived social support from friends and from family: three validation studies. *American Journal of Community Psychology*, 11(1), 1-24.
- Qualter, P., Vanhalst, J., Harris, R., Van Roekel, E., Lodder, G., Bangee, M., et al. (2015). Loneliness across the life span. *Perspectives on Psychological Science*, 10(2), 250-264.
- Radloff, L. S. (1977). The CES-D Scale: a self-report depression scale for research in the general population. *Applied Psychological Measurement*, 1(3), 385-401.
- Rokach, A. (2001). Strategies of coping with loneliness throughout the lifespan. *Current Psychology*, 20(1), 3-17.
- Rokach, A. (2005). The causes of loneliness in homeless youth. *The Journal of Psychology*, 139(5), 469-480.
- Rokach, A. (2012). Loneliness updated: an introduction. *The Journal of Psychology*, 146(1-2), 1-6.
- Russell, D. W., Cutrona, C. E., McRae, C. ve Gomez, M. (2012). Is loneliness the same as being alone? *The Journal of Psychology*, 146(1-2), 7-22.
- Russell, D., Peplau, L. A. ve Cutrona, C. E. (1980). The Revised UCLA Loneliness Scale: concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 39(3), 472-480.
- Saklofske, D. H., Austin, E. J. ve Minski, P. S. (2003). Factor structure and validity of a trait emotional intelligence measure. *Personality and Individual Differences*, 34(4), 707-721.
- Seepersad, S. (2004). Coping with loneliness: adolescent online and offline behavior. *Cyber Psychology and Behavior*, 7(1), 35-39.
- Singh, A. ve Misra, N. (2009). Loneliness, depression and sociability in old age. *Indian Journal of Psychiatry*, 18(1), 51-55.
- Spence, R., Jacobs, C. ve Bifulco, A. (2018). Attachment style, loneliness and depression in older age women. *Aging and Mental Health*, 1-3.
- Spielberger, C. D., Gorsuch, R. L. ve Lushene, R. E. (1970). *The State-Trait Anxiety Inventory (test manual)*. Palo Alto, California: Consulting Psychologists Press.

Tatar, A. ve Saltukoğlu, G. (2010). CES-Depresyon Ölçeği'nin doğrulatory faktör analizi ve Madde Cevap Kuramı kullanımı ile Türkçe'ye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 20(3), 213-227.

Tiwari, S. C. (2013). *Loneliness: a disease?* *Indian Journal of Psychiatry*, 55(4), 320-322. Vanhalst, J., Luyckx, K., Raes, F. ve Goossens, L. (2012). Loneliness and depressive symptoms: the mediating and moderating role of uncontrollable ruminative thoughts. *The Journal of Psychology*, 146(1-2), 259-276.

van Winkel, M., Wichers, M., Collip, D., Jacobs, N., Derom, C., Thiery, E., et al. (2017). Unraveling the role of loneliness in depression: the relationship between daily life experience and behavior. *Psychiatry*, 80(2), 104-117.

Weiss, R. S. (1973). *Loneliness: the experience of emotional and social isolation*. Cambridge, MA: MIT Press

Zimet, G. D., Dahlem, N. W., Zimet, S. G. ve Farley, G. K. (1988). The Multidimensional Scale of Perceived Social Support. *Journal of Personality Assessment*, 52(1), 30-41.

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Sigara İçen Ve İçmeyen Bireylerin Stresle Başa Çıkma Tutumları Açısından Karşılaştırılması

Serdal IŞIKTAŞ¹, Merve KARAFİSTAN², Dilan AYAZ², Ayşegül Sare YILMAZ²

Özet: Bu çalışma; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) ikamet etmekte olan, sigara içen ve içmeyen kişilerin stresle başa çıkma tutumlarının ve anksiyete seviyelerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Günümüzde sigaraya başlama veya deneme yaşı çok küçük yaşlara inmiş, sigara tüketimi çok yaygın hale gelmiştir. Birey direnemeyeceğini düşündüğü bir durumla karşılaştığında beyin bazı uyarılar göndermeye başlar ve bu uyarıyla sempatik sinir sistemi devreye girer. Bu durum "kaç, savaş ya da don" tepkileri olarak da adlandırılabilir. Solunum hızlanır, gözbebekleri büyür, vücut ısısı artar, kalp ve metabolizma normalinden çok daha hızlı çalışmaya başlarken sindirim yavaşlar. Bu aslında vücudumuzun kendini olası tehlikelerden koruma biçimidir. Fizyolojik olarak bu vücut değişimleri, tehlike ile başa çıkmaya çalışmamızı kolaylaştırmak için yaşanır. Stres ile sigara halk arasında ilişkilendirildiğinden, bu çalışmada amaçlanan esas durum sigara içenlerin mi yoksa sigara içmeyenlerin mi stresle daha iyi başa çıkabiliyor sorusuna cevap bulmaktır. Araştırmaya KKTC'de ikamet etmekte olan sigara içen ve içmeyen bireyler arasından rastgele 250 kişi dahil edilmiştir. Katılımcıların demografik özellikleriyle ilgili fikir edinebilmek adına Kişisel Bilgi Formu ve araştırma konusuna ilişkin veri elde etmek ve sorularımıza cevap bulabilmek için de Stresle Başa Çıkma ve Beck Anksiyete Envanteri (BAE) kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; sigara içmeyen katılımcıların BAE puanları arttıkça, kendine güvenli yaklaşım ve iyimser yaklaşım puanları azalmakta, çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım puanları artmaktadır. Sigara içen katılımcıların BAE puanlarının artması sonucunda kendine güvenli yaklaşım ve iyimser yaklaşım puanlarının azaldığı, çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım puanları arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sigara, Bağımlılık, Stres, Stresle Başa Çıkma Becerileri, Anksiyete, Dayanıklılık

Comparison Of The Smokers And Non-Smokers In Terms Of Coping With Stress Behaviors

Abstract: Purpose of this study is to make comparison in terms of coping with stress and anxiety level between smokers and non-smokers who lives in Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC). Nowadays; the age of the newly smokers is too young according to the past. Cigarette consumption has become very common. When people faces a difficult situation, the brain starts sending some alerts. And with this alert, the body's Sympathetic Nervous System begins to work. The Sympathetic Nervous System's primary process is to stimulate the body's fight-flight-or-freeze response. When the entire SNS is activated, there is a cascade of reactions from all the organ systems of the body which prepare the individual to deal with an emergency more easily. This includes an bronchial dilation, dilation of pupils, increase in hearth rate and metabolism, decrease in digestive system and more. This is actually the individual's self-protection. Majority of the people defends that the stress and the cigarette consumption is in relation. According to this, our main purpose is the determine the fact about which group of people is more comfortable in the stressful situations. In this study, there are randomly selected 250 smokers or non-smokers who lives in TRNC. To get demographic information about our participants; we used the Personal Information Form. And for the main topic; we preferred the Coping With Stress and The Beck Anxiety Inventory (BAI). According to the results of the research; As the BAI scores of the non-smoking participants increased, the scores of self-confident and optimistic approaches decreased and scores of helpless and submissive approaches increased. As a result of the increase in the BAI scores of the smokers, it was concluded that the scores of self-confident and optimistic approaches decreased and the scores of helpless and submissive approaches increased.

Key Words: Cigarette, Tobacco Dependence, Stress, Coping with Stress Skills, Anxiety, Endurance

¹ Yrd. Doç. Dr. Serdal IŞIKTAŞ, Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi, Öğretim üyesi, KKTC- Güzelyurt

² Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, KKTC- Güzelyurt

Address of correspondence/Yazışma adresi: Yrd. Doç. Dr. Serdal IŞIKTAŞ, Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi, Öğretim üyesi, KKTC- Güzelyurt. E-mail: serdallisiktas@gmail.com

Date of received/ Geliş Tarihi: 26.06.2019, **Date of acceptance/ Kabul tarihi:** 26.07.2019

Citing/ Referans Gösterimi: Işıktaş, S., Karafistan, M., Ayaz, D., Yılmaz, A. S. (2019). Sigara İçen ve İçmeyen Bireylerin Stresle Başa Çıkma Tutumları Açısından Karşılaştırılması. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*. 1 (2): 102-107 doi:10.35365/cjpp.1.12

Giriş

Sigara tıpkı içki gibi, gençleri zararlı bir bağımlılığa sürükleyebilecek tehlikede bir maddedir. İnsanlar tarafından çok uzun senelerdir bilinmesine ve kullanılmasına rağmen stres doğuran olayların artması, günlük yaşamda karşılaşılan zorluklar, maddi ve manevi sorunlar nedeni ile tüketimi gün geçtikçe artmaktadır. Devamlı sigara içen kişilerde, tıpkı alkol ve uyuşturucu madde kullanıcıları gibi fizyolojik bir bağımlılık geliştirebilmektedir Sigara yani nikotin bağımlılığı, klinik olarak incelendiğinde önemli sorunlara yol açabilecek bir durumdur. Astım ve akciğer kanseri gibi akciğer hastalıkları başta olmak üzere pek çok zorlu hastalığa sebep olabilecek önemli bir problemdir (Öz, 2017).

Haz verici ve bağımlılık yapıcı diğer maddeler ile karşılaştırdığımızda, sigara ulaşım kolaylığı, uygun fiyatı, bireyin yaşadığı çevrede bağımlıların bulunması ve diğer farklı nedenlerden dolayı daha kolay denenebilir bir maddedir. Gün içinde üç sigaradan daha fazla sigara içen bireylerin %94'ü uzun vadeye baktığımızda bağımlı olmaktadır (Öz, 2017). Sigara bağımlılığının biyolojik, biyokimyasal, psikolojik ve kültürel süreçlerle paralel ilişkisi bulunmaktadır. Stres de sigara içmeyle yakından bağdaştırılan bir psikolojik yaşantıdır. Birey stres halini azaltarak çevreye uyumlu hale gelebilmek, yatışabilmek için nikotine başvurur. Sigara tüketimi önlenemez ve çeşitli çözümleri olan bir toplum sağlığı problemi olmasına rağmen dünya popülasyonuna baktığımızda sigaraya bağlı gelişen hastalıklar nedeniyle yılda ortalama 6 milyon insan yaşamını kaybetmektedir (Öz, 2017).

Sigarayı bırakamayan bağımlıların büyük bir çoğunluğu nikotini kestikleri dönemde stresle başa çıkamadıklarını, kendilerini kaygılı hissettiklerini, iştahlarının açıldığını gerçeğe olarak öne sürer ve haklı olduklarını savunur. Aynı şekilde sigara tüketimini bırakmayı denemesine rağmen başarısız olanların da önemli bir kısmı aynı gerekçeyi öne sürmektedir. Stres vücutta asit üretimine neden olur, üretilen asit nikotini hızlı tüketir, bu tüketme hali de nikotin yoksunluğu belirtilerinin ortaya çıkmasını sağlar. Tüm bu sürecin ardından da birey genellikle anksiyete, tedirginlik ve huzursuzluk ile karşılaşır. Kişiyse toplum, medya gibi unsurlar tarafından sigaranın bu negatifliği ortadan kaldıracağı dayatıldığından sigara içme isteği daha da şiddetli hale gelir. Bu istek tamamıyla psikolojiktir ve bireyde şartlı refleksif hareket haline gelmektedir. Sigara tüketimi negatif bir duygu durum olan stres hali ile başa çıkabilmek adına edinilen bir alışkanlıktır. Başa çıkma tepkisi bireyin mücadele edemediği stresli durumlara karşı bireysel ya da çevresel olarak geliştirdiği bilişsel ve davranışsal tepkilerin tamamını ifade eder. Başka bir deyimle birey, negatif duygu durumdan ayrılıp pozitif bir ruh haline geçmeyi amaçlar (Folkman, S., Lazarus, R.S., 1988). Bireyler, korku, sinir, kaygı gibi negatif duygu durumlarla daha kolay başa çıkabilmek için sigara tüketirler. Dolayısıyla sigara tüketimini rahatlatıcı, haz verici, memnuniyet verici bir alışkanlık olarak ifade ederler. Bu bağlamda sigara pasif bir başa çıkma hali olarak görülebilir. Birey eğer iradesine sahip çıkarak bir müddet sigara içmemeyi başarır, ilerleyen süreçte stresin ortaya çıkması ile sigara talebinde bulunmayacak, bununla başa çıkmanın farklı yollarını keşfedecektir (Yazıcı, 2007).

Gençlerin Sigarayı Deneme Olasılığı Üç Faktörü İçermektedir;

- **Toplumsal Baskı:** Gençlerin çevrelerindeki içicileri örnek almaları, arkadaşlarına özenmeleri, akran baskısı ve dahil olduğu sosyal çevreden dışlanmak istememesi sigarayı denemelerinde önemli rol oynamaktadır. Büyüdüğünü ispatlamak amacıyla, kaygıdan kaçmak ya da dinlenmek amacı ile sigaraya başlayan genç popülasyon ise sigarayı dinlendirici ve kendilerini *bir yetişkin gibi algılamalarına yardımcı olma özellikleri için seçmektedirler.*
- **Sigara İçmeye Başlayanların Önceden Hazırlıklı Oluşları:** Eğer bir genç sigaranın stres giderici, dikkati toplamaya yardımcı bir unsur olduğundan bahseden bir ailede yetişti ise, sigarayı stres gideren bir dost gibi algılayacaktır veya kendini biraz dalgın hissettiği bir gün dikkatini toparlayabilmek için, sigaranın kendisine yardımcı olabileceğini umarak sigarayı deneyecektir.
- **Karakter Farkı:** Hiç sigara içmeyen ve içen bireyleri kıyasladığımızda, tutumlarını ifade edebilmek açısından farklar vardır. Sigara içmeyi hiç denemeyen bir birey, ikramı reddetme veya içilen yeri terk etme gücünü gösterebilmişlerdir. Ayrıca sigara içenlerin çoğu strese ve etkilenmeye daha eğilimlidirler (Kasatura, 1998; Kassel ve diğer., 2003).

Bahsi geçen bu üç faktörde hipotezimizi destekler konumdadır. Sigara kullanmaya başlayan birey; büyüdüğünü ispatlamak, kaygılarından kaçınmak, kafa dinlendirmek istediği gibi nedenler öne sürmektedir.

Topluma göre sigara stres gideren, dalgınlığa iyi gelen bir madde olarak öngörülmesinden dolayı, özellikle genç bireyler kendini iyi hissetmediği bir anda çareyi sigarada aramakta ve işin kötü yanı ise sigaranın kendisine çare olduğunu savunmaktadır.

İki çeşit sigara kullanıcısı bulunmaktadır. Bunlardan biri, risk faktörü taşımayan, sigara bağımlılığı olmayan fakat arkadaş ortamına ayak uydurabilmek amacıyla içen **sosyal** sigara içicilerdir. Bu bireyler sigaranın stres, kaygı, keyif gibi duygu durumlarla ilişkili olmadığını farkındadır. Sigaraya istedikleri zaman ara verebilir, istedikleri zaman yeniden başlayabilirler. Aradaki dengeyi sağlamak bu grup için oldukça kolaydır. İkinci grup ise araştırmamızda üzerine çalışacağımız sigara bağımlıları grubudur (Kasatura,1998; Sezer,1992). Sigara içemedikleri zaman dilimlerinde agresyon, kaygı içinde olurlar. Kapalı alanlarda sigara içemedikleri için genellikle bu tarz ortamlarda huzursuz hissederler ve bir an önce dışarıya çıkıp sigara içme arzusunda olurlar. Sigara içebildikleri zamanda ise rahatladıklarını, daha iyi hissettiklerini söylerler. Diğer tüm bağımlılık gruplarında olduğu gibi bu grup içinde sigardan vazgeçmek, azaltmak veya ara vermek oldukça zordur.

Sigaraya başlamada etkili olan başlıca faktörlerin özenti, arkadaş ortamı, bir defadan bir şey olmaz düşüncesi, merak olduğu incelediğimiz birçok araştırmanın bulguları arasında yer almaktadır. Sözü geçen değişkenlere ek olarak, stres faktörünün de sigaraya başlamada önemli bir değişken olarak karşımıza çıktığı görülmektedir.

Araştırmanın Amaç ve Önemi

Bu çalışmanın amacı; sigara içen ve içmeyen bireylerin stres karşısındaki tutumları, stresle başa çıkma becerileri ve anksiyete düzeyleri arasındaki ilişkiyi tespit edebilmektir. Günümüzde oldukça yaygın olan madde kullanımı ve madde bağımlılığı global bir sorun haline gelmiştir. Maddelerin içeriği, nasıl kullanıldığı, nasıl önlenileceği, madde kullanımının stres ve anksiyete üzerine etkisi ile ilgili birçok bilimsel araştırma bulunmaktadır (Evren, 2010). Fakat yapılan araştırmalar çoğunlukla ya alkolü ele almaktadır ya da konuyu ‘‘madde bağımlılığı’’ adı altında genel olarak incelemektedir (Yıldırım, 1997). Ancak bu araştırma spesifik olarak sigara içen ve içmeyen bireylerin stres ile başa çıkma ve anksiyete düzeylerini hedefleyerek bunun önemini vurgulamaya çalışmıştır.

Problem Cümlesi

1.Sigara içen ve içmeyen bireylerin; strese karşı dayanıklılık ve tutumları hususunda görüşleri nelerdir?

2.Sigara içen ve içmeyen bireylerin; strese karşı dayanıklılık ve tutumları hususunda cinsiyet değişkenine göre görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışma, nicel araştırma modeli şeklinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın problemine ilişkin nicel araştırmanın beş tekniği arasından ‘‘Betimsel Yöntem’’ kullanılmıştır. Betimsel yöntemler, ilgilenilen ve araştırılmak istenen problemin mevcut var olan durumunu ortaya koymaya yöneliktir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Betimsel araştırma, çalışılan konunun mevcut durumuna ilişkin hipotezler test etmek için veya sorulara cevap bulmak için veriler toplamayı gerektirir (de Vaus, 2001). Bu çalışmada anket tekniği tercih edilmiştir. Araştırmanın örneklemini Kasım 2018 ile Aralık 2018 tarihleri arasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde yaşayan, sigara kullanan ve sigara kullanmayan bireyler arasından rastgele seçilen 250 birey oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Bulgular

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyet ve sigara içme durumlarının dağılımı (n=250)

	Sayı(n)	Yüzde(%)
Cinsiyet		
Kadın	125	50,00
Erkek	125	50,00
Yaşanılan evde sigara içilmesi		
İçilmiyor	79	31,60
İçiliyor	171	68,40
Sigara içme durumu		
İçmeyen	131	52,40
İçen	119	47,60
Günlük içilen sigara sayısı (n=119)		
1-10 arası	46	38,66
11-20 arası	40	33,61
21 ve üzeri	33	27,73
Sigaraya başlama nedeni (n=119)		
Arkadaş ortamı	38	31,93
Sıkıntı-stres	43	36,13
Keyif verici olması	25	21,01
Bir kereden bir şey olmaz düşüncesi	6	5,04
Diğer	7	5,88

Araştırma konumuza yönelik veri elde etmek için Kişisel Bilgi Formu, Stres İle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği ve Beck Anksiyete Ölçeği kullanılmıştır. Beş sorudan oluşan kişisel bilgi formu oluşturulurken gerekli uzman görüşü ve onayı alınmıştır. Stres İle Başa Çıkma Tarzları ve Beck Anksiyete ölçekleri için ise gerekli kişilere e-mail yolu ile ulaşılarak gerekli izinler alınmıştır. Folkman ve Lazarus’un geliştirdiği, Şahin ve Durak’ın (1995) kısaltarak Türkçeye uyarladığı ölçek toplam 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin yapı geçerliği için uygulanan faktör analizi beş alt ölçeğin varlığını yansıtmıştır.

Araştırmanın verileri Kasım 2018 ve Aralık 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmada katılımcılara; bireylerin kişisel bilgilerini içeren Kişisel Bilgi Formu, ikinci aşamada Stresle Başa Çıkma Ölçeği, üçüncü aşamada ise Anksiyete Ölçeği bulunan formlar araştırmacılar tarafından yüz yüze ulaştırılmıştır.

Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırma kapsamına alınan bireylerden elde edilen verilerin istatistiksel olarak çözümlenmesinde Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 25.0 yazılımı kullanılmıştır. Katılımcıların cinsiyet ve sigara içme durumlarına göre dağılımı frekans analizi ile belirlenmiştir. Katılımcıların Stresle Başa Çıkma Envanteri ve Beck Anksiyete Envanteri puanlarına ait ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum puan gibi tanımlayıcı istatistikler gösterilmiştir.

Araştırmada kullanılan hipotez testlerinin belirlenmesi için katılımcıların Stresle Başa Çıkma Envanteri ve Beck Anksiyete Envanteri puanlarının normal dağılıma uyma durumları Kolmogorov-Smirnov testi, QQ plot grafiği ve çarpıklık-basıklık katsayıları ile incelenmiş ve normal dağılıma uyduğu saptanmıştır. Buna göre araştırmada parametrik hipotez testleri kullanılmıştır. Katılımcıların cinsiyetine ve sigara içme durumuna göre Stresle Başa Çıkma Envanteri ve Beck Anksiyete Envanteri puanlarının karşılaştırılmasında bağımsız değişken iki kategoriden oluştuğu için bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Stresle Başa Çıkma Envanteri ve Beck Anksiyete Envanteri puanları arasındaki korelasyonlar ise Pearson korelasyon analizi ile belirlenmiştir.

Tablo 1.'de araştırmaya dahil edilen bireylerin cinsiyet ve sigara içme durumlarına göre dağılımı verilmiştir. Tablo 1. incelendiğinde katılımcıların %50,0'sinin kadın, %50,0'sinin erkek olduğu, %68,40'nın evde sigara içtiği, %31,60'nın evde sigara içmediği, %47,60'nın sigara içtiği ve %52,40'nın sigara içmediği saptanmıştır. Sigara

içen katılımcıların %38,66'sının günlük 1-10 adet, %33,61'inin 11-20 adet ve %27,73'ünün günlük 21 adet ve üzeri sigara içtiği belirlenmiştir. Sigara içen katılımcıların %31,93'ü arkadaş ortamından dolayı, %36,13'ünün sıkıntı-stresten dolayı, %21,01'inin keyif verici olmasından dolayı sigaraya başladığı saptanmıştır.

Tablo 2. Katılımcıların Stresle Başa Çıkma Envanteri ve Beck Anksiyete Envanteri puanları (n=250)

	n	\bar{x}	s	Min	Max
Kendine güvenli yaklaşım	250	2,85	0,71	0	4
Çaresiz yaklaşım	250	1,52	0,63	0,25	3,5
Boyun eğici yaklaşım	250	1,28	0,67	0	3,5
İyimser Yaklaşım	250	2,41	0,81	0	4
Sosyal destek arama	250	2,31	0,76	0	4
Beck Anksiyete Ölçeği	250	14,84	12,09	0	56

Tablo 2.'de katılımcıların Stresle Başa Çıkma Envanteri ve Beck Anksiyete Envanteri puanlarına ait ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum puan gibi tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Tablo 2.'ye göre araştırmaya katılan bireylerin Stresle Başa Çıkma Envanterinde bulunan kendine güvenli yaklaşım alt boyutundan $\bar{x}=2,85$ puan, çaresiz yaklaşım alt

boyutundan $1,52\pm 0,63$ puan, boyun eğici yaklaşım alt boyutundan $1,28\pm 0,67$ puan, iyimser yaklaşım alt boyutundan $2,41\pm 0,81$ puan ve sosyal destek arama alt boyutundan $2,31\pm 0,76$ puan almıştır. Katılımcıların Beck Anksiyete Envanterinden $\bar{x}=14,84\pm 12,09$ puan aldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyetine göre Stresle Başa Çıkma Envanteri ve Beck Anksiyete Envanteri puanlarının karşılaştırılması (n=250)

	Cinsiyet	n	\bar{x}	s	t	p
Kendine güvenli yaklaşım	Kadın	125	2,83	0,71	-0,495	0,621
	Erkek	125	2,87	0,71		
Çaresiz yaklaşım	Kadın	125	1,61	0,66	2,387	0,018*
	Erkek	125	1,43	0,58		
Boyun eğici yaklaşım	Kadın	125	1,30	0,71	0,614	0,540
	Erkek	125	1,25	0,63		
İyimser Yaklaşım	Kadın	125	2,30	0,77	-2,193	0,029*
	Erkek	125	2,53	0,85		
Sosyal destek arama	Kadın	125	2,45	0,70	3,013	0,003*
	Erkek	125	2,17	0,80		
Beck Anksiyete	Kadın	125	16,54	12,98	2,246	0,026*
	Erkek	125	13,14	10,92		

* $p < 0,05$ (Bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır.)

Tablo 3.'te katılımcıların Cinsiyetine göre Stresle Başa Çıkma Envanteri ve Beck Anksiyete Envanteri puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin uygulanan bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 3. incelendiğinde, katılımcıların cinsiyetlerine göre Stresle Başa Çıkma Envanterinde bulunan kendine güvenli yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım alt boyutlarından aldıkları puanlara arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$). Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyetlerine göre Stresle Başa Çıkma Envanterinde bulunan çaresiz yaklaşım, iyimser yaklaşım ve sosyal destek arama alt

boyutlarından aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Kadın öğrencilerin çaresiz yaklaşım ve sosyal destek arama alt boyutlarından aldıkları puanlar erkek öğrencilere göre yüksek, iyimser yaklaşım alt boyutundan aldıkları puanlar ise düşük bulunmuştur. Araştırma kapsamına alınan bireylerin cinsiyetlerine göre Beck Anksiyete Envanterinden almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Kadın öğrencilerin Beck Anksiyete Envanteri puanları erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Tablo 4. Katılımcıların Sigara İçme Durumuna göre Stresle Başa Çıkma Envanteri ve Beck Anksiyete Envanteri puanlarının karşılaştırılması (n=250)

	Sigara içme	n	\bar{x}	s	T	p
Kendine güvenli yaklaşım	İçmeyen	131	2,83	0,72	-0,384	0,701
	İçen	119	2,87	0,70		
Çaresiz yaklaşım	İçmeyen	131	1,55	0,62	0,882	0,379
	İçen	119	1,48	0,64		
Boyun eğici yaklaşım	İçmeyen	131	1,30	0,69	0,552	0,581
	İçen	119	1,25	0,64		
İyimser Yaklaşım	İçmeyen	131	2,43	0,80	0,359	0,720
	İçen	119	2,39	0,84		
Sosyal destek arama	İçmeyen	131	2,33	0,75	0,333	0,739
	İçen	119	2,29	0,78		
Beck Anksiyete	İçmeyen	131	14,46	11,86	-0,523	0,601
	İçen	119	15,26	12,38		

(Bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır.)

Tablo 4.'te katılımcıların sigara içme durumlarına göre Stresle Başa Çıkma Envanteri ve Beck Anksiyete Envanteri puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin uygulanan bağımsız örneklem t testi sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 3. incelendiğinde, katılımcıların cinsiyetlerine göre Stresle Başa Çıkma Envanterinde bulunan kendine güvenli yaklaşım, çaresiz yaklaşım, boyun eğici yaklaşım, iyimser yaklaşım ve sosyal destek arama alt boyutlarından aldıkları puanlara arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Sigara içen ve içmeyen katılımcıların kendine güvenli yaklaşım, çaresiz yaklaşım, boyun eğici yaklaşım, iyimser yaklaşım ve sosyal destek arama alt boyutlarından aldıkları puanlar benzerdir.

Katılımcıların sigara içme durumlarına göre Beck Anksiyete Envanteri puanlarının karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar incelendiğinde, sigara içen ve içmeyen katılımcıların Beck Anksiyete Envanteri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0,05$).

Tablo 5. Sigara içen ve içmeyen katılımcıların Stresle Başa Çıkma Envanteri ve Beck Anksiyete Envanteri puanları arasındaki korelasyonlar (n=250)

		Beck Anksiyete		
		İçmeyen	İçen	Toplam
Kendine güvenli yaklaşım	r	-0,232	-0,499	-0,359
	p	0,008*	0,000*	0,000*
Çaresiz yaklaşım	r	0,459	0,458	0,456
	p	0,000*	0,000*	0,000*
Boyun eğici yaklaşım	r	0,432	0,256	0,348
	p	0,000*	0,005*	0,000*
İyimser Yaklaşım	r	-0,218	-0,468	-0,343
	p	0,013*	0,000*	0,000*
Sosyal destek arama	r	-0,164	-0,107	-0,136
	p	0,061	0,246	0,031*

* $p<0,05$ (Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır)

Tablo 5. Sigara içen ve içmeyen katılımcıların Stresle Başa Çıkma Envanteri ve Beck Anksiyete Envanteri puanları arasındaki ilişkinin saptanması için uygulanan Pearson testi sonuçları gösterilmiştir.

Sigara içmeyen katılımcıların Beck Anksiyete Envanteri puanları ile Stresle Başa Çıkma Envanterinde bulunan kendine güvenli yaklaşım ve iyimser yaklaşım puanları arasında negatif yönlü, çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım puanları arasında ise pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı korelasyonlar bulunduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Buna göre katılımcıların Beck

Anksiyete Envanteri puanları arttıkça, kendine güvenli yaklaşım ve iyimser yaklaşım puanları azalmakta, çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım puanları artmaktadır.

Sigara içen katılımcıların Beck Anksiyete Envanteri puanları ile Stresle Başa Çıkma Envanteri puanları arasındaki ilişkiler incelendiğinde; anksiyete puanları ile kendine güvenli yaklaşım ve iyimser yaklaşım puanları arasında negatif yönlü, çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım puanları arasında ise pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı korelasyonlar bulunduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Bu sonuçlar doğrultusunda sigara

içen katılımcıların Beck Anksiyete Envanteri puanlarının artması sonucunda kendine güvenli yaklaşım ve iyimser yaklaşım puanlarının azaldığı, çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım puanları arttığı görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada sigara kullanan ve kullanmayan bireylerin anksiyete düzeyleri ile stresle başa çıkma tarzları arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu bölümde bulgular doğrultusunda elde edilen veriler tartışılacaktır. Araştırmamızda elde edilen verilerin sonuçları doğrultusunda cinsiyete göre kadın öğrencilerin çaresiz yaklaşım ve sosyal destek arama alt boyutlarından aldıkları puanlar erkek öğrencilere göre yüksek, iyimser yaklaşım alt boyutundan aldıkları puanlar ise düşük bulunmuştur. Aynı zamanda kadın öğrencilerin Beck Anksiyete Envanteri puanları erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Sigara içmeyen katılımcıların Beck Anksiyete Envanteri puanları arttıkça, kendine güvenli yaklaşım ve iyimser yaklaşım puanları azalmakta, çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım puanları artmaktadır. Sigara içen katılımcıların Beck Anksiyete Envanteri puanlarının artması sonucunda kendine güvenli yaklaşım ve iyimser yaklaşım puanlarının azaldığı, çaresiz yaklaşım ve boyun eğici yaklaşım puanları arttığı görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre Şahin (1995), Öz (2017), Kelleci ve ark. (2012) yapmış oldukları çalışmada güvenli yaklaşım ve iyimser yaklaşım puanlarının azalması; çaresiz ve boğun eğici durumların puanları ise arttığı sonucunun desteklediği görülmüştür. Sigara maddi ve manevi olmak üzere fizyolojik ve psikolojik bir zarardır. Bu nedenden ötürü sigara ile ilgili bilgilendirme eğitimleri

artmalıdır. Kadınların anksiyete düzeylerinin erkeklere göre yüksek olmasındaki en önemli etken de toplumda kadınların daha geri plana atılmasıdır (Tyas, 1998). Kadınlar, toplum tarafından baskı gördükleri için birçok durumda problemlerini dile getirmekte zorluk çekmekte ve bu nedenle kaygı düzeyleri artmaktadır. (Bal, 2010). Bu durum ise anksiyete (kaygı) düzeylerinin artmasına neden olmaktadır. Toplum içinde kadınlara da söz verilir ve problemleri dinlenirse anksiyete düzeylerinde azalma gözlemlenebilir. Aynı şekilde kadın öğrencilerin çaresiz yaklaşım ve sosyal destek arama alt boyutlarından aldıkları puanların erkek öğrencilere göre yüksek, iyimser yaklaşım alt boyutundan aldıkları puanların ise düşük olmasını kadının geri plana atılma durumunun ağırlıklı olduğu söylenebilir. Kadınların strese maruz kalmasının erkeklere göre daha yüksek olduğunu sonucuna ulaşılabilir. Bu durumun toplumdaki cinsiyet eşitsizliğine bağlı olarak geliştiğini söylenebilir (Öztürk, 2018).

Günümüzde stres ile başa çıkma, sigara tüketimi ve anksiyete hakkında bilgilendirmeler arttıkça insanlar bu gibi durumlar karşısında bilinçli olacak ve daha kontrollü adımlar atabilecektir. Atılacak bu adımlar sigara kullanımından başlayarak diğer bağımlılıkların azaltılması ve bu sayede insanların hayat standartlarının yükseltilmesinde rol oynayabilir. Bilgilendirme yolları olarak şuan var olan kamu spotlarının artırılması ve geliştirilmesi, sosyal öğrenmenin önüne geçmek için çocukların bulunduğu yerlerde sigara kullanımının azaltılması, dumansız hava sahalarının artırılması, stres ve stresle başa çıkma yollarıyla ilgili herkesin kolaylıkla erişebileceği bilgilendirici seminerler yapılmasıdır.

Kaynaklar

- Bal, U. (2010). Anksiyete Bozukluklarında Cinsiyete Göre Semptom Farklılıkları. (Yayımlanmamış Tıpta Uzmanlık Tezi). Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana bilim Dalı. Adana.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (2. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- De Vaus, D.A. (2001) *Research Design in Social Research*, Sage Publications, London.
- Evren, C. (2010). Sosyal Anksiyete Bozukluğu Ve Alkol Kullanım Bozuklukları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, 2(4), 473-515.
- Folkman, S., Lazarus, R.S. (1988). Coping As A Mediator of Emotion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(3), 466-475.
- Kasatura, İ. (1998). *Gençlik ve Bağımlılık*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kassel, J. D., Stroud, L. R., Paronis, C. A. (2003). Smoking, stress, and negative affect: Correlation, causation, and context across stages of smoking. *Psychological Bulletin*; 129: 270-304.
- Kelleci, M., Gölbaşı, Z., İnal, S., Kavakcı, Ö. (2012). Sigara İçen Ve İçmeyen Üniversite Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Tarzları: Cinsiyetin Etkisi. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*; 34, 9-16.
- Öz, S. (2017). Sigara Kullanan Bireyler İle Kullanmayan Bireylerin Stresle Başa Çıkma Becerileri Ve Anksiyete Düzeylerinin İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 64.
- Öztürk, A. (2018). Üniversite Öğrencisi Kadın Ve Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Algısının Anksiyete Ve Öfke Düzeyleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, KKTC.
- Sezer, E. (1992). Sigara Kullanımı ve Gençler: Sigara Alarmı. Türkiye: Halk Sağlığı Derneği Sigarayla Mücadele Kolu. 25-36.
- Şahin, N. H., ve Durak, A. (1995). Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği: Üniversite öğrencileri için uyarlanması. *Psikoloji Dergisi*, 10(34), 56-73.
- Tyas, S. L., Pederson, L. L. (1998). Psychosocial factors related to adolescent smoking: a critical review of the literature. *Tob Control*; 7: 409-20.
- Yazıcı, F. (2007). Genç Yetişkinlerde Sigara İçme Stres Ve Başa Çıkma Becerileri. *Kriz Dergisi*, 18.
- Yıldırım, İ. (1997). Sigara, Alkol Ve Uyuşturucu Kullanan Üniversite Öğrencilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*; 13, 147-155.

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

An Examination Of The Link

Between Neuroticism, Victim Sensitivity and Forgiveness Among University Students

Işıl ÇOKLAR¹, Ali DÖNMEZ²

Abstract: The purpose of the study is to examine the relationship between neuroticism and willingness to forgive and to explore the mediating role of justice sensitivity in this relationship. Demographic form, Willingness to Forgive Scale, Justice Sensitivity Scale-Victim Form and Big Five Personality Inventory-Short Form were completed by 466 undergraduate students. The results of the hierarchical regression analyses revealed that justice sensitivity fully mediated the relationship between neuroticism and willingness to forgive. The results were discussed along with the literature findings, the strengths, and limitations of the study, suggestions for future researches and practical implications.

Keywords: Forgiveness, neuroticism, justice sensitivity, victim sensitivity

Üniversite Öğrencilerinde Duygusal Tutarsızlık, Mağdur Duyarlılığı ve Bağışlama Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Özet: Bu çalışmanın amacı duygusal tutarsızlık ile bağışlama istekliliği arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu ilişkide adalet duyarlılığının aracı rolünü araştırmaktır. Katılımcılar 466 üniversite öğrencisinden oluşmakta olup, veriler demografik bilgi formu, Bağışlama İstekliliği Ölçeği, Adalet Duyarlılık Ölçeği Mağdur Duyarlılığı Formu, Beş Faktör Kişilik Envanteri, Kısa Formu ile toplanmıştır. Hiyerarşik regresyon analizi sonuçları adalet duyarlılığın duygusal tutarsızlık kişilik değişkeni ile bağışlama arasındaki ilişkide tam aracılık rolü üstlendiğini ortaya koymuştur. Bulgular, alan yazın çerçevesinde değerlendirilmiş, araştırmanın güçlü ve sınırlı yönleri üzerinde durularak gelecekte konuyla ilgili gerçekleştirilebilecek çalışmalar ve bu araştırmanın olası pratik doğurguları kapsamında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bağışlama, duygusal tutarsızlık, adalet duyarlılık, mağdur duyarlılığı

¹Dr., İstanbul Şehir Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İstanbul-Türkiye. E-mail: isilcoklar@sehir.edu.tr

²Prof.Dr., Çankaya Üniversitesi Psikoloji Bölümü, Ankara-Türkiye. E-mail: adonmez@cankaya.edu.tr

Address of correspondence/ Yazışma adresi: Dr. Işıl Çoklar, İstanbul Şehir Üniversitesi Psikoloji Bölümü, İstanbul-Türkiye. E-mail: isilcoklar@sehir.edu.tr

Date of received/ GelişTarihi: 20.06.2019, **Date of acceptance/ Kabul Tarihi:** 26.07.2019

Citing/ Referans Gösterimi: Çoklar, I. & Dönmez, Ali., (2019). An Examination Of The Link Between Neuroticism, Victim Sensitivity and Forgiveness Among University Students. *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 1(2): 108-115 doi: 10.35365/ctjpp.1.13

Introduction

Forgiveness, a multidimensional construct, has been defined in a variety of ways; however, theorists don't have a consensus on a clear definition. For example, Worthington (1998) defined forgiveness as "a motivation to reduce the avoidance of and withdraw from a person who has hurt us, as well as the anger, desire for revenge, and urge to retaliate against that person". (McCullough, Pargament & Thoresen, 2000) have defined forgiveness as an intraindividual, prosocial change toward a perceived transgressor that is situated within a specific interpersonal context. (Berry, Worthington, Parrott, O'Connor & Wade, 2001) described forgiveness as a disposition.

Forgiveness has been described in terms of forgiveness of self and forgiveness of others, both aspects being related to feelings of well-being (Ross, 2004). The benefits of forgiveness on physical health (Berry, 2001) and mental health (Maltby, Day, & Barber, 2004) have been examined in multiple studies, as has the connection to personality type. In terms of physical well-being, Witvliet, Phipps, Feldman, and Beckham (2004) found a strong association between lowered physiological reactivity and forgiving imagery. Besides, forgiveness has been found to mediate the effects of stress (Friedberg, Adonis, Von Bergen & Suchday, 2005), a condition frequently associated with negative mental health consequences.

A body of research on forgiveness focuses on people's tendency, willingness or capacity to forgive themselves or others. However, forgiveness is a complex process involving interpersonal and intrapersonal dimensions (Tangney, Boone & Dearing, 2005). Within the framework of intrapersonal processes, personality traits are of great importance. Examining different personality traits' impacts on interpersonal relations is necessary for both theoretical and practical reasons. On the theoretical level, it is essential, for instance, to understand how personality has an impact on the decision to forgive or to seek revenge. Because some aspects of personality can make us more sensitive about violations and some of them can ease to tolerate negative behaviors of others. On the practical level, especially for practitioners who give therapies and conduct intervention programs, it is important to know how to consider the client's traits in the process of choosing and adapting a specific method (Mullet., 2003) argued the importance of measuring the impact of different personality measures on forgiveness and related concepts. After making a study of the literature, we decided to focus on neuroticism, which seems to have a significant correlation with the willingness to forgive and "victim sensitivity as an important individual difference in interpersonal relationships.

In the process of getting more autonomous and more social at the same time, university students are starting to encounter many problems at the interpersonal level. Considering the importance of social relationships in this process, we decided to conduct our research with a sample consisting of university students. Besides being a barrier in terms of representing the general society, we thought that choosing a specific group similar in socio-demographic characteristics could give us a clear picture of the construct of forgiveness, which we try to examine at a theoretical level.

Neuroticism and Forgiveness

Worthington's (1998) assertion that Neuroticism is an inhibitory characteristic of forgiveness has received empirical support (Ashton et al., 1998; Walker & Gorsuch, 2002). Angry hostility as an important facet of Neuroticism has been implicated as a consistent barrier to forgiveness (Kaplan, 1992; McCullough, Bellah, Kilpatrick, & Johnson, 2001). The five-factor model of personality has received some attention in previous studies of forgiveness. In a review of these studies, (Mullet, 2005) showed correlations between enduring resentment and neuroticism ranging from .24 to .39. People high in Neuroticism frequently have a negative affect, instability of affect, and greater sensitivity to negative events. Neuroticism, along with negative affectivity, also predisposes people to be easily offended and angered (Berkowitz, 1990; Caprara, Barbaranelli, & Comrey, 1992; Caprara, Manzi, & Perugini, 1992; Martin & Watson, 1997) and, thus, they may score higher in vengefulness, higher in victim sensitivity and lower in forgivingness.

Victim Sensitivity and Forgiveness

Studies in the area of social justice confirms the existence of stable individual differences in sensitivity to justice issues (Dar & Resh, 2001; Lovas & Wolt, 2002; Schmitt, 1996; Schmitt, Gollwitzer, Maes, & Arbach, 2005; van den Bos, Maas, Waldring & Semin, 2003; Schmitt, Neumann & Montada, 1995) proposed the concept of justice sensitivity. They argue that (a) individuals differ in how readily they perceive injustice and how strongly they react to injustice, (b) these individual differences in the perceptions of and reactions to injustice are generalized across types of injustice, and (c) the differences are stable across time. Their assumptions were supported by several studies (Schmitt, 1996; Schmitt, Baumert, Gollwitzer & Maes, 2010; Schmitt, Gollwitzer, Maes & Arbach, 2005). Researchers claimed that Justice Sensitivity (JS) may be considered a personality trait reflecting the importance of justice issues in people's everyday lives (Baumert, Gollwitzer, Staubach & Schmitt, 2011). Studies revealed that persons high in JS tend to perceive injustice more frequently, ruminate about it, and react to it with stronger emotions compared to persons low in JS (Schmitt, Neumann, & Montada, 1995). These persons also tend to take steps to restore justice such as protesting against injustice (Mohiyeddini & Schmitt, 1997; Schmitt, 1996; Schmitt & Mohiyeddini, 1996) and punishing perpetrators even at their own expense (Fetchenhauer & Huang, 2004).

Four facets of the concept were differentiated: victim sensitivity, observer sensitivity, beneficiary sensitivity, and perpetrator sensitivity (Gollwitzer, Schmitt, Schalke, Maes, & Baer, 2005). Several studies have shown that observer, beneficiary, and perpetrator sensitivity are highly correlated with each other and only weakly correlated with victim sensitivity (Schmitt, 2005; Schmit., 2010). Observer-, beneficiary-, and perpetrator-sensitive individuals seem to be primarily concerned with justice for others. By contrast, victim-sensitive people seem to have a predominant interest in justice for themselves (Thomas, Baumert & Schmitt, 2012). (Gollwitzer and Rothmund., 2009) tried to understand how victim sensitivity emerges and stabilizes. Researchers developed a model aiming to explain why some people are more sensitive about victimization.

According to SeMI (sensitivity to mean intentions) model (Gollwitzer & Rothmund; Gollwitzer., 2013) victim sensitive people have a fear of being exploited and they are sensitive to cues associated with untrustworthiness. Several studies found that persons high in victim sensitivity are more sensitive to cues of untrustworthiness (Gollwitzer., 2009, 2012), more likely to behave aggressively (Bondü and Krahe, 2014) and destructively if there is a risk of being exploited (Schmitt & Mohiyeddini, 1996; Mohiyeddini & Schmitt, 1997, Schmitt & Dörfel, 1999). Victim sensitive individuals make more egoistic choices in social dilemma situations (Fetchenhauer & Huang, 2004), and are less willing to help others (Gollwitzer., 2005). Moreover, victim sensitivity is positively associated with self-related concerns such as jealousy, neuroticism, vengeance, and paranoia (Schmitt, Baumert, Gollwitzer, & Maes, 2010; Schmitt., 2005), and to antisocial, egoistic, and uncooperative behavioral tendencies. (Gollwitzer, Schmitt, Schalke, Maes, & Baer, 2005; Faccenda, Pantaléon, & Reynes, 2009).

Interpersonal hurts are often perceived as unfair, immoral, or unjustified and an unresolved transgression may create a so-called “injustice gap” (Exline., 2003). (As Schmitt 2009, 2010) argued, justice sensitivity from the victim’s perspective represents a mixture of genuine concern for justice along with intolerance regarding its violation as well as a strong motive for self-protection. Therefore, victim-sensitive persons may try to prevent future maltreatment or exploitation, which taps into the justice motive as well as self-related concerns and the need for self-protection, which strongly predict unforgiving reactions to interpersonal transgressions (Gerlach, Allemand, Agroskin & Denissen, 2012).

Neuroticism and Victim Sensitivity

Schmitt (2005) correlated the justice sensitivity scales with measures of the domain factors of the Five-Factor Model (FFM; openness, conscientiousness, extraversion, agreeableness, and neuroticism) of Personality (Costa & McCrae, 1985). Although correlations between the justice sensitivity scales and the personality scales tended to be low, some correlations were significant. When the FFM factors were measured with the NEO-FFI (Borkenau & Ostendorf, 1993), the correlations among victim, observer, and beneficiary sensitivity with neuroticism were .36, .20, and .16, respectively. Also, victim and beneficiary sensitivity had correlations of -.19 and .19 with agreeableness, respectively. Finally, observer sensitivity correlated significantly (.28) with openness. It seems that within personality traits neuroticism is the strongest predictor of victim sensitivity. (Schmit, 2008) indicated that neuroticism is correlated with skepticism and fear of being exploited and thus neuroticism has a high correlation level with victim sensitivity.

Victim sensitivity as a mediator

The main purpose of the current research is to understand some specific personality traits’ impact on the willingness to forgive. Theoretical perspectives should be supported by empirical findings in order to shed light on practices in the field, especially for the practitioners working in the area of restorative justice and conducting counseling programs.

Considering findings demonstrating the relationships of neuroticism, forgiveness, and victim sensitivity variables,

which have been proved by previous studies above, neuroticism may influence the willingness to forgive via victim sensitivity. In this study, it was hypothesized that as neuroticism increases the willingness to forgive may decrease or vice versa and that justice sensitivity may have a mediating role in this relationship.

This study poses the following hypotheses:

Hypothesis 1 Neuroticism is negatively associated with willingness to forgive

Hypothesis 2 Neuroticism is positively associated with victim sensitivity.

Hypothesis 3 Victim sensitivity is negatively associated with the willingness to forgive.

Hypothesis 4 Victim sensitivity mediates the link between neuroticism and willingness to forgive

Method

Participants

The participants were 466 university students (53 % were female) enrolled in various undergraduate programs in two different universities in Izmir. Of the participants 55 % were studying Social Sciences and Humanities (History, Philosophy, etc.), 45 % were studying Natural Sciences (Physics, Medicine, etc.). The mean age of female participants was 21,25 (S=2.34) and the mean age of male participants was 20,61 (S=1.86).

Instruments

Willingness to Forgive Scale (DeShea, 2003): The tendency to forgive was measured using the translated Turkish version of Willingness to Forgive Scale (Coklar, 2015). The scale consists of 12 short scenarios related to injustices rendered by a stranger, boss, significant other, family member, and close friend. Each scenario was presented on a five-point Likert-type scale with anchors 1: I would be willing to forgive and 5= I would not be willing to forgive. The total score can range from 5 to 60; a higher score indicates stronger feelings on willingness to forgive. Cronbach alpha was reported as .91 by (DeShea, 2003). Results of the adaptation study with the participation of 151 university students revealed that Cronbach alpha is .83 and item-total correlations are between .30 and .60. Exploratory factor analyses showed that the scale is a unidimensional measure with an overall explained variance of 39%. Factor loadings of the scale items ranged from .39 to .70. Confirmatory factor analysis indicated that the model fits the data well ($\chi^2(54, N=151)=83.06$, $p<.05$, $GFI=.92$, $AGFI=.90$, $NFI=.92$, $CFI=.94$, $RMSEA=.06$). Internal consistency reliability was .83. In the present study, Cronbach’s α was .78.

The Justice Sensitivity Scale-Victim Form: Justice Sensitivity Inventory includes four questionnaire scales measuring victim, observer, beneficiary, and perpetrator sensitivity. Each scale contains ten items that are answered on a 6-point rating scale ranging from 0 (not at all) to 5 (exactly). In the present study, the participants adopted the perspective of victims, hence the “JS-victim” scale was used. Higher scores indicate higher justice sensitivity as victims. Cronbach alpha coefficient of the scale was reported as .96. Turkish adaptation of the scale had been done (Coklar, 2015). Exploratory factor analyses showed that the scale is a unidimensional measure with an overall explained variance of 39%.

Factor loadings of the scale items ranged from .45 to .70. Confirmatory factor analysis indicated that the model data fit was at an acceptable level ($\chi^2(33, N=151)=64.01$, $p<.001$, GFI=.92, AGFI=.87, NNFI=.86, CFI=.90, RMSEA=.08) The Cronbach alpha coefficient of the scale was found .82 and item-total correlations were between .30 and .60. In the present study, Cronbach's α was .79.

Big Five Personality Inventory Short Form: The 44-item Big Five Inventory (BFI; Benet-Martinez & John, 1998) was administered to assess five personality dimensions – neuroticism, extraversion, openness, agreeableness, and conscientiousness. Ratings are indicated on a scale from 1 (disagree strongly) to 5 (agree strongly) for each item. The scale was adapted into Turkish (Sumer, Lajunen, and Ozkan, 2005). who reported Cronbach's Alpha reliabilities ranging from .64 to .77. The coefficients of Alpha were .62, and .78, respectively, in the data set used in this study.

Procedure and Data Analysis

Firstly permission of the Ethics Committee of Ankara University was obtained. Then the permission of the departments was obtained and the administration of the scales was conducted. Participants were informed of the purpose and the voluntary nature of the study. Anonymity was ensured for all responses given. Participants signed a consent form and returned the completed survey to the researcher. Self-report questionnaires were administered in quiet classroom settings.

Four hundred and seventy-one students participated in the study. However, 5 students were excluded from the study because they were found to produce extreme scores. Therefore, the data obtained from 466 students were statistically analyzed.

Pearson correlation coefficient and hierarchical regression analyses were used to determine the relationships among personality traits, justice sensitivity, and willingness to forgive. To test whether justice sensitivity mediated the link between neuroticism and willingness to forgive with hierarchical regression analyses, (Baron and Kenny's 1986). recommendations were followed.

Results

Descriptive Data and Inter-Correlations

The means, descriptive statistics, inter-correlations and internal consistency coefficients of the variables used in the study are indicated in Table 1. There are significant correlations between neuroticism, justice sensitivity, and willingness to forgive.

Hypothesis 1 Neuroticism is negatively associated with willingness to forgive

Hypothesis 2 Neuroticism is positively associated with justice sensitivity.

Hypothesis 3 Justice sensitivity is negatively associated with the willingness to forgive.

Hypothesis 4 Justice sensitivity mediates the link between neuroticism and willingness to forgive

Testing the Mediating Role of Justice Sensitivity in the Relationship Between Neuroticism and Willingness to Forgive

Following the steps of the mediation procedure, firstly it was verified that neuroticism and justice sensitivity were positively related ($\beta = .19$, $t = 4.04$, $p<.01$). Then it was verified that justice sensitivity and willingness to forgive revealed a negative relationship ($\beta = -.21$, $t = -.438$, $p<.01$). To test the third and last steps of the mediation procedure, a hierarchical regression analysis was done. The results of the hierarchical regression analysis demonstrated that neuroticism was negatively associated with willingness to forgive ($\beta = -.13$, $t = -1.97$, $p < .01$). However, when victim sensitivity and neuroticism were taken together in the regression analysis, the significance of the relationship between neuroticism and willingness to forgive ($\beta = -.10$, $t = -1.48$, $p<.01$) decreased, yet the relationship between neuroticism and willingness to forgive was significant. According to (Baron and Kenny 1986), this result indicated partial mediation. Therefore, it can be said that victim sensitivity partially explains the relationship between neuroticism and willingness to forgive (Sobel, 1982) $z = 2.95$; $p <.01$. The results are presented in Table 2 and Fig. 1.

To test the mediator role of justice sensitivity in the relationship between neuroticism and willingness to forgive the mediation procedures were followed again. Firstly it was verified that neuroticism and justice sensitivity were positively related ($\beta = .21$, $t = 4.46$, $p<.01$). Then it was verified that justice sensitivity and willingness to forgive revealed a negative relationship ($\beta = -.29$, $t = -6.20$, $p<.01$). To test the third and last steps of the mediation procedure, a hierarchical regression analysis was done. The results of the hierarchical regression analysis demonstrated that neuroticism was negatively associated with willingness to forgive ($\beta = -.13$, $t = -1.97$, $p < .01$). However, when justice sensitivity and neuroticism were taken together in the regression analysis, the significance of the relationship between neuroticism and willingness to forgive ($\beta = -.10$, $t = -1.48$, $p<.01$) disappeared. According to (Baron and Kenny, 1986) this result indicated a full mediation. Therefore, it can be said that justice sensitivity explains the relationship between neuroticism and willingness to forgive (Sobel, 1982) $z = 2.95$; $p <.01$. The results are presented in Table 1,2 and Fig. 1.

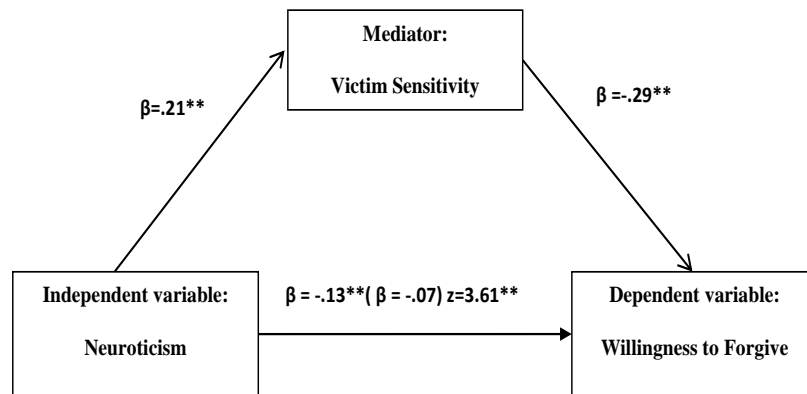
Table 1: Descriptive statistics, Cronbach's alpha coefficients, and inter-correlations of the variables Testing the Mediating Role of Justice Sensitivity in the Relationship Between Neuroticism and Willingness to Forgive

Variables	1	2	3
1. Justice Sensitivity	-		
2. Willingness to Forgive	-.301**	-	
3. Neuroticism	.209**	-.127**	-
Mean	40.92	32.60	22.35
Standard deviation	8.08	10.38	5.65
Cronbach's α	.79	.78	.74

** $p<.01$

Table 2: Hierarchical regression results indicating the mediating role of justice sensitivity in the relationship between neuroticism and willingness to forgive

Dependent Variable	Independent Variables	R ²	R ² change	F change	β	T
Justice sensitivity	Neuroticism.	.04	.04	19.93**	.21**	4.46
Willingness to Forgive	Neuroticism.	.02	.02	6.92**	-13**	-1.97
1.Step	Neuroticism.	.10	.08	38.43**	-.07	-1.48
2.Step	Justice Sensitivity				-.29**	-6.20

** $p < .01$ Figure 1: Standardized regression coefficients for the relationship between neuroticism and willingness to forgive as mediated by justice sensitivity. The standardized regression coefficient between neuroticism and willingness to forgive, controlling for justice sensitivity, is in parentheses. ** $p < .01$

Discussion

The purpose of the current research was to examine the relationships between neuroticism, willingness to forgive, and victim sensitivity. The relationship between neuroticism and willingness to forgive was fully mediated by victim sensitivity. In other words, as neuroticism increases in this model, victim sensitivity increases, willingness to forgive decreases. People who have higher levels of neuroticism are more likely to be high in justice sensitivity and less likely to be high in willingness to forgive. This finding indicates that justice sensitivity is an important factor in the relationship between neuroticism and willingness to forgive. People with high levels of neuroticism may be more inclined to be sensitive to unjust events towards themselves and to have vengeful thoughts and actions, which cause unforgiving attitudes and affect general well-being negatively. A lot of research findings can be seen in literature proving the high correlation between neuroticism and the tendency to forgive (Ashton., 1998; Berry., 2001; McCullough., 2001; Mc-Cullough & Hoyt, 1999). Authors addresses the fact that people high in neuroticism have a temper which changes quickly and due to their sensitiveness they cannot forgive easily (Ashton., 1998; Berry., 2001; McCullough & Hoyt, 1999) The mediator role of justice sensitivity in the relationship between neuroticism and willingness to forgive shows that this relation emerges via justice sensitivity. (Schmitt, 2008) indicated that neuroticism is correlated with skepticism and fear of being exploited and thus

neuroticism has a high correlation level with victim sensitivity.

Despite the existence of numerous research in the area of interpersonal forgiveness, it would be beneficial to continue the research in new directions. Considering the cultural differences, age-related differences the impact of the situational factors are of great importance in terms of understanding the complex nature of forgiveness. For further studies, it is recommended to work with different samples representing general society. The current study was conducted with participants who are university students and living in the same city, which can be seen as a bias in terms of the socio-demographic characteristics.

Forgiveness has significant implications in the areas of health and justice since it correlates with physical and psychological wellbeing (Berry & Worthington, 2011) and reconciliation (North, 1987) which can be linked to restorative justice. According to (Tony F. Marshall's 1996) definition "Restorative justice is a process whereby all the parties with a stake in a particular offense come together to resolve collectively how to deal with the aftermath of the offense and its implications for the future" (Braithwaite, 1999). The fundamental premise of the restorative justice paradigm is that crime is a violation of people and relationships (Zehr, 1990) rather than merely a violation of the law. The most appropriate response to criminal behavior, therefore, is to repair the harm caused by the wrongful act (Law Commission, 2000). As such, the criminal justice system should provide those most closely affected by the crime (the

victim, the offender, and the community) an opportunity to come together to discuss the event and attempt to arrive at some type of understanding about what can be done to provide appropriate reparation (Latimer, Dowden, Muise, 2005). Reconciliation, as a legal foundation, can be valued as an instrument of restorative justice, which has been defined as a method functioning in the hands of the criminal justice system without executing investigation and judgment processes due to the decision of the victim whose harm is compensated by other ways except for judiciary. The main goal of the institution is to reconstruct social peace which has been harmed by a criminal act (Yaşar, Gökcan, Artuç, 2010). Thus, people with higher tendencies to forgive can tolerate and compensate for the harm more easily. Karremans and VanLange (2004) found that forgiving people are less aggressive towards the offender and more willing to cooperate. There are also findings proving that in close relationships people with higher tendencies to forgive are experiencing higher relationship satisfaction, trust and commitment comparing those with lower tendencies to forgive (Fincham & Beach, 2002; Gordon, Hughes, Tomcik, Dixon, & Litzinger, 2009; McCullough., 1998). Forgiveness also plays an important role in the restoration of a relationship (Paleari, Regalia

& Fincham, 2005; Tsang, McCullough & Fincham, 2006; Vasalou, Hopfensitz & Pitt, 2008). In conclusion, understanding and adopting the intervention perspectives based upon forgiveness would be beneficial in terms of reconciliation processes

Another practical implication of forgiveness studies can be essential for therapists. In the therapeutic process, it could be helpful to know to what extent the personality characteristics of the client is important when trying to solve problems related to interpersonal relationships. Considering its important effects in the area of health (Lawler, Younger, Piferi, Billington, Jobe Edmondson, & Jones 2005; Friedberg, Suchday & Shelov, 2007; Friedberg, Adonis, Von Bergen & Suchday, 2005; Harris, Luskin, Norman, Standard, Bruning, Evans & Thoresen, 2006), forgiveness have also benefits in clinical practices. Forgiveness increases the degree of wellbeing and life satisfaction (Ysseldy., 2007). That is why in recent years forgiveness based intervention programs were developed and used effectively (Fitzgibbons, 1986; Enright, 1998; Hope, 1987; Worthington ve Diblasio, 1990; Maugerve ark., 1992; Enright, 1996). Forgiveness has significant implications both in the areas of health and justice, for this reason, empirical studies aiming to understand this complicated construct are of great importance.

References

- Ashton, Michael C., Sampo V. Paunonen, Edward Helmes, and Douglas N. Jackson. (1998). "Kin altruism, reciprocal altruism, and the Big Five personality factors." *Evolution and Human Behavior* 19, 4, 243-255.
- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of personality and social psychology*, 51(6), 1173-1182.
- Baumert, A., Gollwitzer, M., Staubach, M., & Schmitt, M. (2011). Justice sensitivity and the processing of justice-related information. *European Journal of Personality*, 25(5), 386-397.
- Baumert, A., Otto, K., Thomas, N., Bobocel, D. R., & Schmitt, M. (2012). Processing of unjust and just information: Interpretation and memory performance related to dispositional victim sensitivity. *European Journal of Personality*, 26(2), 99-110.
- Benet-Martinez, V., & John, O. P. (1998). Los Cinco Grandes across cultures and ethnic groups: Multitrait multimethod analyses of the Big Five in Spanish and English. *Journal of personality and social psychology*, 75(3), 729.
- Berry, J. W., & Worthington Jr, E. L. (2001). Forgiveness, relationship quality, stress while imagining relationship events, and physical and mental health. *Journal of Counseling Psychology*, 48(4), 447.
- Berry, J. W., Worthington, E. L., Parrott, L., O'Connor, L. E., & Wade, N. G. (2001). Dispositional forgiveness: Development and construct validity of the Transgression Narrative Test of Forgiveness (TNTF). *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(10), 1277-1290.
- Bondü, R., & Krahé, B. (2015). Links of justice and rejection sensitivity with aggression in childhood and adolescence. *Aggressive behavior*, 41(4), 353-368.
- Braithwaite, J. (1999). Restorative justice: Assessing optimistic and pessimistic accounts. *Crime and justice*, 25, 1-127.
- Brose, L. A., Rye, M. S., Lutz-Zois, C., & Ross, S. R. (2005). Forgiveness and personality traits. *Personality and Individual Differences*, 39(1), 35-46.
- Çoklar, I. (2015). The relationship between personality characteristics and the tendency to forgive on the basis of vengeance and justice sensitivity motives, Unpublished Ph.D. Thesis, Ankara University.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). Four ways five factors are basic. *Personality and individual differences*, 13(6), 653-665.
- Dar, Y., & Resh, N. (2001). Exploring the multifaceted structure of sense of deprivation. *European Journal of Social Psychology*, 31(1), 63-81.
- DeShea, L. (2003). A Scenario-Based Scale of Willingness to Forgive. *Individual Differences Research*, 1 (3), 201-217.
- Enright, R. D. (1996). Counseling within the forgiveness triad: On forgiving, receiving forgiveness, and self-forgiveness. *Counseling and Values*, 40(2), 107-126.
- Enright, R. D., Freedman, S., & Rique, J. (1998). The psychology of interpersonal forgiveness. In R.D. Enright, & J. North (Eds), *Exploring forgiveness* (pp.46-62) The University of Wisconsin Press.
- Exline, J. J., Worthington, E. L., Hill, P., & McCullough, M. E. (2003). Forgiveness and justice: A research agenda for social and personality psychology. *Personality and social psychology Review*, 7(4), 337-348.
- Faccenda, L., Pantaléon, N., & Reynes, E. (2009). Significant predictors of soccer players' moral functioning from components of contextual injustice, sensitivity to injustice and moral atmosphere. *Social Justice Research*, 22(4), 399-415.
- Fetchenhauer, D., & Huang, X. (2004). Justice sensitivity and distributive decisions in experimental games. *Personality and Individual Differences*, 36(5), 1015-1029.
- Fincham, F. D., & Beach, S. R. (2002). Forgiveness in marriage: Implications for psychological aggression and constructive communication. *Personal Relationships*, 9(3), 239-251.
- Fitzgibbons, R. P. (1986). The cognitive and emotive uses of forgiveness in the treatment of anger. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 23(4), 629.

- Friedberg, J. P., Adonis, M. N., Von Bergen, H. A., & Suchday, S. (2005). September 11th related stress and trauma in New Yorkers. *Stress and Health*, 21(1), 53-60.
- Friedberg, J. P., Suchday, S., & Shelov, D. V. (2007). The impact of forgiveness on cardiovascular reactivity and recovery. *International Journal of Psychophysiology*, 65(2), 87-94.
- Gerlach, T. M., Allemann, M., Agroskin, D., & Denissen, J. J. (2012). Justice sensitivity and forgiveness in close interpersonal relationships: The mediating role of mistrustful, legitimizing, and pro-relationship cognitions. *Journal of Personality*, 80(5), 1373-1413.
- Gollwitzer, M., Rothmund, T., & Süßenbach, P. (2013). The Sensitivity to Mean Intentions (SeMI) model: basic assumptions, recent findings, and potential avenues for future research. *Social and Personality Psychology Compass*, 7(7), 415-426.
- Gollwitzer, M., Rothmund, T., Pfeiffer, A., & Ensenbach, C. (2009). Why and when justice sensitivity leads to pro- and antisocial behavior. *Journal of Research in Personality*, 43(6), 999-1005.
- Gollwitzer, M., Schmitt, M., Schalke, R., Maes, J., & Baer, A. (2005). Asymmetrical effects of justice sensitivity perspectives on prosocial and antisocial behavior. *Social Justice Research*, 18(2), 183-201.
- Gordon, K. C., Hughes, F. M., Tomcik, N. D., Dixon, L. J., & Litzinger, S. C. (2009). Widening spheres of impact: the role of forgiveness in marital and family functioning. *Journal of Family Psychology*, 23(1), 1.
- Harris, A. H., Luskin, F., Norman, S. B., Standard, S., Bruning, J., Evans, S., & Thoresen, C. E. (2006). Effects of a group forgiveness intervention on forgiveness, perceived stress, and trait-anger. *Journal of Clinical Psychology*, 62(6), 715-733.
- Hope, D. (1987). The healing paradox of forgiveness. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 24(2), 240.
- Kaplan, B. H. (1992). Social health and the forgiving heart: The Type B story. *Journal of Behavioral Medicine*, 15(1), 3-14.
- Karremans, J. C., & Van Lange, P. A. (2004). Back to caring after being hurt: The role of forgiveness. *European Journal of Social Psychology*, 34(2), 207-227.
- Lawler-Row, K. A., Younger, J. W., Piferi, R. L., & Jones, W. H. (2006). The role of adult attachment style in forgiveness following an interpersonal offense. *Journal of Counseling & Development*, 84(4), 493-502.
- Lovas, L., Wolt, R. (2002). Sensitivity to injustice in the context of some personality traits. *Studia Psychologica*, 44 (2), 125- 131.
- Mauger, P. A., Perry, J. E., Freeman, T., & Grove, D. C. (1992). The measurement of forgiveness: Preliminary research. *Journal of Psychology and Christianity*, 11(2), 170-180.
- Marshall, T. F. (1996). The evolution of restorative justice in Britain. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 4(4), 21-43.
- McCrae, R. R., & Costa Jr, P. T. (1985). Openness to experience. *Perspectives in personality*, 1, 145-172.
- McCullough, M. E., Rachal, K. C., Sandage, S. J., Worthington Jr, E. L., Brown, S. W., & Hight, T. L. (1998). Interpersonal forgiving in close relationships: II. Theoretical elaboration and measurement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(6), 1586.
- McCullough, M. E., Pargament, K. I., & Thoresen, C. E. (2000). *Forgiveness: Theory, Research, and Practice*, New York: Guilford Press.
- McCullough, M. E., & Hoyt, W. T. (2002). Transgression-related motivational dispositions: Personality substrates of forgiveness and their links to the Big Five. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(11), 1556-1573.
- McCullough, M. E., Bellah, C. G., Kilpatrick, S. D., & Johnson, J. L. (2001). Vengefulness: Relationships with forgiveness, rumination, well-being, and the Big Five. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(5), 601-610.
- Mohiyeddini, C., & Schmitt, M. J. (1997). Sensitivity to befallen injustice and reactions to unfair treatment in a laboratory situation. *Social Justice Research*, 10(3), 333-353.
- Mullet, E., Barros, J., Frongia, L., Usai, V., Neto, F., & Shafiqhi, S. R. (2003). Religious involvement and the forgiving personality. *Journal of Personality*, 71 (1), 1-19
- North, J. (1987). Wrongdoing and forgiveness. *Philosophy*, 62 (242), 499-508.
- Paleari, F. G., Regalia, C., & Fincham, F. (2005). Marital quality, forgiveness, empathy, and rumination: A longitudinal analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(3), 368-378.
- Ross, S. R., Kendall, A. C., Mattern, K. G., Mark S. Rye, M. S. R., & Wrobel, T. A. (2004). A personological examination of self- and other-forgiveness in the five factor model. *Journal of Personality Assessment*, 82(2), 207-214.
- Schmitt, M. (1996). Individual differences in sensitivity to befallen injustice (SBI). *Personality and Individual Differences*, 21(1), 3-20.
- Schmitt, M. J., & Mohiyeddini, C. (1996). Sensitivity to befallen injustice and reactions to a real-life disadvantage. *Social Justice Research*, 9(3), 223-238.
- Schmitt, M. J., Neumann, R., & Montada, L. (1995). Dispositional sensitivity to befallen injustice. *Social Justice Research*, 8(4), 385-407.
- Schmitt, M., & Dörfel, M. (1999). Procedural injustice at work, justice sensitivity, job satisfaction, and psychosomatic well-being. *European Journal of Social Psychology*, 29(4), 443-453.
- Schmitt, M., Baumert, A., Gollwitzer, M., & Maes, J. (2010). The justice sensitivity inventory: Factorial validity, location in the personality facet space, demographic pattern, and normative data. *Social Justice Research*, 23(2-3), 211-238.
- Schmitt, M., Gollwitzer, M., Maes, J., & Arbach, D. (2005). Justice sensitivity. *European Journal of Psychological Assessment*, 21(3), 202-211.
- Sümer, N., Lajunen, T., & Özkan, T. (2005). Big Five Personality Traits As The Distal Predictors Of Road Accident. *Traffic and Transport Psychology: Theory and Application*, 215-227.
- Tangney, J. P., Boone, A. L., & Dearing, R. (2005). Forgiving the self: Conceptual issues and empirical findings. In E.L. Worthington (Ed), *Handbook of forgiveness* (pp.143-158) New York: Routledge. *Handbook of forgiveness*, 143-158.
- Tsang, J., McCullough, M., & Fincham, F. D. (2006). Forgiveness and the psychological dimension of reconciliation: A longitudinal analysis. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25(4), 404-428.
- Van den Bos, K., Maas, M., Waldring, I. E., & Semin, G. R. (2003). Toward understanding the psychology of reactions to perceived fairness: The role of affect intensity. *Social Justice Research*, 16(2), 151-168.
- Vasalou, A., Hopfensitz, A., & Pitt, J. V. (2008). In praise of forgiveness: Ways for repairing trust breakdowns in one-off online interactions. *International Journal of Human-Computer Studies*, 66(6), 466-480.
- Walker, D. F., & Gorsuch, R. L. (2002). Forgiveness within the Big Five personality model. *Personality and Individual Differences*, 32(7), 1127-1137.

Witvliet, C. V. O., Phipps, K. A., Feldman, M. E., & Beckham, J. C. (2004). Posttraumatic mental and physical health correlates of forgiveness and religious coping in military veterans. *Journal of Traumatic Stress, 17*(3), 269-273.

Worthington Jr, E. L. (1998). The pyramid model of forgiveness: Some interdisciplinary speculations about unforgiveness and the promotion of forgiveness. *Dimensions of forgiveness: Psychological research and theological perspectives, 107-137*.

Worthington, E. L., & DiBlasio, F. (1990). Promoting mutual forgiveness within the fractured relationship. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training, 27*(2), 219-223.

Yaşar, O., Gökcan, H. T., & Artuç, M. (2010). Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu. C. VI, Ankara, Adalet Yayınevi.

Ysseldyk, R., Matheson, K., & Anisman, H. (2007). Rumination: Bridging a gap between forgivingness, vengefulness, and psychological health. *Personality and Individual Differences, 42*(8), 1573-1584.

Zehr, H. (1990). Changing Lenses, A New Focus for Crime and Justice. *Scottsdale, PA: Herald Press*.

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Comparison of Sexual Attitudes and Attachment Styles of Patients With Bipolar I Disorder, Borderline Personality Disorder and Healthy Controls

Tolga ŞAKAR¹, Ayhan ÇAKICI EŞ²

Abstract: The aim of this study is to analyze sexual attitudes and attachment styles of patients with Bipolar and Borderline pathologies. The sample includes 25 Bipolar and 25 borderline participants. 50 participants of control group were selected among nonpsychiatric patients at internal medicine service from Uşak State hospital. In the analyses of data One-Way ANOVA and Pearson Correlation were used. BPD and BD were determined as based on SCID 2 and DSM 5 in Uşak State Hospital by psychiatrist. Hendrick Brief Sexual Attitudes Scale (HSAS) were used to determine sexual attitudes. Attachment Styles were evaluated by Relationship Scales Questionnaire (RSQ). It was found stronger that there is a positive correlation between insecure attachments and individuals with BD and BPD. Findings indicated that were detected negative correlation among insecure attachments and utilitarian sexuality in individuals with BD and BPD. Future studies may be examine attack as well as euthymic periods even that should not limited as heterosexual humans.

Keywords: BD: Bipolar Disorder, BPD: Borderline Personality Disorder

Bipolar I Bozukluk, Borderline Kişilik Bozukluğu ve Sağlıkli Kontrollerin Bağlanma Stilleri ve Cinsel Tutumlarının Karşılaştırılması

Özet: Bu çalışmanın amacı bipolar ve borderline patolojileri olan hastaların cinsel tutumları ve bağlanma stillerini analiz etmektir. Çalışmaya bipolar grup olarak seçilen 25 katılımcı ve borderline grubu olarak seçilen 25 katılımcı dahil edildi. Uşak Devlet Hastanesi'nden iç hastalıkları servisinden psikiyatri dışı hastalar arasından 50 kontrol grubu katılımcısı seçildi. In the analyses of data One-Way ANOVA and Pearson Correlation were used. BPD ve BD Uşak Devlet Hastanesinde psikiyatrist tarafından SCID 2 ve DSM 5 esas alınarak belirlendi. Cinsel tutum, Hendrick Kısa Cinsel Tutum Ölçeği (HSAS) ile değerlendirildi. Bağlanma Stilleri, İlişki Ölçekleri Anketi (RSQ) ile değerlendirildi. Güvensiz bağlanmalarla BD ve BPD'li bireyler arasında güçlü pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Bulgular, BD ve BPD'li bireylerde güvensiz bağlanmalarla faydacı cinsellik arasında negatif korelasyon tespit edildiğini göstermiştir. Gelecekteki çalışmalar heteroseksüel insanlar olarak sınırlandırılmamalı hem de atakların yanı sıra ötimik periyotlarda incelenmeli.

Anahtar kelimeler: BD: Bipolar Bozukluk BPD: Borderline Kişilik Bozukluğu

¹Exp. Psychologist., Şakar Psychological Counseling Centre, Special Öztan Hospital Uşak-Turk

²Assist. Prof., Near East University, Department of Psychological Counseling and Guidance.

Address of correspondence/ Yazışma adresi: Tolga Şakar, Şakar Psikolojik Danışma Merkezi, Özel Öztan Hastanesi, Uşak-Türkiye. Email: sakartolga387@gmail.com

Date of received/ Geliş Tarihi: 20.05.2019, **Date of acceptance/ Kabul Tarihi:** 08.07.2019

Citing/ Referans Gösterimi: Şakar, T. & Çakıcı Eş, A., (2019). Comparison of Sexual Attitudes and Attachment Styles of Patients With Bipolar I Disorder, Borderline Personality Disorder and Healthy Controls. *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 1(2): 116-22 doi:10.35365/ctjpp.19.1.14

Introduction

Bipolar Disorder (BD) and Borderline Personality Disorder (BPD) explained as a recurrent fluctuated mood periods such as impulsive sexual risky behaviors and desires (Eroğlu, 2010). Symptoms of personality disorder seen in %48 of patients with BD (Yüksel, Kurt, Tüzer&Göka 2004). According to another study, depressive and manic symptoms weren't opposite poles (Johnson, Morriss, Scott, Paykel, Kinderman Kolamunnage- Dona & Bentall, 2011). Family history, response to treatment and progress of treatment show us that, BPD and mood disorders were associated with each other (Öztürk & Uluşahin, 2001). BPD may overlaps with BD and major depressive disorder due to similarities with mood disorders (Biskin & Paris, 2012). According to Young's schema model, patients with BPD may have abandonment beliefs due to changeable mood (Beck, 2008). Individuals with BPD may have irregular sexual anxiety related with hunger to objects due to cannot tolerate the loneliness, so they may have "impulsive sexual behavior" to avoid real or imagined abandonment (Köroğlu, 2011). According to Masterson's, if caregiver has only bad or only good attitude to child, then other humans may have completely good or fatally bad meaning for the child (Aydın, 2010). According to attachment theory of Bowlby and Ainsworth, the quality of life was determined to lifelong relationships by nature of relationships at earlier life (Çapan, 2009). If problem was occurred during attachment, protest, despair and detachment may occur (Göçener, 2010). Bowlby's concept of attachment is related with deep emotional bond due to needs for belonging and trust (Kırimer, Sümer & Akça, 2014). The most important factors for attachment are continued proximity, secure base and safe haven (Özer, 2011). Secure attachment could disrupted by mood disorders (Kesebir, Kavzoğlu & Üstündağ, 2011). Individuals with secure attachment have no fear of abandonment due to self-esteem (İlhan, Özdemir 2012). BPD may appropriate to darker or the less stable state than BD 2, as it continuously tides between depression or irritable hypomania and cyclothymic temperament (Çalışır, 2008). According to another research, BPD may included within Bipolar spectrum due to common neurobiological, neuroimaging and neuroscientific findings, similar emotional instability and impulsivity (Agius, Lee, Gardner&Wotherspoon, 2012). It is known that reported that 12-23% of patients with BD2 involved BPD criterias, so "Spectrum" should be considered as a more wide range as well as similarities about mood instability, impulsivity and developmental stages (Elisei, Anastasi & Verdolini, 2012). On the other hand, completely common etiology could not yet defined among BPD and BD (Paris, Gunderson & Weinberg., 2007). Many BPD conditions may seen as manic depression (Stone, 1979). Ratio of self-demolition of mood disorders were determined highly over as 60% just like BPD (Uğur, Tamam, Özpoyraz & Demirkol, 2012).

According to some researchers, both of BD and BPD may overlap as phenomenological common features, impulsivity, comorbidity, treatment responses, so BDP must be involve in axis I disorders. According to Paris and friends, BPD patients had ratio of BD1 as average range of 9.2% and ratio of BD2 as average range of 10.7%. Also, comorbidity rates of cyclothymia and BPD were 62%. According to Akiskal, BPD was defined as mild or soft BD (Belli, Ural & Akbudak, 2013). According to

Otto-Salaj and Stevenson, patients with BD may live unprotected risky random sexual intercourses with extreme sexual desires during manic attack (Karadağ, Hariri & Kenar, 2004). Uncontrolled sexual activity may good part of self-expression during mania, so this situation may cause conflicts within relationships (McCandless & Sladen, 2003). Hypersexuality is a common symptom of mania-hypomania for children and adolescents with BD, so the girls with BD had vulnerability due to hypersexuality (Basco & Celis-de Hoyos, 2012). Individuals with BPD may have emptiness or abandonment feelings, unstable self image, emotional instability and impulsivity (Valentiner, Hiraoka & Skowronski, 2014). Sexual rarity was reported during to depression, so sexual problems may be dependent on the changes related with BD (Lam, Donaldson, Brown & Malliaris, 2005). Sexual dysfunction of women with BPD was determined higher than to healthy women in another study (Schulte-Herbrüggen, Ahlers, Kronsbein, Rüter, Bahri, Vater & Roepke, 2009). It is also known that trauma was related with BPD. Espacially sexual abuse was the most effective trauma for BPD (Sansone, Chu & Wiederman, 2001). Sexuality was a tool to prevented chronic emptiness, abandonment, anxiety, perversions, and ambivalence feelings due to insecure attachment (Bouchard, Godbout, & Sabourin, 2009).

The aim of this study is investigating the sexual attitudes (espacially randomly and biological-utilitarian sexual attitudes) of three different groups which are BD, BPD and non-psychiatric control group according to their attachments styles.

Method

This study was conducted in Uşak, Turkey, between March and July 2015. It included 100 Turkish participants (25 with BD, 25 with BPD, 50 with non-psychiatric). The participants' age varied between 18-50 years. Participation to the study was as voluntary and the participants were selected through random sampling method from Psychiatry Polyclinic by psychiatrist with Scid 2 and DSM4. The participation started in Uşak State hospital. Informed consent form was completed by the participants before the study. The questionnaire consist of, Socio-demographic Information Form, Relationship Scales Questionnaire (RSQ) and Hendrick Brief Sexual Attitudes Scale (HSAS). Participants completed the questionnaires approximately in 20 minutes. Ethics committee approval were available.

Hendrick Brief Sexual Attitudes Scale (HSAS): HSAS which was developed by Hendrick et al includes 23 items. The aim of this scale is to measure sexual attitudes such as indiscriminate sexuality with permissiveness subscale, responsible sexuality with birth control subscale, idealistic sexuality with communion subscale, biological-utilitarian sexuality with the instrumentality subscale. Namely, scale was used as a tool to measure different sexual attitudes. Each item is rated on a 5 point likert type scale and answers vary between "strongly agree" to "strongly disagree ". Higher scores indicate higher level of sexual attitudes and lower level of sexual attitudes. Original scale was translated and adapted to Turkish by Özgür Karaçam, Tarık Totan, Yeşim Babür Korkmaz ve Mehmet Koyuncu, also reliability and validity were good (Karaçam, Korkmaz & Koyuncu, 2012).

Relationship Scales Questionnaire (RSQ): RSQ was developed in 1994 by Griffin and Bartholomew. Then, it was adapted into Turkish by Sumer and Gungor in 1999. There are four sub-scales aimed at measuring the adult attachment styles, such as consisting to secure, preoccupied, dismissing and fearful attachment in RSQ. RSQ are a scale to be stylish in 7th to answer the Likert-type 30 items as total for each item 1 "no not like me" and 7 "totally like me" (Sümer & Güngör, 1999).

Statistical Analysis: All the analyses were performed by using a computer program for the multivariate statistics; Statistics Package for the Social Sciences (SPSS), version 20 for Windows. ANOVA and Pearson Correlation were made to statistical analysis. Numerical data was compared obtained from the objective test results.

Results

Table 1. Comparison of mean score of “permissiveness”(randomly sexual attitudes) and “instrumentally” (biological-utilitarian sexual attitudes) between BD-BPD-Control groups (p<0.05)

Permissiveness		Nm ± sd	F(p)
BD	25	19.84 ± 3.44	89.40 (0.000*)
BPD	25	21.16 ± 5.42	
CONTROL	50	33.82 ± 5.40	
Instrumentally			
BD	25	9.52 ± 3.22	7.552 (0.001)
BPD	25	10.28 ± 2.46	
CONTROL	50	11.78 ± 2.12	

Participants with BD-BPD-Control were compared with permissiveness and instrumentally subscales of HSAS by One-Way ANOVA. Further analysis with Tukey shown, Control groups had significantly bigger mean scores than BD and BPD groups. There wasn't significantly

differences between BD and BPD groups than to control group. As a result, participants with BD and BPD had different as lowest “randomly sexual attitudes” than to Control group. On the other hand, participants with BD and BPD had different “biological-utilitarian sexuality” than to participants of Control group.

Table 2. Comparison of mean score of “Attachment Styles” according to participants with BD-BPD-Control groups (p<0.05)

Secure Attachment	N	m ± sd	F(p)
BD	25	24.56 ± 5.64	56.26 (0.000*)
BPD	25	23.36 ± 4.79	
CONTROL	50	34.64 ± 4.86	
Preoccupied Attachment			
BD	25	26.52 ± 6.02	35.75 (0.000*)
BPD	25	27.12 ± 4.40	
CONTROL	50	18.54 ± 4.51	
Fearful Attachment			
BD	25	49.00 ± 7.33	253.00 (0.000*)
BPD	25	47.32 ± 7.30	
CONTROL	50	21.48 ± 7.93	
Dismissing Attachment			
BD	25	41.48 ± 5.58	80.93 (0000*)
BPD	25	42.48 ± 4.35	
CONTROL	50	27.32 ± 4.42	

Participants with BD-BPD-Control groups were compared with secure and insecure attachment subscales of RSQ by One -Way ANOVA. Control group had higher mean scores to secure attachment subscales than BD and

BPD groups. Control group had less mean scores to preoccupied-fearful-dismissing attachments subscales than BD and BPD groups. As a result, individuals with diagnose of BD and BPD had many similar mean scores related with attachment styles than to control groups.

Table 3. Correlations between Attachment Styles (RSQ) and instrumentally (Hendrick sub-scale) in participants with BD-BPD- Control groups:

Attachment Styles	r	Instrumentally (p)
BD Group		
Secure Attachment	0.386	0.057
Preoccupied Attachment	-0.419*	0.042
Fearful Attachment	-0.461*	0.020
Dismissing Attachment	-0.244	0.239

Table3. Correlations between Attachment Styles (RSQ) and instrumentally (Hendrick sub-scale) in participants with BD-BPD-Control groups: (cont.)

BPD Group		
Secure Attachment	0.316	0.123
Preoccupied Attachment	-0.469*	0.018
Fearful Attachment	-0.210*	0.314
Dismissing Attachment	-0.488*	0.013
Control Group		
Secure Attachment	0.178	0.216
Preoccupied Attachment	-0.021	0.882
Fearful Attachment	0.269	0.058
Dismissing Attachment	0.091	0.532

In the present study was correlated between attachment styles and instrumentally examined by Pearson correlation analysis to all of participants. Biological-utilitarian sexuality was measured by instrumentally subscale of HSAS. It was found that there were middle level negative correlations between instrumentally and preoccupied-fearful attachments to patients with BD. It was found that there were not any significant correlations between especially; instrumentally and secure-dismissing attachments to patients with BD. It was found that there were negative correlations between instrumentally and preoccupied-dismissing-fearful attachments to patients with BPD. It was found that there were not any significant correlations between especially; instrumentally and secure attachment to patients with BPD. It was found that there were not any significant correlations between especially; instrumentally and all of attachments to participants with Control group.

Discussion

In this study, randomly sexuality examined as a sexual attitude. Random sexuality were compared between BD, BPD and non psychiatric participants. As a result of this study the random sexuality of BD and BPD was found more similar than non psychiatric participants. Because, Patients with diagnose of BD, BPD have similar mean scores of permissiveness sub-scale. Non-psychiatric participants has a little higher mean scores in instrumentally sub scale than BD and BPD. Therefore, individuals with BD and BPD have lowest-similar random intercourse than non psychiatric individuals.

According to specific researchs at literature, the most important features of patients with BPD are intensity of the affectives and fluxional behaviors. There are quick transition another attitude from an attitude (Köroğlu, 2011).

Maybe, therefore, patients with BPD may have unstable sexual attitudes. Because, according to research of Martin Lloyd, the diagnosed with Compulsive Sexual Behavior was revised to assess symptoms of BPD in charts of 85 patients. Also, the unsafe sex practices were detected as (42.4%)". The unsafe sex practices were one of the most commonly symptoms of patients with BPD (Lloyd, Raymond, Miner & Coleman, 2007).

Sexuality often used as a tool as to prevent chronic feelings of emptiness and abandonment to appease of anxiety in this group of women with BPD (Bouchard, Godbout & Sabourin, 2009).

On the other hand, according to McCandles and Sladen, sexual activity can be a pleasurable and very important part of self-expression during to manic episode of BD.

However, normally, bipolar patients may have lowest sexuality during to euthymic period than the manic phase. This research was conducted to patients within that euthymic phase, so sexuality of Bipolar and Borderline patients may be lowest. Also, Bipolar individual's living sexual indiscretions as randomly and uncontrolled during Manic episode, so then may cause conflicts in his relationships (McCandles & Sladen, 2003).

In this study, sexual attitudes of participants of non-psychiatric participants were higher level than to Bipolar and Borderline people but extreme sexual attitudes does not mean to be higher level of sexuality. Therefore, findings may be quite surprisingly and misleading. Whereas, sexuality may be a stigma or taboo as a thype of problems for Bipolar and Borderline patients. Bipolar and Borderline patients might wants to hide own sexual attitudes despite extreme sexual actions. Namely, sexual attitudes and sexual actions may be different from each other. Therefore, extreme sexual attitudes does not mean to be higher level of sexual actions. Because, they might wants to hide own sexual attitudes despite extreme sexual actions.

Because, according to studies of Sebastien Bouchard; there were compared as a broad spectrum to sexual attitudes and behaviors of women with BPD with, women without BPD in a research conducted at Qubec province in Canada's eastern. In this study, it was investigated relationship between sexual attitudes and their sexual activity of women with BPD. When it was compared, women with BPD have more sexual partners than females in control group. Women in the control group have, more exceeded than 6% (n=2) sexual partner to along lifetimes, women with BPD have more exceeded than sexual partners to 50% (n=19) along lifetimes for sexual activity. In BPD group were higher to prejudice to sexuality. However, women with BPD had more sexual partners. Also, according to studies of Sebastien Bouchard, women with BPD overmuch feels pressure to sexual intercourse. Therefore, women with BPD have more sexual partners than women without BPD, so they feels to more pressure for sex in themselves (Bouchard, Godbout & Sabourin, 2009).

According to another studies of Karadağ, patients with BD live erotomania and impulse control difficulties during manic attack, they may enter into the indiscriminate sexual intercourse as biological and utilitarian and also they have inability to resist forced unwanted sexual relationship (Karadağ, Hariri & Kenar, 2004).

As a result, in this study, random, biological and utilitarian sexual attitudes of individuals with BD and BPD have lowest level as similar as non psychiatric individuals. Individuals with BD and BPD may have extreme sexual actions. Also, patients with BD and BPD

selected for this study in euthymic period. Sexual attitude was minimized in euthymic period due to some causes like this drug use. Therefore, it is not a amazing dilemma.

In this study, patients with BD and BPD have most insecure attachment than non psychiatric participants. According to another study, the majority of Borderline individuals have an insecure attachment style as evident with distrust of others and fear of abandonment. According to spesific studies at literature, healthy participants of control group have higher secure attachment, lower anxious, and lower preoccupied attachment scores than to patients with BD (Morris, van der Gucht, Lancaster & Bentail, 2009).

On the other hand, patients with BPD are characterized by irregular attachment styles. Already, abandonment depression of Borderline patients were related with expression of insufficiency of object (Masterson, 2008).

According to this study, patients with BD and BPD had lowest secure attachment as different as non psychiatric participants. There were found statistically significant differences between especially; non psychiatric and Bipolar group, non psychiatric and Borderline group. As a result, individuals with BD and BPD have less secure attachment, so non psychiatric individuals have more secure attachment. Patients with BD and BPD had biggest preoccupied attachment different than non psychiatric participants. There were found statistically significant differences between especially; non psychiatric and Bipolar group, non psychiatric and Borderline group. As a result, patients with BD and BPD have bigger fearful attachment, so non psychiatric participants have less fearful attachment. Patients with BD and BPD had more fearful attachment than non psychiatric participants. There were found statistically significant differences between especially; non psychiatric and Bipolar group, non psychiatric participants and Borderline group. As a result, Patients with BD and BPD have bigger fearful attachment, so non psychiatric participants have less fearful attachment. Patients with BD and BPD had biggest dismissing attachment different than non psychiatric participants. There were found statistically significant differences between especially non psychiatric and Bipolar group, non psychiatric and Borderline group. As a result, Patients with BD and BPD have more dismissing attachment, so non psychiatric participants have less dismissing attachment. In this study, it was found middle level negative correlations between instrumentally and preoccupied attachment in Bipolar patients. Therefore, Bipolar individuals with preoccupied attached may have lowest biological-utilitarian sexuality. Because, this result show us biological-utilitarian sexuality increased during to preoccupied attachment decreased, so biological-utilitarian sexuality decreased during to preoccupied attachment increased in Bipolar patients. It was found that there were middle level negative correlations between instrumentally and fearful attachment in Bipolar patients. Therefore, Bipolar individuals with fearful attached may have lowest biological-utilitarian sexuality. Because, this result show us biological-utilitarian sexuality increased during to fearful attachment decreased, or it occurs just the opposite in Bipolar patients. As a result, Bipolar individuals with preoccupied attached may have not more biological-utilitarian sexuality due to lowest manic symptoms in euthymic episode. Whereas, according to

McCandles and Sladen in another study, sexual activity can be a pleasurable and very important part of self expression during to manic episode of BD (McCandles & Sladen, 2003).

In this study, it was found middle level negative correlations between instrumentally and preoccupied attachment in Borderline patients. Thus, Borderline individuals with preoccupied attached may have lowest biological-utilitarian sexuality as a sexual attitude. Because, this result show us biological-utilitarian sexuality decreased during to preoccupied attachment increased, or it occurs just the opposite in Borderline patients. It was found that there were middle level negative correlations between instrumentally and fearful attachment in Borderline patients. Namely, Borderline individuals with fearful attached may have lowest biological-utilitarian sexuality as a sexual attitude. Because, this result show us biological-utilitarian sexuality decreased during to fearful attachment increased, or it occurs just the opposite in Borderline patients. Also, biological-utilitarian sexuality increased during to dismissing attachment decreased in Borderline patients. This situation was detected as a unique differ in Borderline patients than to Bipolar group as well as Control group. According to another specific study, women with BPD is considered to had dysfunctional attitudes against sexuality, so it was detected Borderline women had more anxious attachment than to other women by regression analysis. Women with BPD may feel compelled to have sex with their partners due to anxious attachment and to appease the fear of rejection (Bouchard, Godbout & Sabourin, 2009).

Another study related with romantic attachment styles of men with sex addicted. ANOVA revealed that sexually addicted men are more likely to relate with insecure attachment styles (Zapf, Greiner & Carroll, 2008).

As a result, in this study, random, biological-utilitarian sexual attitudes and attachment styles of individuals with BD and BPD were detected most similar than non psychiatric individuals. In generally, there were detected more correlation among sexual attitudes and attachment styles in individuals with healthy than individuals with BD and BPD. Also, there were detected more correlation among biological-utilitarian sexual attitudes and attachment styles in individuals with BD and BPD. Therefore, similarities among sexuality and attachment styles of individuals with BD and BPD than non psychiatric individuals may be referred in this study.

According to another study at literature, sexuality is affects to quality of life. On the other hand, discontented human not want sexual act without exciting with foreplay/touches of satisfactory. According to another study, men who answered rated experiencing pleasure as the most important factors related with fulfil partner's needs, achieve orgasm, maintain a good erection, having foreplay. Women rated having foreplay as the main factor, together with a romantic relation and to experience pleasure, fulfil partner's needs, experience sexual desire, achieve orgasm, satisfaction after sex, experience intercourse of desired length, and to maintain a good lubrication (Walckirch & Buvat, 2007). BPD and BD patients have same sexual satisfactions (Şakar & Çakıcı Eş, 2019).

Conclusion

As a result, according to this study, both of pathologies with BPD and BD are similar pathologies to sexual attitudes and attachment styles. Because, sexuality quite to hidden and unique as a stigma for a lot of people. There was found hidden attachment styles behind of the sexuality in humans with Bipolar and Borderline pathologies. There were detected their sexualities as similar manner affected of attachment styles of both of patients with Bipolar Disorder and patients with Borderline Disorder. Results were found just like expected due to patients with BD and BPD in euthymic period. Patients with BD and BPD have similar randomly, biological-utilitarian sexual attitudes than to healthy controls in this case. In individuals with bipolar and borderline pathologies were found completely similar attachment styles than non psychiatric healthy

individuals. On the other hand, there were found correlation between attachment styles and biological-utilitarian sexuality of patients with BD and BPD than non psychiatric healthy individuals. Results might not be completely enough and specific because only heterosexual participants in euthymic episode was included at this study. However examination in euthymic episode was seen appropriate for patients with BD and BPD, because sexuality is a sensitive topic. However, in the future studies patients with BD and BPD may examine attack as well as euthymic periods. Participants should not limited with heterosexual participants in the future studies. Thus sexual attitudes of participants could examined better. Another studies and this studies about sexuality and attachment styles in individuals with BD and BPD must be evaluate as parts of an entire just like a puzzle for the future studies.

References

- Agius, M., Lee, J., Gardner, J., & Wotherspoon, D. (2012). Bipolar II disorder and borderline personality disorder—comorbidity or spectrum. *Psychiatr Danub*, 24(suppl 1), S197-201.
- Aydın, M. (2010). *Masterson Yaklaşımında Borderline Kişilik Bozukluğunda Gelişimsel Yaklaşım*. (Unpublished Master Thesis) İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Basco, M. R., & Celis-de Hoyos, C. E. (2012). Biopsychosocial model of hypersexuality in adolescent girls with bipolar disorder: strategies for intervention. *Journal of child and adolescent psychiatric nursing*, 25(1), 42-50.
- Beck, A.T. (2008). *Kişilik Bozuklukları Bilişsel Terapisi*. (Çev. Yalçın, Ö. ve Akçay, N.E.). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Belli, H., Ural, C., & Akbudak, M. (2013). "Borderline" Kişilik Bozukluğu: Duygudurum Dengeleyicilerinin Tedavideki Yeri/Borderline personality disorder: the place of mood stabilizers in the treatment. *Dusunen Adam*, 26(1), 72.
- Biskin, R. S., & Paris, J. (2012). Diagnosing borderline personality disorder. *CMAJ*, 184(16), 1789-1794.
- Bouchard, S., Godbout, N., & Sabourin, S. (2009). Sexual attitudes and activities in women with borderline personality disorder involved in romantic relationships. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 35(2), 106-121.
- Corona, G., Petrone, L., Mannucci, E., Magini, A., Lotti, F., Ricca, V., ... & Maggi, M. (2006). Assessment of the relational factor in male patients consulting for sexual dysfunction: the concept of couple sexual dysfunction. *Journal of andrology*, 27(6), 795-801.
- Çalışır, M. (2008). Sınırdaki Kişilik Bozukluğu Aslında Bir Bipolar Spektrum Bozukluğu mudur?. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 11(3).
- Çapan, B. E. (2009). Öğretmen adaylarının kişilerarası ilişkileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki. *Anadolu University Journal of Social Sciences*, 9(2).
- Elisei, S., Anastasi, S., & Verdolini, N. (2012). The continuum between bipolar disorder and borderline personality disorder. *Psychiatr Danub*, 24(suppl 1), S143-S146.
- Eroğlu, Z.M-. "Bipolar Bozuklukta Koruyucu Sağaltım". (Unpublished Master Thesis) Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, 2(2):206-236 2010.
- Göçener, D. (2010). Üniversite öğrencilerinin güvenli bağlanma düzeyleri ile kişilerarası ilişki tarzları arasındaki ilişkiler. (Unpublished Master Thesis). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İlhan, T. & Özdemir, Y. (2012). Beliren Yetişkinlerde Yaş, Cinsiyet ve Bağlanma Stillerinin Kimlik Statüleri Üzerindeki
- Yordayıcı Rolü. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*. (19) 227-241.
- Karaçam, Ö. Totan, T. Korkmaz, B.Y. Koyuncu, M. (2012). Hendrick Cinsel Tutum Ölçeği Kısa Formunun Türkçeye uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 13.138-144.
- Karadağ, F., Hariri, A. G., & Kenar, J. (2004). Şizofreni ve İki Uçlu Duygudurum Bozukluğu Olan Hastalarda Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklara Karşı Farkındalık ve Riskli Cinsel Davranışlar. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 7(1), 17-25.
- Kesebir, S., Kavzoğlu, S. Ö., & Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. *Psikiyatride Guncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 3(2), 321-342.
- Kırimer, F., Sümer, N., & Akça, E. (2014). Orta çocuklukta anneye kaygılı ve kaçınan bağlanma: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II Orta Çocukluk Dönemi Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 17(33), 45-57.
- Koroğlu, E. (2011). Kişilik Bozuklukları. Ankara: *Hekimler Yayın Birliği*.
- Lam, D., Donaldson, C., Brown, Y., & Malliaris, Y. (2005). Burden and marital and sexual satisfaction in the partners of bipolar patients. *Bipolar disorders*, 7(5), 431-440.
- Lloyd, M., Raymond, N. C., Miner, M. H., & Coleman, E. (2007). Borderline personality traits in individuals with compulsive sexual behavior. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 14(3), 187-206.
- Masterson, F.J. (2008). *Kişilik Bozuklukları*. (Çev. Taylan Bozkurt, B. & Soylu, T.V.) İstanbul: Litera Yayıncılık.
- McCandless, F., & Sladen, C. (2003). Sexual health and women with bipolar disorder. *Journal of Advanced Nursing*, 44(1), 42-48.
- Morriss, R. K., van der Gucht, E., Lancaster, G., & Bentall, R. P. (2009). Adult attachment in bipolar I disorder. *Psychology and Psychotherapy: theory, research and practice*, 82(3), 267-277.
- Özer, M. (2011). Suçluluk-utanç, bağlanma, algılanan ebeveynlik (anne) tarzı ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler. (Unpublished master thesis), Savunma Bilimleri Enstitüsü, Kara Harp Okulu, Ankara.
- Öztürk, M. O. & Uluşahin, A. (2011). *Ruh Sağlığı Ve Bozuklukları I*. Ankara: Nobel Tıp.
- Paris, J., Gunderson, J., & Weinberg, I. (2007). The interface between borderline personality disorder and bipolar spectrum disorders. *Comprehensive psychiatry*, 48(2), 145-154.

Sansone, R. A., Chu, J. W., & Wiederman, M. W. (2011). Sexual behaviour and borderline personality disorder among female psychiatric inpatients. *International journal of psychiatry in clinical practice*, 15(1), 69-73.

Schulte-Herbrüggen, O., Ahlers, C. J., Kronsbein, J. M., Rüter, A., Bahri, S., Vater, A., & Roepke, S. (2009). Impaired sexual function in patients with borderline personality disorder is determined by history of sexual abuse. *The journal of sexual medicine*, 6(12), 3356-3363.

Stone, M. H. (1979). Assessing vulnerability to schizophrenia or manic-depression in borderline states. *Schizophrenia bulletin*, 5(1), 105-110.

Sümer, N., & Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.

Şakar, T., Çakıcı Eş, A., (2019). Comparison of Sexual Satisfactions and Attachment Styles of Patients with Bipolar I Disorder, Borderline Personality Disorder and Healthy Controls. *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 1(1): 42-49 doi:10.35365/ctjpp.19.1.05.

Uğur, K., Tamam, L., Özpoyraz, N., & Demirkol, M. E. (2012). Bipolar bozuklukta özkıyım davranışlarının değerlendirilmesi. *Cukurova Medical Journal*, 44(2), 1-1.

Valentiner, D. P., Hiraoka, R., & Skowronski, J. J. (2014). Borderline personality disorder features, self-verification, and committed relationships. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 33(5), 463-480.

Yüksel, F.V., Kurt, A., Tüzer, V., Göka. E. (2004). Unipolar Mani. *Klinik Psikiyatri*. 7:161-166.

Zapf, J. L., Greiner, J., & Carroll, J. (2008). Attachment styles and male sex addiction. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 15(2), 158-175.

REVIEW ARTICLE / DERLEME YAZISI

A Review of Problem and Pathological Gambling in North Cyprus

Mehmet ÇAKICI¹, Ebru ÇAKICI¹, Meryem KARAAZİZ², Asra BABAYİĞİT³

Abstract: This review article discusses the prevalence and causes of the problem and pathological gambling in North Cyprus. In Northern Cyprus, pathological gambling is spreading very rapidly. The prevalence of gambling cannot be explained by the widespread use of casinos. In some countries, gambling prevalence may stop if adaptation to gambling occurs. There are many factors affecting the prevalence of gambling. Each country has its own sociocultural conditions. In some countries, in some countries, the presence of a minority affects the prevalence of pathological gambling. Particularly high prevalence of pathological gambling can be explained by sociocultural reasons. The regions with extremely high pathological gambling addiction have similar characteristics. As adaptation to gambling has not taken place in these countries, the prevalence of pathological gambling continues to increase. There fore, understanding the causes of pathological gambling in these countries will have a significant benefit in the preparation of prevention programs. Prevention programs are needed in Northern Cyprus due to the rapid growth of pathological gambling. It is necessary to take into account the sociocultural reasons and the culturalization characteristics in the prevention programs to be prepared.

Key Words: Gambling, Pathological Gambling, North Cyprus.

Kuzey Kıbrıs'ta Problem ve Patolojik Kumar Üzerine Bir Derleme

Özet: Bu derleme yazısı Kuzey Kıbrıs'taki problem ve patolojik kumarın yaygınlığını ve nedenlerini tartışmıştır. Kuzey Kıbrıs'ta patolojik kumarın çok hızlı bir şekilde yayıldığı görülmektedir. Kumar yaygınlığı tek başına kumarhanelerin yaygınlaşması ile açıklanamamaktadır. Bazı ülkelerde kumara yönelik adaptasyon gerçekleşmesi halinde kumar yaygınlığının yükselmesi durabilmektedir. Kumar yaygınlığını etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Her ülkenin kendine özgü sosyokültürel koşulları bulunmaktadır. Bazı ülkelerde göçmen olma bazı ülkelerde ise azınlık olma yapısı patolojik kumar yaygınlığını etkilemektedir. Özellikle aşırı yüksek patolojik kumar yaygınlığı da sosyokültürel nedenlerle açıklanabilmektedir. Aşırı yüksek patolojik kumar bağımlılığı bulunan bölgelerin birbirlerine benzeyen ortak özellikleri bulunmaktadır. Bu ülkelerde kumara yönelik adaptasyon gerçekleşmediği için patolojik kumar yaygınlığı artmaya devam etmektedir. Dolayısıyla bu ülkelerdeki patolojik kumar nedenlerini anlayabilmenin önleme programlarının hazırlanmasında önemli oranda faydası olacaktır. Kuzey Kıbrıs'ta da hızlı büyüyen patolojik kumar yaygınlığı nedeniyle önleme programlarına ihtiyaç bulunmaktadır. Hazırlanacak önleme programlarında sosyokültürel nedenleri ve akültürasyon özelliklerini dikkate almak gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kumar, Patolojik Kumar, Kuzey Kıbrıs.

¹Prof. Dr., Near East University, Faculty of Art and Science, Department of Psychology, Nicosia-Cyprus, Mersin 10 Turkey

²Asst. Prof. Dr. Meryem Karaaziz, Near East University, Faculty of Arts and Science, Department of Psychology, Nicosia-Cyprus, Mersin 10 Turkey

³MSc., Near East University, Faculty of Arts and Science, Department of Psychology, Nicosia-Cyprus, Mersin 10 Turkey

Address of correspondence/ Yazışma adresi: MSc. Asra Babayigit, Near East University, Faculty of Arts and Science, Department of Psychology, Nicosia-Cyprus, Mersin 10 Turkey, E-mail: asra.babayigit@neu.edu.tr

Date of received/ Geliş Tarihi: 02.08.2019, **Date of acceptance/ Kabul Tarihi:** 05.08.2019

Citing/ Referans Gösterimi: Çakıcı, M., Çakıcı, E., Karaaziz, M. & Babayığı, A., (2019). A Review of Problem and Pathological Gambling in North Cyprus. *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 1(2): 123-28 doi:10.35365/ctjpp.19.1.15

Introduction

Betting, card playing, and other games of chance have long significant place in Cypriot life. Whilst the state lottery, horse-racing and football betting are the only licensed forms of gambling in the south, a small number of casinos, modelled on the private clubs run by Turkish Cypriots during the 1950s and 60s, was long in operation in the North (Scott, 2013). After the war in Cyprus, North Cyprus has entered into the political and economic sanctions. North Cyprus has gone to the economic solution which has based upon tourism industry (Alipour & Vughaingmeh, 2010). Till to the 1991, only four small premises has been working in North Cyprus (Scott, 2001) which after 1997 casino gambling has expanded exponentially. Mounting reports of widespread problem gambling and stories linking casinos with organized crime and corrupt politicians, result of the reactions from the public and the media casino gambling was prohibited in Turkey (Duvarcı & Varan, 2000). After that time, large part of casinos moved immediately to NC (Scott, 2003) and over the past 15 years the casino sector has grown and internationalised with over 20 casinos opening on the casino resort model adapted from Las Vegas (Scott, 2001). Most of the gamblers come from Turkey and Greek Part of Cyprus, where gambling is illegal (Scott & Asikoglu, 2001). Besides the casinos, betting offices, state lottery of NC and Turkey, Sport Lotto, Sport Totto, Instant Scratch Cards, Numerical Lotto for the financing of Sport Clup are legal gambling in NC.

Numerous studies reveal the serious adverse psychological, social, and biological consequences of gambling for some people (Lesieur & Rosenthal, 1991). People experiencing severe adverse reactions to gambling have become known as "compulsive," "addicted," "disordered," "pathological," or more recently "problem" gamblers (Campbell & Smith, 2003). In gambling literature those terms often used interchangeable. People experiencing difficulties with gambling can be group into two categories: (1) Problem gamblers and, (2) Pathological or compulsive gamblers (Ashley & Bohlke, 2012). Pathological gambling has been defined in 1800's in medical literature (Harvard Mental Health Letter, 2010). It was officially recognized in 1980 with the publication of the DSM-III and was classified as an impulse control disorder (American Psychiatric Association, 1980). According to DSM-IV-TR to be diagnosed with pathological gambling, an individual must meet at least five of 10 criteria such as a preoccupation with gambling; needs to gamble with increasing amount of money; repeated unsuccessful efforts to stop gambling; restless or irritable when attempting to cut down; gambles as a way of escaping from problems; "chasing" one's losses; lying to loved ones about gambling; committing "illegal acts, such as forgery, fraud, theft or embezzlement to finance gambling"; lost a significant relationship, job, or educational or career opportunity because of gambling and relies on others to provide money to relieve a

desperate financial situation (American Psychiatric Association, 1994). In DSM-V, PG has renamed "gambling disorder" and moved to the category for alcohol and drug use disorders. The threshold for a diagnosis of gambling disorder will be lowered from five to four symptoms by eliminating the "illegal acts" criterion because it does not appear to be a decisive symptom for most people with gambling problems (American Psychiatric Association, 2010).

In last three decade hundreds of survey have shown that pathological gambling prevalence has global prevalence of approximately %1 (Wiebe & Volberg, 2007). The minimum standardized prevalence rates of problem gambling tend to occur in Europe, with intermediate rates in North America and Australia, and the most elevated rates in Asia (Williams et. al., 2012). The rates of pathologic gambling in Hong Kong, Singapore and Macau, with high prevalence rates are around 2% (Wong & So 2003; Ministry of Community Development, Youth & Sport, 2005; Fong & Ozorio 2005). In 2007, the rate of pathological gambling was found to be 2.2% (Çakıcı, 2012). In some special populations, rates of pathological gambling are much higher than these rates. In adolescents, indigenous minority groups, among refugee and migrant populations, there is a higher rate of gambling in the same population. (Derevensky & Gupta, 2004; Abbott & Volberg, 1996).

Over the past decade, the nature of gambling in Northern Cyprus has been changing, due largely to the introduction of the Casinos, but also to the increasing availability of other forms of gambling such as spread-betting and gambling on the Internet. While there is growing interest in the social impact of these new forms of gambling on the Northern Cypriot population, up till now there has been little reliable information available about people's gambling behaviour. It has been shown that gambling is becoming more widespread in North Cyprus and that pathological gambling addiction is increasing. In 2007 (Çakıcı, 2012), it was found that the gambling addiction increased from 2.2% to 3.5%, the gambling problem and addiction increased from 11.9% to 12.7% and the gambling game increased from 55% to 79.8%. Prevalence rates similar to those identified in North Cyprus have only been found among three specific ethnic groups. These include the Puerto Rico (Volberg & Vales, 1998), Maori in New Zealand (Abbott & Volberg, 1996) and Native Americans in North Dakota (Volberg & Silver, 1993). Volberg & Vales (1998), has shown the common characteristics of history of colonization and accompanying policies of economic exploitation and they remain relatively disadvantaged in socio-economic terms, low levels of formal education and high non-employed population. There are 82 British colonies in North Cyprus in the past year, due to the survival of a country recognized as a country dependent position located under the influence of economic embargoes and Turkey have common characteristics with this group.

Table 1. Comparison prevalence rates for some jurisdictions and Northern Cyprus.

Classification of Jurisdictions* (used Instrument)	Problem Prevalences %	Probable Pathological %	Combined %	Sources
<u>Lower</u>				
Netherlands (SOGS-L)	1.5	1.0	2.5	De Bruin (2006)
Great Britain (SOGS)	1.3	0.8	2.1	Sproston et.al. (2000)
Denmark (SOGS-L)	1.2	0.5	1.7	Bonke & Borregaard (2006)
Germany (DSM-IV-PY)	0.64	0.56	1.2	Meyer & Hayer (2009)
Norway (SOGS-L)	0.7	0.3	1.0	Jonsson (2006)
Belgium (DSM-IV-PY)	1.6	0.4	2.0	Druine (2009)
New Zealand	1.9	1.0	2.9	Abbot & Volberg (2000)
<u>Average</u>				
United States (DSM-IV-PY)	2.1	1.4	3.5	Welte (2002)
Switzerland (SOGS-L)	2.2	1.1	3.3	Bondolfi et al. (2008)
Spain (SOGS-L)	1.6	1.4	3.0	Becona (2009)
Sweden (SOGS-L)	2.7	1.2	3.9	Volberg et.al. (2011)
Canada (SOGS-PY)	1.3	1.3	2.6	Ferris & Wynne, 2001
<u>Higher</u>				
Hong Kong (DSM-IV)	4.0	1.8	5.8	Wong & So (2003)
Singapore (DSM-IV)	2.0	2.1	4.1	Ministry of C.Y & S. (2005)
Macau (DSM-IV)	2.5	1.8	4.3	Fong & Ozorio (2005)
Australia (SOGS-PY)	2.8	2.1	4.9	Productivity Com. (2000)
<u>Between Higher and Extremely Higher</u>				
North Cyprus (2007) (SOGS-L)	9.7	2.2	11.9	Çakıcı (2012)
North Cyprus (2012) (SOGS-L)	9.2	3.5	12.7	Çakıcı (2016)
North Cyprus (2018) (SOGS-L)	9.2	4.6	13.8	Çakıcı (2019)
<u>Extremely Higher</u>				
Puerto Rico (SOGS-L)	6.4	7.4	13.8	Volberg & Vales (1998)
N.Dakota Native Americans	7.1	7.1	14.2	Volberg & Silver (1993)
New Zealand Maori (SOGS-L)	8.7	5.9	14.6	Abbot & Volberg (1996)

*Classification of the jurisdiction is based on Williams et al. (2012) and Volberg & Vales (1998).

However, while there is a colony history in Portugal, Macao tries to solve its own economic problems by turning into gambling cities with casinos. But there are also studies showing that there is a lower prevalence of problem gambling in Hong Kong which does not have a gambling city feature with similar characteristics (Fong & Ozorio 2005). These different findings suggest that the relationship between exposure and the harms of gambling is still controversial in the literature today. It was revealed that adaptation is possible to risks and losses in time (Volberg, 2011). It is observed that adaption is not developed among North Cyprus population as pathological gambling is increasing day by day. The reason for the lack of adaptation process is the increase in the number of casino and betting offices as well as the opportunities offered by these venues. The number of Betting Officers rose from 70 in 2007 to 75 in 2012 and became widespread in North Cyprus. In Northern Cyprus, Betting offices have become socially accepted places of widespread gambling of Turkish Cypriots with low incomes because they are almost the only places of entertainment in the villages. In 2007, there were 20 casinos and 315 tables and 3612 machines in these

casinos. The increase in casino numbers and especially the intensity of EMGs has also been demonstrated by increasing the number of gambling problems (Storer, 2009). The facilities offered at the casinos are very attractive for locals who are not in a good economic situation and have little social facilities. Casinos today also offer free meals, alcohol and cigarettes. In the casinos, customers are offered life-packed gambling along with a package. Casinos in turn offer their customers "package" deals where gambling and prostitution are mixed (Rodríguez, 2001). The second reason is that the casinos are perceived as negative and alien and that the local people cannot adapt to the "bad" one. North Cyprus population consider casinos as the culprit behind various social, cultural, aesthetic, and environmental problems, felt and perceived the casino industry as an alien economic agent planted in their communities, which simply ran over their interests and also aware that the overwhelming majority of investments in casinos are foreign owned, which then employ foreign labor (Alipour & Vughaingmeh, 2010). The third reason is that the casinos are forbidden to NC citizens, unlike the betting officers. It is not expected to

create an adaptation to the forbidden one. Forbidden nature of the activities like gambling, drug, alcohol and cigarette make people specially adolescents more prone to engage in them (Netemeyer, 1998). It is seen that the ban does not prevent the increase in gambling if it is not effective. Moreover, since Northern Cyprus is a collectivist and traditional society in terms of small and family relations (Zorba 2012), gamblers undergo stigmatization. Stigmatization has been reported to be particularly important in small populations, but it has been reported that the prevalence of gambling addiction remains high due to the lack of treatment of the gambling addicts (Tse, 2003). The fourth reason is that in North Cyprus, there are currently no prevention programs to address the problems of gambling and the lack of effective treatment services for people suffering from problems. In addition to all of the reasons, the fifth factor, perhaps the basis for the high prevalence of high gambling problem prevalence, is the traditional gambling culture characteristics in North Cyprus. Although the gambling sin is illegal in Islamic culture, various forms of gambling have always been common in Turkish Cypriots life since the British rule of Cyprus. Scott (2013) has explained in antropologic article that existing local gambling culture and rapidly growing global casino industry mediate each other in Cyprus.

In literature about pathological and problematic gambling, being younger than 29 years old (Volberg, 2011), male (Fong & Orizio, 2005), un-married (Becona, 2009), unemployed (Feigelma, 1995), immigrant (Çakıcı, 2019), low education level (Dickerson, 1998) are found as risk factors. However, contrary to the information in the literature as risk factors of the host culture those immigrants who are seen higher rates of problematic gambling according to the Turkey-born immigrants born in Cyprus. Indigenous Turkish Cypriots, due to bi-communal conflicts, starting from the 1950s, they had immigrated to countries like UK, Australia, Canada. After the 1974 war since Turkish immigrants came to Cyprus, North Cyprus has fallen into minority status (Bryant & Yakinthou, 2012). Because of the restrain

relation between Turkish Cypriot and Turkish immigrants from Turkey, Turkish Cypriot express feelings that they have been culturally and physically annihilated (Navaro-Yashin, 2006). Experiences of loss of culture, change in social norms, breakdown of families and loss of social or economic status are often the reasons why some people move across from being a social and recreational gambler to developing problems with gambling (Dyall, 2002). Turkish Cypriots have a minority character in the aculturation process despite the fact that they are the host culture, and that this social change may be related to increased gambling.

Conclusion

Like North Cyprus, the areas which have rapid expansion of gambling we need to learn the impact of gambling on vulnerable, at-risk and special populations. These studies will be important for understanding special groups that may be risky in the future and minimizing the losses of gambling. Special groups with high gambling prevalence have similar features and each society has its own characteristics. Problem gambling among North Cyprus people has to be seen as more than an individual problem and needs to be seen in its social context. In this article, it has become necessary to consider sociocultural characteristics while struggling with problem gambling in North Cyprus. It is clear that there is a need for further studies to understand the social impact of gambling in North Cyprus in more detail. Prevention strategies and programs will be developed in order to ensure the awareness of the society. Public campaigns need to be implemented which promote services among the NC population in order that NC gamblers are encouraged to seek help at an earlier stage. A comprehensive public health strategy must be developed with key stakeholders as a fundamental part of a strategy to reduce gambling-related harm in North Cyprus. Collaborative efforts between researchers, treatment providers, prevention specialists, and legislators will ultimately lead to more effective public health intervention and social policies.

References

- Abbott, M. W., & Volberg, R. A. (1996). The New Zealand National Survey of Problem and Pathological Gambling. *Journal of Gambling Studies*, 12 (2), 143-160.
- Abbott, M. W., & Volberg, R. A. (2000). *Taking the pulse on gambling and problem gambling in New Zealand: phase one of the 1999 national prevalence survey*. Wellington, NZ: Department of Internal Affairs.
- Alipour, H., & Vughaingmeh, E. M. (2010). Casino Gambling Tourism-A View From Community: The Case of North Cyprus (TRNC). *Journal of Rural and Community Development*, 5(3), 175-202.
- American Psychiatric Association, (1980). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders, 3rd edn*. Washington, DC: American Psychiatric Association.
- American Psychiatric Association, (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders, 4th edn*. Washington, DC: American Psychiatric Association.
- American Psychiatric Association, (2010). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders, 5th edn*. Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Ashley, L. L., & Boehlke, K. K. (2012). Pathological gambling: a general overview. *J Psychoactive Drugs*, 44(1), 27-37.
- Becona, E. (2009). Spain. In G. Meyer, T. Hayer, & M. Griffiths (Eds.), *Problem Gambling in Europe: Challenges, Preventions and Interventions*. (pp. 137-151). New York: Springer.
- Bondolfi, G., Osiek, C., & Ferrero, F. (2008). Prevalence estimates of pathological gambling in Switzerland. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 117, 236-239.
- Bonke, J., & Borregaard, K. (2009). The prevalence of problematic gambling behavior: A Scandinavian comparison. *Scandinavian journal of public health*, 37, 654-60.
- Bryant, R., & Yakinthou, C. (2012). *Cypriot Perception of Turkey*. İstanbul, Turkey: Turkish Economic and Social Studies Foundation (Pub.).
- Campbell, CS., & Smith, G.J. (2003). Gambling in Canada- From vice to disease to responsibility: A negotiated history. *CBMH*, 20(1), 121-49.
- Çakıcı, M. (2012). The prevalence and risk factors of gambling behavior in Turkish Republic of Northern Cyprus. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(4), 243-249.

- Çakıcı, M., Çakıcı, E., & Karaaziz, M. (2015). Lifetime of Prevalance and Risk Factors of Problem and Pathologic Gambling in North Cyprus. *Journal of Gambling Studies*, 31(1), DOI 10.1007/s10899-015-9530-5.
- Çakıcı, M., Çakıcı, E., Karaaziz, M., Babayiğit, A. (2019). The relationship between gambling prevalence, risk factors and cultural attitudes in NC: 2007- 2014. *Anatolian Journal of Psychiatry*, doi: 10.5455/apd.7939
- De Bruin, D.E., Meijerman, C.J.M., Leenders, F.R.J., & Braam, R.V. (2006). *Verslingerd aan meer dan één spel: Een onderzoek naar de aard en omvang van kansspelproblematiek in nederland [Wired to more than one game. A study on the nature and extent of problem gambling in the Netherlands]*. Den Haag: Research and Documentation Centre of the Ministry of Justice, commissioned by the Ministry of Justice
- Derevensky, J., & Gupta, R. (2004). *Gambling problems in youth: theoretical and applied perspectives*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Dickerson, M. (1998). Gambling. A Dependence Without a Drug. *International Review of Psychiatry*, 1 (March), 157-72.
- Druine (2009). Belgium. In G. Meyer, T. Hayer, & M. Griffiths (Eds.), *Problem Gambling in Europe: Challenges, Prevention, and Interventions*. New York: Springer.
- Duvarcı, İ., & Varan, A. (2000). Descriptive Features of Turkish Pathological Gamblers. *Scandinavian Journal of Psychology*, 41, 253-260.
- Dyall, L. (2002). Kanohi ki te kanohi: Face to face. A Maori face to gambling. *New Ethicals Journal: New Zealand's Journal of Patient Management*, 5 (1), 11-16.
- Feigelman, W., Kleinman, P.H., Lesieur, H.R., Millman, R.B., & Lesser, M.L. (1995). Pathological gambling among methadone patients. *Drug and Alcohol Depend*, 39, 75-81.
- Ferris, J., & Wynne, H. (2001). *The Canadian Problem Gambling Index: User Manual*. January 28, 2001. Submitted to the Canadian Centre on Substance Abuse.
- Fong, D. K. C., & Orozio, B. (2005). Gambling participation and prevalence estimates for pathological gambling in a far east gambling city: Macau. *UNLV Gaming Research & Review Journal*, 9(2), 15-28.
- Harvard Mental Health Letter (2010). Pathological gambling. *Harvard Mental Health Letter*, 27(2), 1-3.
- Jonsson, J. (2006). An overview of prevalence surveys of problem and pathological gambling in the Nordic countries. *Journal of Gambling Issues*, 18.
- Lesieur, H.R., & Rosenthal, R.J. (1991). Pathological gambling: a review of the literature (prepared for the American Psychiatric Association Task Force on DSM-IV Committee on Disorders of Impulse Control Not Elsewhere Classified). *Journal of Gambling Studies*, 7, 5-39.
- Ministry of Community Development, Youth and Sports (2005). *Ministry of Community Development, Youth and Sports Survey*. Singapore: Author
- Navaro-Yashin, Y. (2006). *De-ethnicizing the Ethnography of Cyprus: Political and Social Conflict between Turkish Cypriots and Settlers from Turkey*. Divided Cyprus: Modernity, History, and an Island in Conflict, edited by Papadakis, Y., Peristianis, N., & Welz, G., Bloomington, USA: Indiana University Press (Pub.), 84-99.
- Netemeyer, R. G., Burton, S., Cole, L.K., Williamson, D. A., Zucker, N., Bertman, L., & Diefenbach, G. (1998). Characteristics and beliefs associated with probable pathological gambling: a pilot study with implications for the national gambling impact and policy commission. *J Public Policy Mark*, 17(2), 147-160.
- Productivity Commission, (2000). *Australia's gambling industries, report no. 10*. Chapter 6. What is problem gambling? & Appendix F. National Gambling Survey. Canberra: Australian Information.
- Rodríguez, L., Guven-Lisaniler, F., & Ugural, S. (2001, November). Sex work and state regulations in North Cyprus. In *International Political Economy Association annual conference, Florence, November*.
- Scott, J. E., & Asikoglu, S. (2001). "Gambling with Paradise? Casino Tourism Development Northern Cyprus". *Tourism Recreation Research*, 26(3), 51-61.
- Scott, J. E. (2001). "Everything's Bubbling, But We Don't Know What the Ingredients Are"-Casino Politics and Policy in the Periphery. *Journal of Gambling Issues*, 4.
- Scott, J. E. (2003). Coffee Shop Meets Casino: Cultural Responses to Casino Tourism in Northern Cyprus. *Journal of Sustainable Tourism*, 11(2/3), 266-279.
- Scott, J. E. (2013). *Playing Properly: Casinos, Blackjack and Cultural Intimacy in Cyprus*. In *Qualitative Research in Gambling: Exploring the production and consumption of risk*, edited by Rebecca Cassidy, Andrea Pisac and Claire Loussouarn. New York: Routledge (Pub.), 125-139.
- Shaffer, H.J., & Hall, M. M. (1996). Estimating the prevalence of adolescent gambling disorders: A quantitative synthesis and guide toward standard gambling nomenclature. *Journal of Gamble Studies*, 12(2), 193-214.
- Sproston, K., Erens, B., & Orford, J. (2000). *Gambling behaviour in Britain: results from the British gambling prevalence survey*. London: National Centre for Social Research.
- Storer, J., Abbott, M., & Stubbs, J. (2009). Access or adaptation? A meta-analysis of surveys of problem gambling prevalence in Australia and New Zealand with respect to concentration of electronic gaming machines. *International Gambling Studies*, 9(3), 225-244.
- Tse, S. (2003). *From blaming to changing: An Asian perspective in Aotearoa*. Paper presented at the 3rd International Conference on Gambling ("Gambling through a public health lens: Health promotion, harm minimisation and treatment"), Auckland, New Zealand.
- Volberg, R.A., & Silver, E. (1993). *Gambling and Problem Gambling in North Dakota*. Report to the North Dakota Department of Human Services, Division of Mental Health. Albany, NY: Gemini Research.
- Volberg, R.A., & Vales, P.A. (1998). *Gambling and Problem Gambling in Puerto Rico* [Juegos de azar y el problema de juego en Puerto Rico]. Report to the Puerto Rico Treasury Department.
- Volberg, R.A. (2000). *Quick draw players in New York State: a comparison of data from 1996 and 1999*. Albany NY: New York State Office of Mental Health.
- Volberg, R.A., Abbott, M.W., Ronnberg, S., & Munck, I.M.E. (2011). Prevalence and risks of pathological gambling in Sweden. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 104, 250-256.
- Welte, J.W., Barnes, G. M., Wieczorek, W.F., Tidwell, M. C., & Parker, J. (2002). Gambling participation in the U.S. - results from a national survey. *Journal of Gambling Studies*, 18(4), 313-337.
- Wiebe, J., & Volberg, R. A. (2007). *Problem Gambling Prevalence Research: A Critical Overwiev*. A report to the Canada Gaming Association. <http://www.toronto.ca/legdocs/mmis/2013/hl/con>.
- Williams, R.J., Volberg, R.A., & Stevens, R.M.G. (2012). *The Population Prevalence of Problem Gambling: Methodological Influences, Standardized Rates, Jurisdictional Differences, and Worldwide Trends*. Report prepared for the Ontario Problem

Gambling Research Centre and the Ontario Ministry of Health and Long Term Care.

Wong, L. K., & So, M. T. (2003). Prevalence estimates of problem and pathological gambling in Hong Kong. *American Journal of Psychiatry*, 160(7), 1353-1354.

Zorba, A.B. (2012). *Northern Cypriot Culture and its impact on attitudes towards mentally ill; A qualitative study*. (Unpublished thesis). Centre for Psychiatry Old Anatomy Building, Wolfson Institute of Preventative Medicine, Barts and the London Queen Mary's School of Medicine and Dentistry, Charterhouse Square, London, EC1M 6BQ.

REVIEW ARTICLE / DERLEME YAZISI

Cloninger'in Mizaç ve Karakter Boyutları ile Depresyon Arasındaki İlişki: Gözden Geçirme Çalışması

Sinem CANKARDAŞ¹

Özet: Depresyonun risk faktörleri arasında kişilik önemli bir yer tutmaktadır. Depresyonun belirleyicileri açısından kişiliğin çalışılması hem depresyon için yüksek risk grubundaki kişilerin belirlenmesini sağlamakta hem de hastalık öncesi kişiliğin bilinmesi depresyonun etiyojisini anlamak açısından bilgi sağlayıcı olmaktadır. Bu çalışmanın amacı Cloninger'in, mizaç ve karakterdeki normal ve anormal varyasyonları açıklayan çok boyutlu biyopsikolojik modelinden yola çıkarak hazırlanmış olan 'Mizaç ve Karakter Envanteri'nin (TCI) kişilik değişkenlerinin depresyon ile arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Yapılan araştırmada TCI ve depresyon arasındaki ilişkiyi ele alan 2005 – 2014 arasında yayınlanmış çalışmalar Web of Science, ScienDirect, GoogleScholar ve Ulakbim veri tabanlarında taranmıştır. Sonuçta yapılan çalışmanın kapsamına uygun olan hem yerli hem yabancı toplam 9 makaleye ulaşılmıştır. Araştırmalar bulguları bağlamında tartışılmıştır. Cloninger'in biyopsikolojik kişilik kuramının alt boyutlarından zarardan kaçınmanın yüksek oluşunun depresyon için risk artırıcı bir faktör olduğu, kendini yönetme karakter boyutunun yüksek oluşunun ise depresyona karşı koruyucu bir faktör olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Depresyon, Mizaç, Kişilik, Karakter

The Relationship Between Cloninger's Temperament And Character Dimensions And Depression: Review

Abstract: Personality is one of the important risk factors for depression. Studying personality to discover the determinants of depression is both useful to determine high risk population for depression and to understand the etiology of depression. The aim of this study is to explore the relationship between depression and personality dimensions in the light of Cloninger's psychobiological personality model. In this review, we searched the articles which examined the relationship between depression and Temperament and Character Inventory's subscales, published between 2005 – 2014 years by using Web of Science, ScienceDirect, GoogleScholar and Ulakbim databases. As a result, it has reached both foreign and domestic total of 9 article which appropriate to the scope of study. Research findings are discussed in the context. While the high level of harm avoidance personality dimension is a factor for increasing the risk of depression, high level of self- management personality dimension seems to be a protective factor against depression.

Key Words: Depression, Personality, Temperament, Character

¹Dr.. İstanbul Arel Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Fen-Edebiyat Fakültesi, İstanbul-Türkiye

Address of correspondence/ Yazışma adresi: Dr. Sinem Cankardaş, İstanbul Arel Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Fen-Edebiyat Fakültesi, İstanbul-Türkiye. Email: sinemcankardas@arel.edu.tr

Date of received/ Geliş Tarihi: 13.06.2019, **Date of acceptance/ Kabul Tarihi:** 16.07.2019

Citing/ Referans Gösterimi: Cankardaş, S. (2019). Cloninger'in Mizaç ve Karakter Boyutları ile Depresyon Arasındaki İlişki: Gözden Geçirme Çalışması. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 1 (2): 129-34 doi:10.35365/ctjpp.19.1.16

Giriş

Depresif duygu durum yaşayan hastalarda kişilik bazı kişilik özelliklerinin varlığı tanımlanmış durumdadır. Buna rağmen belli bir kişilik yapısının varlığına ilişkin tartışmalar günümüzde de hala devam etmektedir (Öztürk ve Uluşahin, 2011). Literatürde duygu durum bozuklukları için çevresel ve bilişsel risk faktörlerinin üzerinde duran çalışmalar yoğunlukta olsa da bazı kişilik özelliklerinin depresyona yakınlığı arttırdığına dair çalışmalar da bulunmaktadır ve bu çalışmalarda bağımlılık, nevrotiklik, orallık, saplantılılık, kişilerarası duyarlılık gibi kişilik özelliklerinin depresyona yakınlığı arttırdığı önerilmektedir (Boyce ve ark., 1991).

Kişilik ve depresyon arasındaki ilişki oldukça karmaşıktır. Kişilik özellikleri kişiyi depresyona yatkın hale getirebilir, depresyonun klinik seyrini ve görünümünü etkileyebilir ya da depresyon geçirildikten sonra kişilik değişimi uğrayabilir (Akistal ve ark., 1983). Kişilik, depresyonun gelişimi ve etiolojisi açısından dikkat edilmesi gereken bir faktör olarak görülmektedir ve bu nedenle de kişilik ile depresyon arasındaki ilişkiyi belirlemek önemlidir. Bu derleme çalışmasında da Cloninger'in çok boyutlu psiko-biyolojik modelinin önerdiği mizaç ve karakter değişkenlerinin depresyonu yordayıcılığını araştırmak amaçlanmıştır.

Cloninger'in Kişilik Modeli

Cloninger, somatizasyon bozukluğu ve yaygın anksiyete bozukluğu arasındaki farklılıkları açıklamak amacıyla kişilik yapısı üzerinde çalışmalar yapmış ve bu iki bozukluğa sahip hastalar arasında kişilik özelliklerinin farklılaştığını gözlemiştir. Bunun sonucunda hem normal hem de anormal kişiliklere uygulanabilecek bir model önermiştir (Köse, 2003).

Cloninger'in modelinde kişiliğin iki temel bileşeni olan mizaç ve karakterdeki normal ve anormal varyasyonlar çok boyutlu olarak tanımlanmıştır ve model beyindeki spesifik nörokimyasal transmitterlerin belirli bir uyarana nasıl tepki vereceğimizi belirlediği hipotezinden yola çıkarak oluşturulmuştur. Bu modele göre mizaç, yenilik arayışı, zarardan kaçınma, ödül bağımlılığı ve sebat etme şeklinde dört boyutta tanımlanmıştır (Köse ve ark., 2004). Modelde bu dört boyut, nörokimyasal iletilerle uyarıcı – yanıt özellikleri eşlenerek tanımlanmıştır çünkü mizaç boyutlarının her biri özgül bir merkezi monoaminerjik sistem aktivitesi ile korelasyon göstermektedir (Cloninger, 1987). Buna göre mizaçın dört boyutu;

- Yenilik Arayışı (Novelty Seeking): Dopamin: Davranışın Aktivasyonu
- Zarardan Kaçınma (Harm Avoidance): Serotonin: Davranışın İnhibisyonu
- Sebat Etme (Persistence): Norepinefrin: Davranışsal Süreklilik
- Ödül Bağımlılığı (Reward Dependence): Norepinefrin: Ödülün harekete geçirdiği davranış yanıtı ve davranışın devamına genetik eğilimdir (Cloninger ve ark., 1993).

Cloninger'e göre mizaçın bu alt boyutları genetik olarak birbirinden bağımsızdır ve yaşam boyunca durağandır, yani sosyokültürel etkiler karşısında değişmezlerdir (Arkar, 2010). Yenilik arayışı, davranışsal aktivasyon

sistemi ile ilişkilidir ve yeni bir uyarana yanıtta keşfedici bir tutumla ilişkili genetik yatkınlık, dürtüsel karar verme, ödülle ilgili ip uçlarına yaklaşımda aşırıya kaçma, çabuk öfkelenme ile engellenmeden aktif kaçınmayı içerir. Zarardan kaçınma ise davranışsal inhibisyon sistemi ile ilişkilidir ve davranışın durdurulması ya da önlenmesi ile ilişkin genetik bir eğilimdir. Zarardan kaçınma, oluşabilecek sorunlara ilişkin karamsar bir endişelilik hali, belirsizliğe ilişkin korku, yabancılardan çekinme gibi pasif kaçınma davranışlarını içerir. Sebat etme, engelleyici ödül yokluğu durumlarıyla karşılaşıldığında davranışın sönmesine karşı genetik bir direnç gösterme eğilimi ile ilişkilidir. Ödül bağımlılığı ise, davranışı sürdürme sistemi ile ilişkilidir ve duygusallık, sosyal bağlanma, sosyal onaya bağımlılık ile görülen bir genetik eğilimdir (Cloninger, 1987).

Cloninger'in biyososyal kişilik modelinin revize edilmiş hali 'Mizaç ve Karakter Envanteri (TCI)' tarafından yedi alanda (dört mizaç ve üç karakter boyutu) ölçülmektedir. Karakter boyutları da kendini yönetme (self-directiveness), iş birliği yapma (cooperativeness) ve kendini aşmadan (self-transcendence) oluşmaktadır (Gillespie ve ark., 2003). Cloninger, karakter boyutlarını sosyal ve bilişsel gelişim ve kişi-ötesi ve humanistik kişilik gelişimi açıklamalarının sentezine dayanarak geliştirmiştir. Kendilik yönetme boyutu, bireyin kendini kabulü; iş birliği yapma boyutu diğer insanların kabulü ve kendini aşma boyutu ise bireyin kendini doğanın ve evrenin ne derece büyüklükte bir parçası olarak hissettiği ile ilişkilidir (Gillespie ve ark., 2003).

Mizaç ve Karakter Envanteri (TCI)

Mizaç ve Karakter Envanteri (TCI), Cloninger tarafından, kendi kişilik kuramını temel alarak geliştirdiği bir ölçektir. Ölçek toplam 240 maddeden oluşmaktadır ve 'Doğru' ya da 'yanlış' şeklinde yanıtlanan bir ölçektir. Birçok farklı dile çevrilmiş ve geçerlik ve güvenilirliği yapılmış bir ölçektir. Ölçek 15 yaş ve üzeri bireyler için kullanılabilir (Köse ve ark., 2004).

Ölçek Türkçe'ye ilk olarak Köse ve ark. (2004) tarafından çevrilmiş, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Köse ve ark.'nın (2004) çevirdiği ölçeğin Türkçe formu, Türkçe TCI olarak Cloninger tarafından da onaylanmıştır ve Cronbach alfa değerleri mizaç boyutunda .60 ile .85 arasında; karakter boyutunda ise .82 ile .83 arasında bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği Arkar (2005) tarafından sınanmış, mizaç ölçeklerinde cronbach alfa değerleri 0.55 ile 0.84 arasında iken, karakter ölçeklerinde .80 ile .84 arasında bulunmuştur. Hem Köse ve Sayar'ın (2004) hem de Arkar'ın (2005) gerçekleştirdiği geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında ödül bağımlılığı ve sebat etme boyutlarının iç tutarlılığının zayıf olduğu gözlenmiştir. Sonuçta TCI ölçeğinin hem klinik uygulama hem de araştırmalarda kullanılabilir bir ölçek olduğu belirtilmiştir.

Mizaç ve Karakter Envanteri klinikte alkol bağımlılığı, yeme bozukluğu, kişilik bozuklukları, psikoz gibi birçok psikiyatrik bozukluğun kişilik ile ilişkisini araştırmak amacıyla kullanılmaktadır. Bu çalışmada da söz konusu envanterin depresif bozukluk ve kişilik arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla kullanıldığı çalışmalar incelenmiştir.

Yöntem

Gözden geçirme kapsamında, 2005 – 2014 yılları arasında, depresyon ve mizaç ve karakter boyutları arasındaki ilişkiyi ele alan, Mizaç ve Karakter Envanteri kullanmış çalışmalar “mizaç ve karakter envanteri, mizaç ve karakter boyutları, depresyon, kişilik, mizaç, karakter” kelimeleri kullanılarak Web of Science, ScienceDirect, GoogleScholar ve Ulakbim veri tabanlarında taranmıştır.

Dahil Edilme Kriterleri:

1. 18 yaş ve üzeri yetişkinlerle yürütülmüş olma,
2. Sağlıklı popülasyonda ya da klinik popülasyonda depresif belirti düzeyinin ölçülmüş olması,
3. Cloninger’in Mizaç ve Karakter Envanterinin ölçüm aracı olarak kullanılmış olması.

Dışlama Kriterleri:

Klinik popülasyonda Majör depresyona eşlik eden başka bir ruhsal rahatsızlığın (bipolar bozukluk, huzursuz bacak sendromu, yeme bozukluğu gibi) olması

1. Ölçüm alınan klinik ya da sağlıklı popülasyonun fiziksel bir hastalığının (diabet, kanser, kronik ağrı gibi) olması
2. Erişilen yazının derleme ya da meta-analiz çalışması olması

Yapılan taramada belirlenen kelime gruplarından herhangi birini içeren 491 araştırmaya ulaşılmıştır. Bu kelime gruplarını birlikte içermeyen makaleler elendiğinde geriye 162 makale kalmıştır. Bu 162 makaleden derleme ve meta-analiz çalışmaları çıkarıldığında geriye 156 makale kalmıştır. Dışlama ve dahil olma kriterleri göz önünde bulundurulduğunda çalışmanın kapsamına uygun, yerli ve yabancı toplam 9 çalışma değerlendirilmiştir. Taramada, aradaki ilişki henüz net olmamasına rağmen yapılan çalışmaların depresyon ve mizaç ve karakter özellikleri arasındaki ilişkiye yeterince odaklanmadığı görülmüştür.

Kişilik ve Depresyon Arasındaki İlişki

Ele alınan çalışmalara ait bilgiler, Tablo.1.de gösterildiği gibidir.

Tablo.1. Çalışmalara Ait Bilgiler

	Örneklem Özelliği	Örneklem Sayısı	Değerlendirme Araçları*
Cloninger ve ark.(2006)	Sağlıklı Yetişkin	631	CES-D, TCI
Jylha ve Isometsa (2006)	Sağlıklı Yetişkin	347	BDÖ, BDA, TCI-R
Nery ve ark. (2009)	Majör Dep. Boz. Tanılı hasta grubu ve Sağlıklı kontrol grubu	60+60	HDÖ, TCI
Rosenström ve ark. (2014)	Sağlıklı Yetişkin	751	BDÖ, TCI
Çelikel ve ark. (2009)	Majör Dep. Boz. Tanılı hasta grubu ve Sağlıklı kontrol grubu	81+51	HDÖ, BDÖ, TCI
Arkar (2010)	Majör Dep.Boz. Tanılı hasta grubu	147	BDÖ, TCI
Conrad ve ark. (2008)	Majör Dep. Boz. Tanılı hasta grubu	394	TCI, SCL-90-R, HDÖ
Halvorsen ve ark. (2009)	Majör Dep. Boz. Tanılı hasta ve sağlıklı kontrol grubu	90 + 50	TCI, BDÖ
Farmer ve ark. (2009)	Sağlıklı Yetişkin	591	CES-D, TCI

*BDÖ = Beck Depresyon Ölçeği, BDA = Beck Anksiyete Ölçeği, HDÖ = Hamilton Depresyon Ölçeği, STAI = Durumluluk Kaygı Envanteri, CES-D = Epidemiyolojik Çalışmalar için Merkezi Depresyon Ölçeği, TCI = Mizaç ve Karakter Envanteri, SCL-90-R= Belirti Tarama Listesi-90.

(Cloninger ve ark., 2006) kişilik ölçümünün gelecekteki olası depresyonu yordayıp yordamadığının araştırmak amacıyla gerçekleştirildikleri çalışmada sağlıklı yetişkin örneklemini kullanılarak toplam 631 kişiden bir yıl ara ile iki ölçüm almıştır. Sonuçta kişilik skorlarının temel oranının, bir yıl sonucunda depresyon düzeyindeki varyansın %44’ünü açıkladığı görülmüştür. Mizaç boyutlarından zarardan kaçınma ve karakter boyutlarından kendini yönetmenin ise depresyon düzeyindeki değişimin %52’sini açıkladığı görülmüştür. Buna göre kendini yönetmenin, depresyona karşı koruyucu bir özellik olduğu, zarardan kaçınmanın ise bireyleri duygusal olarak depresyona meyilli hale getiren bir özellik olduğunu bildirmiştir.

(Jylha ve Isometsa, 2006) mizaç ve karakter envanterinin boyutları ile depresyon ya da anksiyete semptomları arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla gerçekleştirdikleri

çalışmada TCI’nın boyutlarından kendini yönetmenin depresyon ve anksiyete semptomları ile negatif korelasyon gösterdiği, zarardan kaçınmanın ise depresyon ve anksiyete semptomları ile pozitif korelasyon gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca zarardan kaçınma boyutunun ailedeki ruhsal bozukluk öyküsü ile ilişkili olduğu görülmüştür.

(Nery ve ark., 2009) majör depresif bozukluğa sahip olan kişilerle ve sağlıklı kontrol grubunu kişilik özellikleri açısından karşılaştırmak amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada majör depresif bozukluğu olan grubun sağlıklı kontrol grubuna göre yenilik arayışı, zarardan kaçınma ve sebat etmede daha yüksek skorlara sahip olduklarını; ödül bağımlılığı, kendini yönetme ve iş birliği yapma skorlarının daha düşük olduğunu tespit etmişlerdir. Remisyonda majör depresif bozukluğu olan hastaların ise sadece kendini yönetme skorunun daha düşük olduğunu

gözlenmiştir. Zarardan kaçınma boyutunun depresyonun yoğunluğu ve epizotların sayısı ile pozitif korelasyon gösterdiği görülmüş; depresif epizotların sayısının artmasının zarardan kaçınmadaki artışla sonuçlanıyor olabileceği düşünülmüştür.

(Rosenström ve ark., 2014), kişilik özelliklerinin gelecekte klinik depresyon ya da disforik epizotları yordayıp yormadığını araştırmak amacı ile 15 yıllık bir boylamsal çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada 751 kişilik genel popülasyon örnekleminde Beck Depresyon Ölçeği kullanılarak dört kez ölçüm alınmış, temel kişilik ölçümü ise TCI ile sağlanmıştır. Bununla birlikte birinci basamakta tedavi görmekte olan 93 depresif bozukluk hastasının 5 yıl ve 151 bipolar hastasının 1.5 yıl süre ile takibi yapılmıştır. Düşük kendini yönetme ile yüksek zarardan kaçınmanın gelecek disforiyi en iyi yordayan boyutlar olduğu belirtilmiştir. Fakat klinik örnekleme mevcut kişiliğin gelecek prognozu açısından bilgi sağlayıcı olmadığı görülmüştür. Sonuçta TCI'nin genel popülasyonda gelecekteki disforik epizotları tahminlediği ancak heterojen klinik örnekleme depresyonu tahminlemede zayıf bir yordayıcı olduğu gözlenmiş; kişilik ölçümünün klinik yordama yerine depresyon için riski belirlemede daha faydalı olacağı şeklinde yorumlanmıştır.

(Farmer ve ark., 2009) genel popülasyonda 4 yıllık boylamsal bir çalışma yapmış, mizaç ve karakter özelliklerinin depresif duygulanım ile ilişkisini incelemiştir. Araştırmada ilk ölçümlerde yaş ve cinsiyetin etkileri kontrol edildikten sonra mizaç ve karakter özelliklerinin depresif duygulanımdaki varyansın %21'ini yordadığı görülmüştür. İkinci ölçümde elde edilen depresif duygulanımdaki varyansın %6.5'inin ise TCI boyutları tarafından yordandığı belirtilmiştir. Bu boyutlar arasından sadece zarardan kaçınmanın belirleyici bir değişken olduğu gözlenmiştir. Zarardan kaçınma ile ilişkili olarak beklenti endişesi ve dayanıklılığı yitirme yatkınlığının özellikle depresif duygulanım için bir risk faktörü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Halvorsen ve arkadaşları (2009) hâlihazırda depresyon tanısı olan ve geçmişte depresyon tanısı almış kişilerle hiç depresyon geçirmemiş kişileri karşılaştırdığı çalışmada, TCI boyutlarının üç grupta farklılaştığını gözlemiştir. Buna göre, hiç depresyon tanısı almamış kişilerin ödül bağımlılığı, yenilik arayışı, kendini yönetme, işbirliği yapma, sebat etme düzeylerinin depresyon tanısı olan ve geçmişte tanı almış gruptan daha yüksek olduğu; zarardan kaçınma ve öz-aşkınlık düzeylerinin ise diğer gruplardan daha düşük olduğu görülmüştür. TCI boyutlarının depresyonu yordama gücü incelendiğinde, zarardan kaçınma, sebat etme ve kendini yönetme boyutlarının depresyon düzeyindeki değişimi %21 oranında açıkladığı görülmüştür.

Conrad ve arkadaşları (2008) intihar girişimi olan, intihar düşüncesi olan ve intihar düşüncesi olmayan majör depresyon hastaları ile yürüttüğü çalışmada intihar girişimi olanların zarardan kaçınma mizaç özelliğinin intihar düşüncesi olan ve olmayanlardan daha yüksek olduğunu gözlemiştir. Kendini yönetme karakter boyutunun ise hiç intihar girişimi olmayanlarda diğer iki gruptan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Türkiye'de yapılan çalışmalar incelendiğinde, TCI ile yapılmış araştırmaların daha yakın zamanda ivme kazandığı göze çarpmaktadır (Çelikel ve ark. 2009).

Cloninger'in kişilik modeli ile depresyon arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada, depresyon hastalarının, zarardan kaçınma skorlarının sağlıklı kontrol grubundan daha yüksek; kendini yönetme skorlarının ise daha düşük olduğu belirtilmiştir. Beck Depresyon Envanteri'nin ödül bağımlılığı ve iş birliği yapma boyutları ile pozitif korelasyon, yenilik arayışı ve kendini yönetme boyutları ile de negatif korelasyona sahip olduğu belirtilmiştir. Araştırmacılar zarardan kaçınma ile depresyon arasındaki ilişkiyi doğruladıklarını ve kendini yönetme boyutları ile depresyon arasında ilişkiyi önerdiklerini belirtmişlerdir.

(Arkar, 2010) kişilik özellikleri ile depresyon arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada depresyon puanlarının zarardan kaçınma mizaç boyutu ile pozitif, iş birliği yapma ve kendini yönetme karakter boyutları ile negatif korelasyon gösterdiği belirtilmiştir. Bulgular, depresif bozukluğa karşı yüksek kendini yönetme, yüksek iş birliği yapma ve düşük zarardan kaçınmanın dayanıklılığı sağlayıcı faktörler olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Sonuç

Cloninger'in biyopsikolojik kişilik kuramı, aile, boylamsal gelişim çalışmaları, kişilik yapısına ilişkin psikometrik çalışmalar, davranışsal koşullama ve öğrenme ile ilişkili nörofarmakolojik ve nöroanatomi çalışmalardan elde edilen bilgilerin sentezi ile oluşturulmuştur (Cloninger, 1987). Bu kuramdan yola çıkarak yine Cloninger tarafından oluşturulmuş olan Mizaç ve Karakter Envanteri, birçok dile çevrilerek geçerlik ve güvenilirliği yapılmış hem normal hem klinik örneklerle yürütülen çalışmalarda kullanıma uygun bir ölçektir. Mizaç ve Karakter Envanteri alkol bağımlılığı, duygudurum bozuklukları, yeme bozuklukları, kişilik bozuklukları gibi farklı psikiyatrik bozukluklarla kişilik arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla kullanılmaktadır. Bu çalışmada da Mizaç ve Karakter Envanteri boyutlarının depresyon ile ilişkisini araştırmak amaçlanmıştır.

Yapılan çalışmalara bakıldığında kendini yönetme karakter boyutunun depresyon açısından koruyucu bir faktör olduğu, zarardan kaçınma mizaç boyutunun ise depresyonda risk artırıcı bir etmen olduğu görülmektedir. (Cloninger ve ark., 1993) zarardan kaçınma mizaç özelliklerine sahip kişilerin utangaç, korkulu, sosyal olarak inhibe ve pesimistik olarak tanımlanabileceğini belirtmiştir. Bu özellikler kişinin sadece depresyon değil diğer birçok bozukluğa yakınlığını da arttırmaktadır. (Jylha ve Isometsa, 2006) ise zarardan kaçınmanın aynı zamanda ailedeki ruhsal bozukluk öyküsü ile de ilişkili olduğunu belirtmiştir. Hem depresyon hem de intihar davranışı gözlemlenen hastalarda serotonerjik sistem disfonksiyonu ile zarardan kaçınmanın ilişkili olduğuna dair de literatürde birçok kanıt bulunmaktadır (Ebstein, 2006; Quilty, Godfrey, Kennedy ve Bagby, 2010). (Nevy ve ark., 2009), depresyon hastalarını remisyonda ve majör depresif epizotta olarak ikiye ayırdığında kişilik özellikleri açısından farklılaştıklarını görmüştür. Bu durumu kişilik envanterinin uygulandığı zamandaki duygudurumun kişilik özelliklerini etkiliyor olabileceği şeklinde yorumlamışlardır. Ayrıca zarardan kaçınma boyutunun depresyon epizotları arttıkça artıyor olabileceği görüşünü ileri sürmüşlerdir. Ancak (Farmer ve ark., 2009)

yaptıkları boylamsal çalışmada, dört yıllık süre içinde depresif duygulanımı stabil olan ve değişiklik gösterenleri zarardan kaçınma açısından karşılaştırdıklarında; zarardan kaçınmanın mevcut duygu durumdan etkilenmediğini, daha stabil bir yapı olduğunu bulgulamışlardır. Benzer sonuçlar başka çalışmalardan da elde edilmiştir (Richter, Eisemann, Richter, 2000; Hirano ve ark., 2002). Tüm bu bulgular ışığında, yüksek zarardan kaçınmanın daha dirençli ya da ağır depresif epizotların ve intihar girişimleri için bir risk göstergesi olduğu söylenebilir.

Depresyonun bilişsel teorisi, depresyonun etiyojisi ve gidişatını anlamada önemli bir yere sahiptir. Bilişsel süreçlerdeki işlev bozukluğunun olayları algılama, değerlendirme, yorumlama ve kodlamada çarpıtmalara ve bunun da depresyona neden olduğunu belirten bu yaklaşım (Beck, 1976) ile kişilik özellikleri arasında önemli bir ilişki vardır. Cloninger'in kendini yönetme karakter özellikleri de doğası gereği bilişsel özellikler göstermektedir. Bu karakter özelliği bireyin kendini kabulünü, amaç odaklılığını ve sorumluluğunu içermektedir. (Cloninger ve ark., 1993) kendini yönetmenin öz-yeterlilik kavramıyla da çok yakın ilişkisinin olduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda, kişinin kendi ve kendine ait özelliklerine ilişkin değerlendirmelerini içeren kendini yönetmenin düşük olmasının depresyon için bir risk faktörü olması anlamlıdır. (Arkar, 2010), kendini yönetme karakter

özelliğinin yüksek düzeyinin klinik örnekleme koruyucu bir faktör olabileceğini belirtmiş; (Karakas ve Arkar, 2012) gençlerle yaptığı çalışmada da benzer bir bulguya erişmiştir. Tüm bu bulgular ışığında, bilişsel terapinin kendini yönetme karakter özelliklerinin geliştirilmesi için etkili olabileceği ve önleyici olarak kullanılabilirliği düşünülmektedir. Diğer yandan zarardan kaçınmanın karamsar tutumlar, belirsizlik korkuları ve beklenti endişeleri üzerinde de bilişsel terapinin etkili olabileceği söylenebilir. Nitekim depresyonun tedavisinde farklı tedavi yaklaşımlarını karşılaştıran meta-analiz çalışmalarında da depresyonun tedavisinde bilişsel ve davranışçı terapilerin diğer yöntemlere göre daha etkili olduğu görülmektedir (Tolin, 2010).

Depresyon ile Cloninger'in biyopsikolojik kişilik modelinin boyutları arasındaki ilişkiye bakıldığında kendini yönetme karakter boyutunun yüksek olmasının depresyon için dayanıklılık sağlayıcı bir faktör olduğu, zarardan kaçınma mizaç boyutunun ise özellikle distimi gibi tekrarlı, uzun süreli ve intihar riski içeren depresyonda fenotipik bir özellik olabileceğinin farklı çalışmalar tarafından altı çizilmiştir. Ancak kişilik ölçümünün mevcut durumdaki duygudurumdan etkilenip etkilenmediği ya da ne derece etkilendiği net değildir. Bundan sonraki süreçte hem klinik hem normal popülasyonu içeren boylamsal çalışmaların yapılmasının, bu konuya açıklık getirebileceği düşünülmüştür.

Kaynaklar

- Akiskal, H.S., Hirschfeld, R.M., Yerevanian, B.I. (1983) The Relationship of Personality to Affective Disorders. *Archives of General Psychiatry*; 40: 801-810.
- Arkar ,H., Sorias, O., Tunca, Z., Şafak, C., Alkın, T., Akdede, B.B., Şahin, S., Akvardar, Y., Sarı Ö., Özerdem A., Cimilli C. (2005). Mizaç ve Karakter Envanterinin Türkçe Formunun Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(3): 190 – 204.
- Arkar, H. (2010). Depresif Duygudurum ile Kişilik Arasındaki İlişki: Beck Depresyon Envanteri ile Mizaç ve Karakter Envanteri'nin Karşılaştırılması. *New Symposium Journal*, 48(2): 116 – 121.
- Boyce, P., Parker, G., Barnett, B., Cooney, M., Smith, F. (1991). Personality as a Vulnerability Factor to Depression. *British Journal of Psychiatry*, 159: 106 – 114.
- Cloninger, C.R. (1987). A Systematic Method for Clinical Description and Classification of Personality Variants: A proposal. *Archives of General Psychiatry*; 44: 573-588.
- Cloninger, C.R., Svrakic, D.M., Przybeck, T.R. (1993). A Psychobiological Model of Temperament and Character. *Arch Gen Psychiatry*, 50: 975-989
- Cloninger, C.R., Svrakic, D.M., Przybeck, T.R. (2006). Can Personality Assessment Predict Future Depression? A Twelve-month Follow-up of 631 Subjects. *Journal of Affective Disorders*, 92: 35 – 44.
- Conrad, R., Walz, F., Geiser, F., Imbierowicz, K., Liedtke, R., & Wegener, I. (2009). Temperament and character personality profile in relation to suicidal ideation and suicide attempts in major depressed patients. *Psychiatry Research*, 170(2-3), 212-217.
- Çelikel, F.C., Köse, S., Cumurcu, B.E., Erkorkmaz, U., Sayar, K., Brockardt, J.J., Cloninger, C.R. (2009). Cloninger's Temperament and Character Dimensions of Personality in Patients with Major Depressive Disorder. *Comprehensive Psychiatry*, 50: 556 – 561.
- Ebstein, R.P. (2006). The molecular genetic architecture of human personality: beyond self-report questionnaires. *Molecular Psychiatry* 11, 427-445.
- Farmer, R. F., & Seeley, J. R. (2009). Temperament and character predictors of depressed mood over a 4- year interval. *Depression and anxiety*, 26(4), 371-381.
- Gillespie, N.A., Cloninger, C.R., Heath, A.C., Martin, N.G. (2003). The Genetic and Environmental Relationship Between Cloninger's Dimensions of Temperament and Character. *Personality and Individual Differences*, 35: 1931 – 1946.
- Halvorsen, M., Wang, C. E., Richter, J., Myrland, I., Pedersen, S. K., Eisemann, M., & Waterloo, K. (2009). Early maladaptive schemas, temperament and character traits in clinically depressed and previously depressed subjects. *Clinical Psychology & Psychotherapy: An International Journal of Theory & Practice*, 16(5), 394-407.
- Hirano, S, Sato, T, Narita, T, Kusunoki K, Ozaki N, Kimura, S, Takahashi T, Sakado K, Uehara T. (2002). Evaluating the state dependence of the Temperament and Character Inventory dimensions in patients with major depression: a methodological contribution. *J Affect Disord*, 69:31-38.
- Jylha, P., Isometsa, E. (2006). Temperament, Character and Symptoms of Anxiety and Depression in the General Population. *European Psychiatry*, 21: 389 – 395.
- Karakas, S., Arkar, H. (2012). Depresyon ve Kaygının Yordayıcısı Olarak Mizaç ve Karakter Boyutları. *Türk Psikoloji Dergisi*, 27(69): 21 – 30.
- Köse, S. (2003). A Psychobiological Model Of Temperament and Character: TCI. *Yeni Symposium*, 41 (2): 86 – 97.

Köse, S., Sayar, K., Ak İ., Aydın N., Kalelioğlu, Ü., Kırpınar, İ., Reeves R.A., Przybeck T.R. ve Cloninger C.R. (2004). Mizaç ve Karakter Envanteri (Türkçe TCI): Geçerlik, Güvenirliği ve Faktör Yapısı. Klinik Psikofarmakoloji Bülteni, 14: 107 – 131.

Nery, F.G., Hatch, J.P., Nicoletti, M.A., Monkul, E.S., Najt, P., Matsuo, K., Cloninger, C.R., Soares, J.C. (2009). Temperament and Character Traits in Major Depressive Disorder: Influence of Mood State and Recurrence of Episodes. *Depression and Anxiety*, 26: 382 - 388.

Öztürk, M.O., Uluşahin, A. (2011). Ruh Sağlığı ve Bozuklukları- I. Nobel Tıp Kitapevleri: Ankara.

Quilty, L. C., Godfrey, K. M., Kennedy, S. H., & Bagby, R. M. (2010). Harm avoidance as a mediator of treatment response to

antidepressant treatment of patients with major depression. *Psychotherapy and psychosomatics*,79(2),116-122.

Richter, J, Eisemann, M, Richter, G. (2000). Temperament and character during the course of unipolar depression among inpatients. *Eur Arch Psychiatry Clin Neurosci*, 250:40–47.

Rosenström, T., Jylha P., Cloninger, C.R., Hintsanen, M., Elovainio, M., Mantere, O., Pulkki-Raback, L., Riihimak, K., Vuorilehto, M., Keltikangas, Jarvinen, L., Isometsa, E. (2014). Temperament and Character Traits Predict Future Burden of Depression. *Journal of Affective Disorders*, 158: 139 – 147.

Tolin, D. F. (2010). Is cognitive-behavioral therapy more effective than other therapies?: A meta-analytic review. *Clinical psychology review*, 30(6), 710-720.

KIBRIS RUH SAĞLIĞI ENSTİTÜSÜ

- ✓ NAADAC (ALKOL VE MADDE BAĞIMLILIĞI TERAPİSTİ EĞİTİMİ)
- ✓ POZİTİF PSİKOTERAPİ -TEMEL VE MASTER EĞİTİMİ
 - ✓ PSİKODRAMA EĞİTİMİ
 - ✓ SPOR PSİKOLOJİSİ EĞİTİMİ
- ✓ TERAPİDE KLİNİK GÖRÜŞME TEKNİKLERİ EĞİTİMİ
 - ✓ ADLİ PSİKOLOJİ EĞİTİMİ
 - ✓ ÇOCUK DİKKAT TESTLERİ EĞİTİMİ
 - ✓ YAŞAM BECERİLERİ EĞİTİMİ
 - ✓ YÖNETİM BECERİLERİ EĞİTİMİ
 - ✓ BEDEN DİLİ EĞİTİMİ
- ✓ MOTİVASYONAL GÖRÜŞME TEKNİKLERİ EĞİTİMİ

Adres: Meriç Sokak, No: 22, Kumsal-Lefkoşa-KKTC

Tel: +90 533 889 19 21

Koordinatör: Kübra ÖZSAT (ozsatk@gmail.com) - Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Ebru ÇAKICI (ebru.cakici@neu.edu.tr)

Websitesi: www.ruhsagligienstitusu.com

Kıbrıs Ruh Sağlığı
Enstitüsü

ISSN 1302-7840
E-ISSN 2667-8225

Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi

Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology

Vol / Cilt 1, Issue / Sayı: 2, August / Ağustos 2019

Kimlik Gücü İle Kolektif Eylem Arasındaki İlişkide Sosyal Adaletin Düzenleyici Rolü
The Role of Social Justice in Relation between Identity Power and Collective Action

Challenges of Occupational Safety Specialists' Scale: A Scale Development Study
İş Güvenliği Uzmanlarının Sorunları Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması

The Mediation Model of Actual-Ought Self-Discrepancy between Attachment Anxiety and Codependence
Bağlanma Kaygısı ile Eş Bağımlılık Arasındaki İlişkide Gerçeklik-Gereklilik Benlik Farklılığı Aracı Modeli

Genç Yetişkinlerde Yalnızlığın Yordayıcıları: Depresyon, Kaygı, Sosyal Destek, Duygusal Zeka
Predictors of Loneliness in Young Adults: Depression, Anxiety, Social Support, Emotional Intelligence

Sigara içen ve içmeyen bireylerin stresle başa çıkma tutumları açısından karşılaştırılması
Comparison of the smokers and non-smokers in terms of coping with stress behaviors

An Examination Of The Link Between Neuroticism, Victim Sensitivity and Forgiveness Among University Students
Üniversite Öğrencilerinde Nörotizm, Kurban Hassasiyeti ve Bağışlama arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Comparison of Sexual Attitudes and Attachment Styles of Patients With Bipolar I Disorder, Borderline Personality Disorder and Healthy Controls
Bipolar I Bozukluk, Borderline Kişilik Bozukluğu ve Sağlıklı Kontrollerin Bağlanma Stilleri ve Cinsel Tutumlarının Karşılaştırılması

A Review of Problem and Pathological Gambling in North Cyprus
Kuzey Kıbrıs'ta Problem ve Patolojik Kumar Üzerine Bir Derleme

Cloninger'in Mizaç ve Karakter Boyutları ile Depresyon Arasındaki İlişki: Gözden Geçirme Çalışması
The Relationship Between Cloninger's Temperament And Character Dimensions And Depression: Review